

## **Liber de morbis infantum / [Georg Wolfgang Wedel].**

### **Contributors**

Wedel, Georg Wolfgang, 1645-1721.

### **Publication/Creation**

Jenae : 'typ. Krebsianis' for J.F. Bielck, 1717.

### **Persistent URL**

<https://wellcomecollection.org/works/ea2pfsxd>

### **License and attribution**

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.



Wellcome Collection  
183 Euston Road  
London NW1 2BE UK  
T +44 (0)20 7611 8722  
E [library@wellcomecollection.org](mailto:library@wellcomecollection.org)  
<https://wellcomecollection.org>



63441 / B

The Library of the  
Wellcome Institute for  
the History of Medicine

MEDICAL SOCIETY  
OF  
LONDON  
DEPOSIT

Accession Number

Press Mark

WEDEL, G.W.

501

W2

9. p. 7 19

GEORGII WOLFFGANGI  
WEDELII

LONDON MEDICAL SOCIETY

LIBER

DE

MORBIS

INFANTVM.



I E N Æ

Sumptibus IOH. FELICIS BIELCKII

TYPIS KREBSIANIS.

M DCC XVII.

17.5.1

FIBER

DE

MORBI

ALANTVM



1872

THE

1872



I. N. I.

CAPVT I.

DE

*Morbis infantum in genere*

Loco Proœmii.



Maximi momenti est futuri hominis *genesis* & origo, tum prius, quam in lucem edatur, embryo mille expositus iniuriis, & malis, etiamnum in utero materno subiectus, tum maxime, quando iam emissus sui iuris esse incipit.

Non solum enim statim e suo ergastulo asportat sæpe morbos, eosque sic connatos, mortis originem, sed & quam plurimis de causis diuersi generis malis est obnoxius, ita vt & propria infantili ætati classis assignata fuerit dudum.

Si illa spectemus seorsim latius, patiuntur morbos ob teneritudinem texturæ, vasculorum, pororum, neruorum,

A

ob

ob occursum alterantis aeris, errores & morbos nutricum, ob *ἀδνηφαιάν*, ob acidum, viscidum, biliosum collectum & exuperans, & reliqua.

Neque enim vni soli ex hisce v. g. acido accepta ferenda symptomata infantum, sed & obstructions, & flatus, & alia communia humorum vitia, præsto sunt, & toto die concurrunt.

Tantum vero abest, vt fenella ætas obstet, vel contraindicet medicæ artis præsidia, vt potius aliis contra tanto maiori ope indigeat, quanto delicatior est machina corporea, & facilius patitur, grauiusque afficitur.

Atque hinc iam dudum duo esse ardua in medicina agnouit *Epiphanius Ferdinandus Hist. XIII. fol. 34.* grauidis nempe & pueralis mederi, maxime cum, quod ipsis male est, referre nequeant, nec applicari æque patientur medicamina.

Ferre siquidem & sibi debita tuto possunt & expetunt, non relinquendi naturæ, sibi mederi non valenti, vel imperitis obstetricibus, aliisque vetulis, & empiricis, vnde non minor laus est infantibus mederi, quam adultis.

Accedit & nutricum incuria, & lactis varietas, vt nec a priori semper latens vitium, sed ab *εὐφορία*, seu iuuante & nocente effectû, demum cognosci debeat, subtilius latens.

Cum itaque ætatis huius ratione a suis causis oriundos satis magnos & graues experiantur morbos infantes, & nosse illos par est, & remediis oppugnare condebitis, aptis, tutis, & expertis, tam nutrici propinatis, quam ipsis illis subiectis tenellis.

Quod si sciagraphiam affectuum horum nouerimus, re-  
ctius

Atius in thesi & antithesi, vt ita loquamur, procedere integrum est, & cognitioni & curationi rectius velificantes.

Primus iam *Cous* & huic ætati illos assignauit 3. *aphor.* 24. *segg.* in quatuor quasi classes dirimens, iuxta quem ordinem nonnulli de iis egerunt quoque, vt *Trunconius*.

Et ipse tamen 3. *aphor.* 28. & eundem *κατὰ πόδα* sequutus *Celsus Lib. II. c. 1. p. 57.* non inepte cum eodem latius paulo extendit infantiam ad ipsam pubertatem, & intra hanc certis limitibus eam quasi definit. Die quadragesimo, mense septimo, anno septimo, & decimo quarto periclitari scribit *Celsus l. c.* quibus veluti crisis absoluantur.

Cum vero plures longe hodie affectus corripiant infantes, & medico obueniant, commodissimum quidem fuerit, distinguere eosdem in proprios & communes.

*Proprii* sunt, qui illis ex ratione temperamenti, ætatis, habitus, diætæ &c. illis præ aliis euenire assolent, vnde & congrui magis vulgo hi ipsi dicuntur, vt aliis ætatibus incongrui, & hi *κατ' ἐξοχήν* audiunt morbi infantum, *Kinder-Kranckheiten*.

*Communes* quos aliis cum ætatibus & hominibus habent diuisos, & licet non ordinarie, nec ita frequenter, infantibus accidant, nihilominus tamen maxime scorbuti & aliarum causarum concursu his quoque illi sunt obnoxii, & sic communes quoque cum morborum radice vniuersali, communes item consequenter cum artifice medico.

Generalia horum fundamenta in synopsi videri queunt in *Aphor. Aphorismorum Lib. III. aphor. 24. segg.* quæ tanquam præcognita fundamenta huc referenda, singulis aptanda facile.

Si quæ vero alio ordine videantur disponenda, vel tractanda, cogitandum est, vt non ordine certo obueniant,

curanda medico, ita satius fuerit, quæcunque dextre tractare, quam in hoc ordine accurato sollicitum plus iusto esse.

## CAPVT II.

DE

*Regimine primo valetudinis infantis recens editi.*



I vllibi sane & in infantibus locum habet 1. *aph. 1.* circa personas concurrentes in ministerio & regimine infanti. Prima cura est obstetricis, altera nutricis aliorumque, omnium vero diribitor & iudex est medicus, ultra reliquos omnes sapiens & disponens.

Omni modo ergo laborandum, vt infans viuus edatur, & vitalis hinc sit. Quod si debilis sit fœtus, & id mature cognosci debet; quoad vtrumque statum. Valet enim & hic maxime elegans distinctio *Martiani p. 26.* vtrum perfectus sit, & maturus.

*Perfectus* dicitur inprimis ratione conformationis partium corporis, *maturus* ratione temporis gestationis & partus legitimi. *Vid. Caranza & Fabrottus.* Ita si minor respectiue sit debito, si septimestris, si a matre gestatus tempore gestationis ægra, febricitante, phthisica &c. debilior, præsumitur, minusque firmus, sæpe etiam exsuccus quasi.

Neque illud tamen valet perpetuo, modo principia vitalia, calidum & humidum, sint sui iuris & paulo firmiora in recessu, quibus astrologica & alia merito substant, vt vicissim, saluis illis visis, facilis est ordinis inuersio.

Ita

Ita debilis ex respiratione ac voce iudicandus, & contra, siue a partu difficiliore & longiori mora, siue ab hausto in transitu angustiore humore, seu aliunde, refocillantibus eget, afflato halitu, utroque etiam ore, aere vel masticatione medicato, aspersione vini, aperto ore mediante digito, ut, si quid insit peregrini, eximatur, fotu blando, frictione pedum, & aliis a suffocatione maxime liberandus, minimum, ut aliquot horas saltem, vel quantum fieri potest, vita fruatur. Commodum hinc recens natis est, ut vomant, & hoc modo a suffocatione præcaueantur.

De hoc vero securis præcipua cura incumbit, ut præscindatur umbilicus. ad quatuor, quinque, sex digitorum latitudinem: præcisus vero accurate deligetur; ex quo penitus omisso absolute moriendum est, ex neglectu vero periculum vitæ præsentaneum imminet, vnde vidimus etiam iudicialiter, ab vno alteroque die hæmorrhagiam talem factam lethalem in puerulo alias vegeto, sola obstetricis culpa.

Vti vero frigus maxime lædit & puerperam & pufionem, ita post partum statim calefieri debent, nisi id iam factum sit, hypocaustra, & lectuli. Hinc calido humido adfuetus balneandus est, non frigida, uti olim barbaris quibusdam populis, ipsisque Germanis, si *Galeno* credimus, id factum scribitur, multo minus feruidiori aqua, quo de vid. exemplum funestum apud *Ammannum in Med. Crit. cas. 76 p. 395.*

Enimuero is antiquissimus & necessarius mos fuit, ut foetui in lucem edito primo præscindatur umbilicus, idem aqua lauaretur, ut mundus fieret, vnde & cum sale vel sapone fricabatur, & in fascias inuoluebatur *Ezech. Cap. 16. v. 4.*

Liberum est, & herbas neruinas indere balneo huic primo, quæ ad manus sunt, saluiam, rosmarinum, betonicam &c. ab-

stergendi & roborandi sine, seu ad bene esse solum. Ita ad quietem compositus necessariam sibi tantisper relinquitur.

Vna vero mature opus est, dispicere, an quæ occurrant extraordinaria, seu in toto, seu certa parte aberrationes, vel vitæ impedimenta, vel dedecora quoque. Ita caput blanda manu ad figuram naturalem conformandum, si in angustiis v. g. paulo acuminatum videatur.

Ita digito in os immisso prospicitur etiam non solum extraneis sic remouendis, sed & ipsi quoque oris & linguæ libertati. Consideranda item conformatio artuum & membrorum, aperturarumque ipsarum. In his enim, si quid deprehendatur notabile vel insolitum, cordi habendum est.

In his enim quædam sunt plane incurabilia, vt monstrositas vel quoad totum, vel certas partes, maxime faciem; in quibus tanquam rarioribus non immorari opus. Faciunt tamen & illa ad illustranda reliqua, vti ante annos aliquot in pago quodam vicino natus est infans sine manibus & pedibus, quo de vid. *Epistola edita M. Stemleri*. Rarius vero paulo viuunt monstra, teste experientia, de reliquis seorsim videbimus.

Tacemus, si funiculus vmbilicalis collum infantis circumdederit, quo liberandus est, si vitæ vel galea, tanquam membrana secundinæ interior caput fœtus editi tegat, vel, quod rarius, totus fœtus membranis adhuc inclusus prodeat, singulis casibus liberandus. Tale exemplum etiam habet *Harueus*, vbi vult fœtum in vtero respirare, vid. *Crean. de homine cap. 153. p. 759.*

Ceterum, vt fasciatio non parum facit ad conformationem debitam tutandam, pro re nata tardius, maxime quoad pedes, vel citius omittenda; ita curiose cauendum est, ne dor-

dormienti vlla iniuria fiat, præcipue improvida nutricis suffocatione. (erdrücken.) Sic mortuus noctu deprehendebatur puellus egregius concionatoris Gallici.

## CAPVT III.

DE

*Nævis maternis.*

Occurrunt vero & alia in corpore fœtus editi obseruanda, quæ medici curam requirunt, maxime quoad conformationem, seu navorum maternorum titulo latiori veniant; seu potius speciali classe distinguantur.

Stricte enim sumpti nœui, connati puta vel quasi, & hinc materni dicti, fere leuiores sunt paulo maculæ, lituræ, stigmata, respectu figuræ & magnitudinis mutatæ grauioris morborum, saltim ab initio.

Duplici hi notione comprehendi possunt, præcipue quatenus alii sunt ἀμορφοι, vel solo colore ordinario mutato, alii ἑμμορφοι, definito magis vitio conspicui.

Ita nonnunquam solus ille color mutatus visitur localiter, maxime in facie, qui minus oculi potest, v. g. ruber, minor vel maior, Feuer-Mahl / rarius paulo niger, qualem in puella vidimus minorem, vt decoris gratia crederetur ignaris impositus orbiculus minor, & quidem citra vllum tumorem. Medius est subfuscus.

In aliis tubercula visuntur, instar verrucæ, vel fragi (exemplo nœvi definiti) in alis murinus color, cum pilis etiam minoribus ipsis, muris quadam similitudine. Vidimus etiam in puero tumorem genæ dextræ interiorem, quasi glan-

glandulæ cuiusdam minoris, citra coloris vllam mutatio-  
nem; quem medicamentis imminutum reddidimus, vt de-  
formitatem nullam inferat.

Vidimus aliquando & pedibus natam velut manuali-  
bus, magis scilicet manus quam pedes referentibus, vt plu-  
ra alibi notata videas, quorum causæ sæpe satis obscuræ sunt,  
& admirandæ fere magis, quam exhauriendæ.

Sane plurimum confert imaginatio materna, idea hac  
vel illa, obiecti ex improviso terrifici occurſu, fortius conce-  
pta vel impressa archealiter, contactu in hac vel illa parte si-  
gillata, lineamentis quasi turbatis.

Non raro vero etiam positura fœtus occasionem præ-  
bet, adhæsione vel accubitu in vtero magis constanti in vnum  
alterumque latus

Ita cum gravida sinistro hypogastrio dolorificum sen-  
sum sensisset aliquandiu, natus hinc fœtus in sinistra nate li-  
turam obtulit, indicio sanguinis ibidem minus æqualiter cir-  
culati, quæ ipsa causa, circulatio inquam inæqualis, & aliis  
explicandis sufficit.

Neque tamen symbolismus vt partium, ita næuorum  
constans, firmus vel perpetuus est, quod & olim iam quidam  
statuerunt. Vid. *Septalius de næuis*, *Elsholtii antropometria* &  
alii. Satis est, posito vno inordinato, & alterum facile con-  
sequi, quamuis nec id semper sit perpetuum. Dantur enim  
næui solitarii, & plures in vno eodemque corpore.

Neque id symbolismo ætheris debetur, seu constella-  
tioni signorum cœlestium, quamuis non negandum sit, tales  
tumores inprimis aliquando non solum increſcere, minores  
primitus visos, & ad lunæ aliquando augmentū, sed & tempore  
fructificationis annuæ, inprimis in quibusdam v. g. mororum.

Vide

Vide elegantissime de his philosophantem *Gassendum in vita Peireskii lib. 2. p. 102. f. & Borellum lib. 3. obs. 49. p. 235. & lib. 4. obs. 74. pag. 336*, vbi rarissima exempla refert.

Vti itaque consultum est, *σάσω* illam inæqualem vnde-  
cunque ortam disiicere & characterem illum sic delere ac  
abolere, reddita sibi in poris suis sanguinis periodo, ita non  
vnis modis topicorum id tentandum est.

Præstat vero anticipando quasi & præseruando, sicubi  
tale quid timendum occurrerit grauidæ, mature anteuertere,  
datis v. g. pulueribus appropriatis generi nervoso, & spiriti-  
bus inordinate operaturis succurrentibus v. g. vel ex solis  
cinnabarinis & ex corallinis, nedum aliis.

Optime hoc fine hinc ipsis cum secundina & fluen-  
tibus lochiis applicatis statim nauos animaduersos abluere,  
partim ob blandum teporem, vel ipso frictu iuncto, par-  
tim ob nitrosam, sulphuream, abstersiuam virtutem, vnde &  
sanguinis menstrui illitu repetito idem fit.

Alii meconium ipsum seu proprium stercus illinunt, ob  
biliosum characterem; alii suctum parentum repetitum,  
seu saliuæ potius imbibitionem, addita frictione, alii suc-  
cum corticum nucum iuglandium viridium, vel fragorum  
quoque laudant. Communiter aqua fragorum, caryophyllatæ  
montanæ, sigilli Salomonis, herbæ christophorianæ &c.  
commendatur.

Tacemus decoctum siderit. rutæ, abrotoni, & aliorum  
pro lotionè. Tumorem genæ connatum plurimum immi-  
nuimus emplastro miraculoso imposito.

Neque de nihilo est remedium *Helmontii*, vt macula ta-  
lis foetui impressa tollatur admota manu cadaueris longa

tabe extincti, *lib. Demens Idea* §. 46. idque citra vllam superstitionem, seu priuatiuam causam laudemus, archei auersione, seu positiuam, sudoris morticini salino-sulphurei affricu sanguinis illam *σάσι* in ordinem redigi.

Quod si nec abstergentibus salino-sulphureis, nec reuocantibus aliis pareat; & remedium non grauius morbo reputetur, abolitos nauos & tubercula talia experientia demonstrauit, destructo per lapidem corrosiuum caractere seminali, quod prope oculum in puella, & in capite alterius cum successu factum vidimus. In sene vero in capite grandio-rem talem tumorem rubicundum & tantum non fungosum ad mortem gestatum.

Nisi autem prouide destruat, sed irriterur saltim, inde degenerare potest in cancrum, quod ab aqua forti improuide applicata vidimus in virgine, tristi euentu, non solum inde tumore grandiori & cancroso reddito, sed etiam in toto abdomine & mammis ipsis tumoribus glandosis liuidis sub cute exortis, immedicabili malo.

## CAPVT IV.

DE

*Labiis leporinis, defectu vuulae, sexto digito &c.*



Um maxima vis sit idearum phantasticarum, quæ a matre conceptæ infœtum deriuantur, possunt vltius illæ in patentes & latentes, vel in partibus solidandis, vt ita loquamur, vel in spirituousis solum impressis discriminari.

Harum posteriorum exemplum esse potest desiderium incom-

incompletum, etne *Sehnsucht* / huius vel illius rei, v. g. halecis, vnde vulgi experimento sæpe infans editus clamat, vel male habet, ore strepit, *schmaht* / nec prius conquiescit, quam ori ingesta re cupita.

Simile quid horum saltim in idiosyncrasiam fatiscit, siue anxie desideratum, siue odiose, vel inaduertenter etiam auersationem pariens, quod vel notissimo exemplo, qui caseum aduersantur, verum est, vix alia meliori causa exhauriendo phænomeno, quam mentali tali idea in spiritus sigillata.

Inter obuia vero alia & statim quasi sua referri mereatur & labium fissum, superius puta, seu leporinum, a primo ortu connotum, a consimili idea quomodocunque occurrente, & fortius etiam cum *ἀπώστια* quadam *διανοίας* impressa, & coæquata; quæ enim a vulnere fissuræ & hiatus forte eueniunt, proprie non sunt labia leporina, sed *ἀνώρωσ* magis talia.

Duplicis hæc sunt generis maxime, minus, solo labio hiatum talem passo, & maius, cum latitudine aliqua, quando maxillæ ipsius superioris subiunctum os simul distat; conformatione vitiosa abludente occasione laudata archeo inducta.

Cum itaque de remedio potissima sit vel esse debeat cura, vnica sola chirurgia eadem absoluitur. Et hæc duplex statui potest, crudior, rudior, imo crudelior *Parai, Hornii*, & ex illis *Ammanno* laudata in *paranesi*: & longe mitior, certior & melior recentiorum.

A priori quidem conuenire dici potest vterque modus operandi, siquidem opus est præcipue sectione parietum vtrorumque hiatus, quod optime & ocyus sit forfice in acu-

rum terminata. Sed differunt coadunitione, in quo consistit rei totius compendium.

Urget vero operationem hanc incommoditas successive sugendi, deglutiendi, loquendi, ipsaque instar omnium deformitas.

Cum enim olim traiecerint acum, seu vnam, seu alteram, ad faciendam quasi futuram conuolutam vel conglomeratam, non solum hoc fuit perquam dolorificum, sed & periculum incisionis maioris, & curæ frustraneæ, vid. *Ammann. p. 364.* & ibi citatos.

Id omne vero præcauetur, nec vlllo modo timendum, si prius ante sectionem vncinuli vtrunque agglutinentur, vt citra vllam eiusmodi puncturam circumuolutio longe commodior, & indolorifica contactum vulnerum promoueat.

Et ad hunc modum in infante nondum fere annum nato intra octo dies vidimus perfecte consuta labia & coalita, futura non nisi sicca, & feliciter administrata; cum optima *ευφορία* inducta cicatrice.

Quodsi alia quædam aberrationum exempla occurrant, æstimanda sunt partim vel defectu, vel excessu, & hinc partim vel incurabili plane vel curabili malo, eorumque consecutiuis.

Ita vuulæ defectum vidimus, quod mater pisciculis viuis deglutiendis addicta ore aliquando piscis aperto inspectoque dedisset ad ideam talem representandam occasionem. Vnde id aduertebatur a partu, quod papillam surgenti lac per nares extrorsum regurgitaret, cui remedium suauissimum profundiorum in os infantis impressionem, vt breviori via lac melius deglutiri posset, ingerendo papillam longius.

gius. In progressu vero ætatis non poterant certæ literæ sermone exprimi.

Si digitus sextus in manu vel pede connatus fuerit, & tenui mobilique ac molli radice cohæreat, facilis est recisio, dummodo parentes consenserint, quod in principali persona a serenissimo parente non admissum nouimus.

Sin coaliti fuerint duo vel plures digiti in vnum, scalpello diducendi sunt, verbis *Celsi lib. 7. cap. 32. (Et lib. 5. c. 28. f. 11.) Et Ronsssei Comments. in Cels. p. 686. sectione* curantur si simplici membrana vel cute eaque coæquata assignata cohæreant; astnerui vel ossis aliquid si intercedat præternaturaliter, proinsanabili habendum, quod dato tali casu ediximus.

## CAPVT V.

DE

*Atretis, vinculo linguæ strictiori Et roncho.*

**V**T facile ab ideis prægnantium fortioribus partium conformatio lædi potest; ita etiam circa portas quasi publicas & emissaria seu excernicula ordinaria idem obtingit, idque præ aliis in ano in infantibus occurrit, imperforato illo.

De differentiis circa atretos hosce vid. *Ephem. German. Dec. 1. obs. 44. pag. 33. seq.* Nos triplices laudabimus, 1. imperfectam conniuentiam seu angustiam, cui mæderi licet dilatante suppositorio coalitum, 2. coalitum superficialium membraneum, imprimis cum signatura loci debiti lineari, vbi lancetta apertionem factam cum successu nouimus, vbi & aliquando forcice vtendum, vbi aliquis hiatus suppetit, vid. *Wierus*; 3. profundio-rem,

grauiore, & carneam, vbi vel frustranea est apertio, vel cum periculo læsionis maioris.

Nisi vero apertio fieri queat, vel negligatur quoque morbus, a restitantibus fecibus alui intumescere abdomen & vomitum iliacum consequi oportet, quod ante plures annos in vicina vrbe contigit. Aliquando vero mutata conformatione, intestinum rectum ad pudendum muliebri protensum, & locum excretionis vicarium inuenisse obseruatum fuit, quod & in adulta fœmina per erosionem vel ulcerationem factum notauimus.

Vti vero sola sectione cura administratur in ano, vel alibi, vt in glande, vel coalitis labiis &c. ita in vteri clausura de eo minus cogitandum est, nisi in adultis, siue menses restitent, vt exemplum habet *Harueus*, *Aquapendens* & alii, siue admissio a viro fieri nequeat, quo casu itidem sectio prouida locum habet.

Hanc in puella semestri factam cum successu refert *Bartholinus cent. 5. obs. 42.* & *Hildanus Cent. 3. obs. 61.* vbi tota curatio describitur. Notabile tamen est, non properandum æque, vel vrgeri idem, si nihil incommodi inde consurgat, siquidem obseruatum est, & ab eodem *Bartholino l. c. 5. obs. 43.* cum ætate aliquando sponte sua sine vlllo remedio reueratam fuisse clausuram.

Cauendum vero & nutricibus, ne facta, vt solet, intertrigine per adstringentia coalitus fiat laterum excoriatorum per imprudentiam; quod hoc ipsum vitium infert.

Dantur etiam casus, vbi præter generalem a natiuitate oris & linguæ mediante digito elutriationem blandam aliud impedimentum eius lustrationem desiderat.

Facit enim huc strictura freni linguæ, seu suctionis, seu  
de.

deglutitionis impeditæ titulo, seu sequentibus temporibus loquelæ minus obsequæ. Quod si ergo membranula tenuis longior sit paulo, vna vero sic productius vinculum, forcice prouide discindere liberum est, pro maiori libertate consequenda, quod etiam in serenissimo infante fieri iussimus.

Sin posthæc minus volubilis videatur lingua pro exprimendo sermone, vel consonantium certarum enunciatione, & hæc particula quidem spectari potest, an in culpa sit, in genere tamen notandum (1) non in sola eadem & semper residere causam, vnde nec sectio promiscue & indifferenter iuuat; (2) si impedimentum aliquod afferat vel motui lingvæ, vel deglutitioni, sectio quidem laudata membranulæ exsanguis & excarnis periculo vacat, cauendum vero est, ne profundius fiat, cum metu hæmorrhagiæ, vel ipsius inflammationis; (3) ne callus intermedius improuida sectione, adeoque idem impedimentum, quod timebatur, vel ranula ipsa sequatur, & hinc (4) ne remedium grauius sit morbo, nec symptomata alia vel mors ipsa quoque consequatur, quo de vid. *Sculdet. obs. 90. armam.* & omnium optime *Cammerar. centur. 6. obs. 24. p. 38.*

Referrî huc potest non modo factus labiorum & lingvæ sonorus, iam dicto casu, appetitus insoliti impressi, Das *Schmaßen* / sed & in respirando vnum alterumque deprehensum impedimentum, qualia duo cum primis notauimus, hoc quidem loco obseruanda.

Primum est frequentius, siquidem sæpe statim a partu in respiratione quidam sonus se offert, cum difficultate aliqua, seu ab hausto aliquo in enixu humore, seu in vtero adhuc collecto. Eo casu optimum deprehendimus datum 1.

puluerem ex rhabarb. elect. cinnabar. nat. a gr. ij. M.

2. R̄ pulv.

2. ℞ pulu. pectoral. specif. cephal. a. gr. viij. theriac. gr. β.  
olei anif. gtt. j. M. Plura verò suo loco dicemus.

Alterum rarius & extraordinarium vidimus in puero recens nato, qui dormiens optime respirabat, simul vero e somno euigilabat, sonora voce respirabat, & dormiens quasi ronchos ducebat, sensim magis magisque adauctos & sonoros expressos, cetera sanus, adeo, vt per totum conclaue exaudiretur, quod per nouem integros menses durabat, quibus exactis penitus sed successiue restituebatur.

Cum vero omnis sonus fiat a glottide, & vitium hoc sit contrarium tussi, quæ est exspiratio sonora, ronchus vero hic aliusue sit inspiratio sonora, videtur remora quædam & inæqualitas vel ab intemperie humida papillarum glandulosarum, vel ab imaginatione matris impressa spiritibus idea tali oborta, indecoro in effectu magis, quam periculoso viso malo.

Curatio ipsa vero cum tussi, & asthma fere communis est, partim diuertendo lympham ad coagula pronam lenioribus laxatiuis, mannatis ipsis, clysteribus, rarius vomitoriis, partim resoluentibus, v. g.

℞ oxymel. squillit. ꝑ pulu. pector. ℥j vel. ʒβ.

Sperm. atcet. rec. ℥β. ~ ⊖\*c anif. gtt. vj.

Olei bezoard. castorin. gtt. ij. M.

Deprehensum vero & hic fuit, in malo producto viso & terrifico primitus, neglectu quasi, mora & expectatione opus esse, donec completum fuerit gestationis antegressæ corquatam spatium, siquidem nihil necessarii reuera neglectum fuerit.

## CAPVT VI.

DE

*Aphthis.*

Amiliare malum lactantibus infantibus sunt aphthæ, etiam primis quasi temporibus oriundæ, vlcuscula nempe oris serpentina, vt *Celsus lib. 2. cap. 1.* vocat, & vertit ex *3. aphor. 21.*

Vt vero & in adultis hæ ipsæ aliquando occurrunt, quod in viro primario & virgine adulta scorbuticis inter alia vidimus, & hinc in simplices, scorbuticas & malignas, seu venereas, seu febriles quoque (in Belgio maxime occurrentes) optime diuiduntur: ita in infantibus priores magis visuntur, & nostri iam sunt scopi.

Signa sunt, color labiorum, linguæ, & faucium mutatus in alborem, cum ardore, quem & nutrix inde sentit, superficialie in latum facta extensione. Hinc minus commode & sine molestia sugere ac deglutire possunt, inquieti sunt, quandoque etiam quasi rauci & macilenti, Germ. *der Soor* / Arabibus *Alcola*, Græcis ab *vrendo* dictæ, Belgis *der Sproow*.

Cum itaque manifesta obseruetur albedo, (vti optime de iis egit *Ebnfina*, & *Pechlinus cent. 1. obs. 71.*) alique, ordinarie, alias vero & flauus & niger color mali ominis in adultis occurrat, vt & calor & acrimonia, vnaque emittant interdum per os humorem saliualem, acrem, commode culpa vel in lacte, vel in ventriculo, vel in lympha, vel in singulis hæere statuitur, pituitæ salsæ, acriusculæ, vel biliosæ simul, vel acidulæ efflorescentis reatu accusando,

C

Hinc

Hinc & nutrici prospiciendum, & infanti, illi quidem defecantia, absorbentia, & discutientia dando, v. g. essent. lignor. scord. serpent. Virgin. tinctur. bezoard. bezoard. martiale, antimon. diaph. arcan. duplic. vel triplicat. simpl. & camphoratum. Si opus videatur, & alius leniter laxanda est. Tacemus generosa alia, in adultis aliunde repetenda, antiscorbutica, bezoardica, reuellentia, anodyna, vesicatoria, aliaque affluxum, acrimoniam & putrilaginem scorbuticam corrigentia.

Infanti vero suffecerit interius pulu. bezoard. minor, cum & sine pulu. viperar. Italic. cinnabarina &c.

℞ pulv. bez. min. conchar. ppt. cinnab. nat. à ʒβ.  
viper. Italic. gr. V. magist. anodyn. gr. iij. M.

Exterius optima sunt attemperantia, abstergentia, mundificantia, renouatiua, v. g. aqua fragorum per putrefactionem, acetum nucatum, id est, cum corticibus nucum iuglandium viridibus destillatum, ab *Heurnio Comment. 3. aphor. 24.* & alias communiter laudatum, vel acetum cum succo sedi maioris, pimpinellæ, sanguisorbæ, betonicæ destillatum, sirup. de symph. mororum, rob diamoron &c.

In grauiori casu etiam tantillum spiritus vitrioli vel salis potius rectificati, cum melle rosato, dianucum vel sirupo aliquo ex dictis, vel agrestæ addi potest, quo tamen fere non opus est.

℞ aquæ fragor. sedi mai. aceti destillat.  
rob vel sirup. diamor. a. ʒij. M.

℞ sir. de ros. sicc. de symphyt. a. ʒij.  
spirit. salis rectific. gtt. ij. sem. lycopod. ʒβ. M.

Commode hunc in finem applicatur vna penicillus, pro absterfione meliori, vti & aqua rosarum, vel plantaginis, ad abluendam linguam inseruit sola.

Tacemus vniuersalia & specifica alia, vt & remedium magneticum *Foresti lib. 6. obs. 21.* & hinc *Camerario Cent. 8. cap. 82. p. 143.* laudatum, per ranæ viuæ ori infantis factam applicationem repetitam, quod vel auersationi archei, vel attemperationi adscribi potest. Vid. *Michaelis, Ettmüllerus & Ferrarius.*

## CAPVT VII.

DE

*Regimine infantum, quoad balnea, umbilicum,  
& intertrigine.*



T recens nati infantis altera præcipua cura est balneum, per diæta, idque moderate calidum, ad sordes mucosas & incrustantes quasi corpus abstergendas; ita quomodo in progressu circa hæc procedendum sit, dicendum venit.

Quamuis vero olim id continuare solitum fuerit, semel iterumque in hebdomade, vti & adultis magis cordi erant; attamen cum frequentiori vsu facile tenerum corpus effœminetur, & ad defluxiones disponatur, respectiue hodie vsus crebrior minus locum habet, maxime hieme.

Sed vt munditiei nihilominus & transpirationis debite ratio habeatur, in eorum locum rectius successit lotio quotidiana, in principio cum spongia, vino, vel vino & aqua imbuta, tepida adhibita, quæ ratio & roborat simul, & scopum melius assequitur.

Cumque *Hippocrates 3. apbor. 24.* vmbilici etiam inflammationem infantibus recens natis assignet, quæ vt aliis partibus vulneratis, ita & hoc loco accidere potest, consultum est, & hanc præcauere, & attendere.

Et facta quidem rite resectione funiculi vmbilicalis, & deligatione cum spleniis (*Nabel-Lâpgen*) siccantibus & roborantibus, rarius quidem id contingit; attamen tum ad hanc, tum putrilaginem euenientem, pro re nata soliti sumus aliquando puluillum roborantem balsamicum aspergendum ordinare.

℞ pulu. serpentar. Virgin. scord. myrrh. el. a. ʒij.  
thuris, camphoræ, a. gr. ij. M.

Frequens etiam in primis infantibus est intertrigo. Vti enim in adultis, cum primis habitioribus, a motu longiori id fit, cum membra inter se interteruntur & confricantur; ita loco huius in tenella ætate a sudoribus, sordibus, ipsoque accubitu & vicinia immediata: vtrobique cuticula delicatissima superficietenus secedente, vnde quædam *ἀσπαθήα*, siue tristis sensus exoritur, *fratt / wie wund /* cum rubore ipso quoque. Visitur hoc in commissuris partium, v. g. sub axillis, in inguine, scroto, pudendis, natibus, circa anum, ipsiusque cubiti articulo, & pone aures, partibus humidioribus, sudore non absterfo, vt & ab vrinæ ipsius inundatione, *wenn sie naß liegen /* lacte calidiori, & magis transpirabilibus.

Præseruatur hæc seruata munditie, & perflabilitate, etiam linteaminibus debite commutatis. Curatur vero puluillis temperatis, siccantibus & roborantibus, simplicibus *εὐπορεῖσσις*, & compositis, linteaminibus concerptis, puluere  
flor.

flor. rosar. rubr. balauft. semine lycopodii, pompholige, quæ acidum absorbent, intemperiem tollunt, excoriationem demulcent, curantque & firmant.

℞ sem. lycopod. ʒiij. pomphol. ver. ʒj.  
myrrh. elect. gr. i. vel ij M.

℞ lactis lunæ, magister, sacchari saturni.  
pomphol. sem. lycopod. a. ʒß. M.

Præsente maiori humiditate addi etiam lapis calaminaris potest; camphora vero, cum mordicet, vel minus, vel parcius solum addenda. Facit huc & amyllum ipsum vulgo vsitatum, utque tenerius ac delicatius afficiant puluilli hi, consulto e rariori linreamine leuiter nodulo inclusi & digito incussi insperguntur diapasmata.

Obstetricantur iisdem & præmissæ lotiones simplices cum sola aqua, & quando coeuntes puluilli farinacei inspersi desiderant elui, ne inæqualitatem inferant.

Rarius verò paulo in grauiori statu ruboris & ardoris linimenta temperate refrigerantia & demulcentia locum habent, ut & ipsa emplastra saturnina aliquando, quæ vtraque fere magis in adultis conueniunt ab attritu læsis partibus, ut ex sebo ceruino, vnguent. de cerussa, diapomphol. rosatum rubrum, desiccatiuum Pharm. Londinens. &c.

Cumque & ipsum caput facile sordes concipiat, nisi munditiei studeatur, optimum *εὐπιόεισον* & receptissimum est butyrum recens, ut eodem illinatur idem, & hinc aliquo tempore post emollitione commoda facta, pectine mediante blande remoueantur, ne acrimoniam concipiant.

## CAPVT VIII.

DE

*Strabismo & lusciositate.*

Mature etiam oculorum cura habenda, & hoc quidem loco quoad visum, ne strabones & lusciosi seu myopes euadant, quod vtrumque etiam hac ætate gigni assolet.

Strabismus etiam in magnatibus nonnunquam obuius, ipsa autopsia distortos & conformatione saltem minus symbolica gaudentes quoad motum oculos offert. Cum enim alias visus fiat in linea recta, vnitis & ad idem punctum ceu axem ex opposito directis & concurrentibus oculis, tanquam causis sociis, quæ stant pro vna, hic contrarium fit.

Enimuero culpa vnice redundat in motum voluntarium & directum requisitum, qui a musculis oculorum, nominatim abducentibus & adducentibus perficitur, ob organi rotationi debiti inæqualitatem, mutatum. In latitudine sua talis strabismus vel connatus est a primo ortu, vel inductus, seu adsuetudine, seu occasione quacunque ad flexionem dissimilem inuitante seu disponente.

Faciunt huc exempli loco motus conuulsivi & epileptici continuati ac grauiores, vbi mire distorquentur sæpe oculi, ob tenacitatem hinc tendinum membraneorum tensorum magis inæqualitate consurgente. Idem etiam a vulneribus, ab ambustis, ab inflammationibus, aliisque casibus & læsionibus, vbi deligandi sunt oculi, fieri potest.

Præter morbosum hunc strabismus etiam spontaneus in  
adul-

adultis quibusdam pro lubitu exprimi potest, vt affectatus, vel a mala consuetudine quoque inferri, maxime vero ab obiecto lucido v. g. candela accensa, ad latus alterutrum constanter directus & inuitatus obtutus hanc inæqualitatem inferre aptus natus est, vno oculo promptius, altero minus reflexo, sensim sic elateris, alias concentrici, inducta debilitate.

Vti vero connatum malum proprie in conformatione primæua ortum minus curari valet, quasi facultate læsa; ita ab errore externo ascititium, modo mature id aduertatur, & sedulo contraeatur, vel perfecte curare annitendum est, vel saltem secundum quid, vt minorem deformitatem præ se ferat.

Hinc curandi ratio in eo consistit, vt partim interna impedimenta sustollantur, partim in contrarium annitamur detorsionem inflectere, & æqualitatem directiuam orbitæ communi vel quasi reparare ac inferre.

Illud fit medicamentis stricturam iuuantibus, roborantibus & respectiue laxantibus; conueniunt hinc interius præter vniuersalia, neruina, antispasmodica, cinnabarina suo loco fusius laudanda, nonnunquam etiam externa seu fottus, seu litus, quorum instar omnium est pinguedo viperarum recens illita cantho oculi, vel palpebris quoque ipsis.

Præseruandi sine infantes recens nati minus in latus decumbere debent, commodius etiam in cunis circa caput vimineus arcus contextus, vel panno tectus, ad defendendos & in æquilibrio tenendos oculos locum habet.

Deinde ad directum aspectum lucis adsuefaciendus infans, non obliquum & lateralem, vel posticum quoque, magis ad anticum & deorsum respectiue magis.

Quod si iam ad vnum latus magis deflexus fuerit oculus ad lucis vsuram, indeque strabismus metuatur, vel fieri iam

iam incipiat, in oppositam seu aduersam partem reflectenda fuerint lumina.

Excogitata hunc in finem etiam sunt instrumenta, visum seu oculi motum specificum dirigentia, siue mediante larua id fiat appropriata, seu cupula instar putaminum nucum iuglandium ex ferro vel argento perforata, quod a recentioribus commendatur. Vid. instar omnium *Camerarius cent. 14. part. 22.* & ibi citati, item *cent. 11. part. 40. seq. Hartmann. in praxi, & Solingen in chirurg. part. 1. cap. 32.* & alii.

Pertinet huc & lusciositas, imprimis latius sumpta, vt ab elatere pupillæ læso strictior *μωπία*, quæ ex communi vitio, ophthalmia, seorsim oboriri potest: vt & vibratio oculorum, quam instabilitatem *ἰππον equum* vocant. Quod si infantes paulo iam prudentiores fuerint, etiam intuitu speculi & alias admonendi sunt vtrobique: seu in singulis hisce, vt annitantur ipsimet desuescere, nec indulgere consuetudini prauæ, sed contraniti omni modo.

Tacemus perspicilia etiam hinc pro *μωπία*, diuersa ab aliis communibus dari commoda, *Minnen-Gläser* oder *Brillen* / & nutricem quoque luscam, vel strabismo laborantem non adhibendam.

## CAPVT IX.

DE

*Primo infantum alimento & medicamento.*



Dito feliciter in lucem infante præmissa separatione vmbilici, & absterfione per balneum externa, altera iam cura est, vt eidem de nutritione & absterfione interna prospiciatur.

Ad

Ad quietem itaque compositus aliquandiu sibi relinquitur, neque statim mammae admouetur, tum quia lac non æque suppetit, tum quia sanguinis materni portio relicta in eius usum cedit.

Cumque nondum ventriculus, & intestina primæ culinæ munus subierint, vel eidem assueta sint, & testimonio meconii restitantes feces nigricantes illæ abstergi amant, ne acidum biliosum fermentificum negotium faceffat, sed tubuli glandosiantentur in viæ regię munus.

Ita enim præseruari possunt tormina, inquietudo, motus spasmodici, epileptici, & apparari alimentum pro incremento felicius. Hoc nomine curiosius alii vini parum concedunt, alii theriacæ momentum, quidam etiam ipsa emetica non reformidant præmittere, & hoc ipso etiam variolarum prouentum præcauere sustinent. Dare etiam soliti sumus puluillum præcipitantem epilepticum pro statu diuerso.

Vti vero blanda vomitio satis commoda est, ita consultius fuerit, nisi quid vrgeat, lenissimum tale præsidium, potius *κατα* deflectere inquinamenta residua. Innuit hoc ipsa natura, quandoquidem primum lac serosius huic indicationi fauet, & restitancia in intestinis recrementa, nondum excretionem in vtero nacta, elutriando repurganda.

Receptissimum hodie & solenne tale est amygdalatum, seu mixtura ex saccharo penidio temperato, & oleo amygdalorum dulcium recens, sine igne inprimis, parato, primitus sic per diem v. g. successiue ori ingerendum. Sin rancidum sit, tussim mouet, & dandum non est. Ita vero nutritio prima & vna abstersio optime obtinetur.

Ratum itaque est, & iuri naturæ ipsi congruum, lac optimum esse infantis etiam humani, longius præ aliis indigi, alimentum. Ut enim extraordinarie quandoque visi sint etiam aliis liquidis enutriti, non temere tamen ab hac via regia deflectendum est.

Minus nempe huc facit aqua decocta, seu cum foeniculo, seu aniso, aliisque, pultis accessu supplendo alibili succo, alioqui crudior paulo & insufficientis. Idem sentiendum de cereuisia, & similibus, sub dictis legibus.

Paradoxus etiam in hoc visus *Helmontius*, alimentum quidem *Libr. Infantis nutrit. ad vitam longam* hoc, siue lac non negans, sed beluinum, nec ad vitam longam inseruiens putans, unde insolitum potius lacti præfert exoso & inculpato aliud.

Tale vero singulare parari iubet 1. ex pane, sed minus e secalino, 2. cum tenui cereuisia bullito, 3. cum melle despumato vel saccharo, donec velut in mucilaginem vel gelatinam spissescat, hinc iterum diluendam cum cereuisia tenui, pro potu ordinario, cuius experimentum fecerit in Comitis filio quodam.

Sed ut verum fateamur, tantum abest, ut lac sit reprobandum, & huic potui postponendum, ut potius longe potiores laudes mereatur, 1. quia nutritio hæc incongrua est temperiei calidæ humidæ delicatiori, 2. operosius apparatus, & in corpore hinc conficitur, præ lacte statim suo, 3. facilius corrumpitur, 4. fermentis peregrinis fauet, 5. minus simplex est, & reliqua.

Quod enim arguit 1. lac acescere in ventriculo, ex sua hypothese fallit, indeque symptomata varia oriri, mel enim & saccharum non solum acescere, sed & bilescere assolet magis; quod 2. crimina lactis adducit contagiosa, morbosa, quod  
3. clan-

3. clandestinum coitum ; quod 4. mutetur in horas, ab omnibus animi perturbationibus ; id omne facile dilui potest, modo notæ electionis adhibeantur.

Circa lac igitur tria potissimum sunt consideranda : (1) lac ipsum in se, quoad quantitatem & qualitatem, (2) nutrix, seu mater ipsa, seu vicaria, & (3) *εὐφορία*, siue vsus, a iuuante vel nocente arbitrandi.

Lac ipsum sufficiens esse debet, quod nisi fiat, defraudatur infans, & frustra sunt omnia medicamenta ; cuius rei argumentum est, vel suggerit mammarum consideratio, & urinx minor copia ; cauendum hinc, ne a nutrice decipiamur. Hinc & defectus papillarum, vt a variolis oriundus, a nobis visus, necessario prohibet, ne possint lactare matres, nec sugere infans.

Probatum lac in se ratione qualitatis, colore, odore, sapore, & consistentia, potissimum a priori. Color albidus, non flauus, odor nullus, sapor dulcis, consistens in vngue, non tenuius, serosius, nec spissius. Illud enim facile diarrhœas citat, tormina, & inflationes ; hoc corpulentiam quidem largitur, sed suspectam, argumento *1. apb. 3.* inde enim facile fiunt epileptici, & moriuntur citius.

Nutrix, si fieri possit, congruat cum ætate & temperamento puerperæ, non vetula, seu quoad annos vitæ, seu quoad lactationis tempus, non scabiosa, strumosa, phthisica, scorbutico vel venereo fermento fœta. Sana vno verbo, non iracunda, malæ famæ, venerea, siquidem morbi serosi, vt tussis quoque & mores ipsi, non raro facile communicabiles.

Duplex vero lac a gemina nutrice, matre & vicaria, minus fere prodest ordinariè. Quod si conducere obseruetur,

non temere mutandum est. Sin minus, primum correctio-  
ni studendum (non omnes enim infantum morbi a lacte)  
nutrici propinando carminatiua, diaphoretica, renouatiua,  
neruina.

Quando vero, nec ipsi, nec infanti data remedia pro-  
sunt, sed augentur tormina, clamores, inquietudo, sympto-  
mata alia persistunt, consultum est experimentum innoxium  
suctionis ab alia lactante capiendum, & constante *δυσφορῆα*,  
mutanda est.

Neque etiam vel maturius ordinarie ablactatio insti-  
tuenda, vel longius cum vulgo producenda, maxime si cor-  
pulentia videatur maior, vnde medium quasi tempus, (vtpo-  
te congener gestationi) constituunt nouem menses, etiamsi  
dentes nondum eruperint, modo potum alium non abnuat.

Quod medicamenta attinet, etiam infantibus omnino  
præsente indicatione necessaria, nec nulla, nec affatim te-  
mere danda huic congrua. In genere pro corrigendo bi-  
lioso, pituitoso, acidoue prouentu, seu a meconio seu  
lacte oriundo, conueniant partim blanda absorbentia, testa-  
cea, in puluillo præsertim danda, adeoque roborantia & al-  
terantia, partim lenientia & defecantia, mediaque inter  
vtraque anodyna, neutra infantibus deneganda, sed optima  
sunt remedia.

Sic præter sirupum de cichorio cum rhabarb. & man-  
nam, quæ dulcia moderatius quidem propinanda, pro illo  
fine puluis gialapæ ad gr. j. vel alterum, præcipue cum cin-  
nabari natiua, commode datur a natiuitate, pro re nata eti-  
am repetendo idem tempore puerperii.

Accidit hoc nomine aliquando, vt infans mature patia-  
tur inquietudinem, & minus placabilis deprehendatur. Illo  
casu

casu non iuuantibus aliis, adhibuimus etiam triduo sal-  
tim filiolo, cum successu, clysterem, pro deplorato iam  
habito,

## CAPVT X.

DE

*Ictero infantum.*

**N**onnunquam etiam statim primis diebus icterus  
infantes corripit, modo leuior, improprie qua-  
si paulo dictus spurius, modo magis exquisitus,  
vti vidimus etiam matrem ipsam puerperam  
ictericam, cum flauescente saliuā quoque.

Oritur hic, prior imprimis, a tinctura biliosa viscida  
meconii cum chylo communicata, & sic lympham inficiente,  
sponte fere breui cedens, vt alter ab obstructione tubulorum  
biliariorum, & sine feбри fere in hac ætate magis.

Vti vero in lactentibus adhuc velut diuisa opus est cu-  
ra, partim matri, vel nutrici, partim infanti ipsi prospicien-  
do, vt in aliis quoque, ita & in ictero idem valet. Vtrobique  
rhabarbarina omnibus aliis etiam purgantibus contra va-  
lent, seu in substantia dentur leniendi & alterandi sine, seu  
in receptissimo sirupo de cichor. cum rhabarb. pro ratione  
ætatis.

℞ sirup. de cichor. cum rhab. ʒij.

rhapont. vel rhab. gr. IV. cinnabar. nat. gr. ij. M.

Matri vero magis affectæ infusum antictericum pro-  
pinandum, vt penitus vis aperitiua se insinuet, ex radicibus  
quinque aperientibus, cichor. chelid. maior. herbis cuscut.

D 3

fragar.

fragar. hepaticæ nobilis, rhapont. summit. cent. min. fumar. croco &c. floribus calendulæ, hyperici.

Quod si non lactet amplius, sed paulo adultior sit, anima rhabarb. antimoniata, tinctura martis temperata, & alia propinari quoque possunt, cum reliquis ætatibus communia, sed dosi congrua.

℞ troch. de eupator. pulu. cachect. bezoard. martial. rhab elect. a. ℥j. olei calam. aromat. gtt. j. M.

Sin a febris tertiana correptus fiat ictericus, quod inter alios in infante vnius anni vidimus, seorsim nutrice bilem temperantia & aperientia propinanda, & china chinæ potui indenda, vbi & oleum febrifugum aliquot horis ante paroxysmum dedimus eidem cum successu, testacea vero patienti ex conchis præparatis, antim. diaphoret. &c.

Aloetica vero laxandi hoc vel alio fine respectiue infantibus minus proficua obseruantur, vti nec crebrius debito bilis largius expurganda, tum in genere, tum seorsim diagrydiatis, quod non solum humidum nutritium absumant, sed & bilem balsamum sanguinis suffurentur, quo de insigne exemplum habet *Mæbius, Fund. Medic. Physiolog.*

## CAPVT XI.

DE

*Arenularum excretionem & vrinæ difficultate.*



Et & illud notabile in recens natis, & hinc aliis quoque infantibus, quod & vrina sabulosa excernatur, rubra, & meatui vrinario concrementum tale arenosum inhære interdum visatur; hinc &

con-

coniunctim vel seorsim quoque vrinæ quædam remora & ar-  
 der corripit; cui vtrique obuiam eundem quoque.

Et sabulum quidem sine dubio debetur tartaro, seu  
 partibus salino - terreis in renibus, seu in vesica maturius  
 separatis, vnde & vrina aliquando albet magis, in aliis aquo-  
 sior apparet; vel potius, quantum huius est loci, parciori  
 prouentu rariusque excernitur.

Prius illud sponte vt plurimum cedit, neque semper  
 calculum parturit, vel præagit, quo de suo loco; attamen  
 & illud non negligendum penitus, & quoad alterum tum  
 viis consulendum, tum archeo excretioni huic præsidenti,  
 in renibus puta & vesica, huiusque sphinctere.

Vti itaque in infantibus ad vitia humorum, pituitosum,  
 biliosum, acidum, flatulentum, tartareum &c. respicien-  
 dum; ita & hisce casibus per debita corrigentia, resoluen-  
 tia, roborantia, discutientia. Nonnunquam etiam difficul-  
 tati vrinæ coniungitur spasmodici quid, seu epileptici quo-  
 que, vnde merito vtrique huic prospiciendum simul.

Specificum hinc optimum deprehendimus semen lyco-  
 podii, cum cinnabarinis commode remixtum, leuissimum cum  
 grauiori, vnde medium consurgit, maxime si medium mol-  
 liusculum aliud, vel oleosum quid remisceatur.

℞ semin. lycopod. ꝑ℞. cinnab. nat. gr. v.  
 mag. oc. ʒ. succin. alb. præp. sperm. cet. albiss.  
 a. gr. iij.

ther. cœl. gr.  $\frac{3}{4}$  spirit. sal. amm. anis. gtt. ij. M.

vel ℞ pulueris huius quantum satis (in primis loco succini  
 præparati recepto sale succini volatili)  
 rob alkekengi quantum satis. M.

quod ipsum in ischuria infantili optime profuit.

In adultioribus paulo tum debitis resoluentibus vtendum, tum aliis, quæ suo loco de calculo infantum dicemus, possunt enim & solent hæc seorsim quoque se exerere, v. g.

℞ tinct. tartari ℥j. ʒβ. olei anis. gtt. ij. M.

Nutrici vero consimilia consulto propinari queunt vna, alcalina, carminatiua, neruina & resoluentia mixta. Nec anodyna, ob resoluendi vim simultaneam, æque negligenda.

Exterius vero inter *εὐπρόεστα* vel solum oleum scorpiinum, simplex vel compositum, sufficit, dorso vel pubi quoque illitum, facile cum aliis remiscendum, & vmbilico quoque hinc applicandum.

℞ olei scorpion. ʒj petr. alb. ℥β.

iunip. chamom. dest. succin. alb. a. gtt. iij. v. M.

In hydropotis seorsim frequentior paulo est hæc difficultas, a nobis visa, sed quoniam cum aliis affinibus communia fere remedia profunt, hæc illuc differimus, neque etiam simplici huic difficultati vel balnea, vel clysteres æque sunt necessarii, quæ ipsa tamen & suum alioqui locum habent. Et hæc enim, & alia, pro archeo vesicæ roborando debita, vt cepæ vel allium sub cineribus cocta, sunt communia cum reliquis.

## CAPVT XII.

DE

### *Torminibus infantum.*



**V**T somnus sanitatis in infantibus indicium, & clamor morbi signum, vel solus hic frequentissimum eorum symptoma, tormina, seu dolores ventris infimi indicat; ita hic, præ reliquis

quis etiam tum locum, tum focum morborum sustinet & attendendus est.

Cognoscuntur vero satis superque ex inquietudine, maiori vel minori, quando nec gestati, nec in cunis moti, vel perrecta mamma quiescunt, sed agitatione manuum, pedum, *strampfen* / citra vllum somnum, optimum alias infantum pabulum quasi & præsidium, male habere pergunt.

Consideranda hinc causa dolorifici affectus, quæ vel in nutrice hæret, eiusque erroribus in diæta, vel in corpore ipso, & extraneis. Sic a cereuisia recenti, feculenta, vel antiqua, acidiori, vel aliter mutata, non æquali, a mammis minus a frigore defensis, a flatulentis fructibus æstiuis, brassica muriata & similibus, a morbo eiusdem hoc illo, ab ira, terrore &c. eadem fiunt.

Sic an a dentitione, ab alui adstrictione, vel fluore, fecibus imprimis viridescens, lenticularibus, lacte corrupto, a calore præternaturali, *αιδονοφαια*, sorditie, & morsicante vrina, a vermibus, a flatibus, ab inæqualibus penis lectorum, a terroribus, ira concitata &c. foueantur, inquirendum, vt specialius mederi & causam remouere liceat.

Quod si hinc alius adstricta sit, vel quasi, saburram euacuare par est, & si hoc non sufficiat, clystere eluere mucum acido-biliosum; ita sæpe etiam a sola gialapa vidimus indormiuisse, non secus, ac si anodynum assumplissent.

℞ puluer. gialap. specif. cephalic. a. gr. ij. vel iij.

spirit. sal. ammoniac. anis. gtt j. M.

℞ decoct. cerefol. & flor. chamom. ℥ij. vel iij.

olei rutac. ℥iβ. sacch. Thom. ℥j. M. F. l. a. Clyster.

Et hos facillime admittunt, sed cauendo frigidos.

Sunt, qui & puluere anisi solo vtuntur ad laxandam aluum. Minimum carminatiua talia aromatica, *ευπρεστα*,

E

nutri-

nutrici commendanda sunt, ne de oleo amygd. dulc. & aliis dicamus.

Cum vero omnis dolor, grauior inprimis, aliquid spasmodici & inferat, & minitetur, his ipsis neruinis & tormina compescuntur, vti etiam a sola cinnabari vidimus factum, & satisfit aliis indicationibus; cum & sine anodynis datis.

Tantum enim abest, vt noxia sint infantibus, vel dari non debeant, vt potius sint & necessaria & longe optima, inprimis aluo simul laxiori, vel prius laxata, vnde vulgo & theriacam Andromachi toto die cum successu propinant in torminibus mulierculæ ad gr. j. vel quantitate pisi, ipsique medici curatiores.

Optime vero huc faciunt vna ipsa absorbentia, præcipitania, & laudata inuicem mixta, v. g. conchæ præparatæ dudum Germanis probatæ, ocul. cancr. pulu. e chelis cancr. pulu. bezoard. epilept. Marchion. corn. ceru. philosoph. &c.

℞ conch. præp. gr. v. vel ꝑ℞. extr. anod. punct. j. M.

℞ conch. ppt. pulu. bez. mai. (vel min) ꝑ℞ nat. a. gr. iv. theriac. Androm. gr. j.

ol. anis. gtt. j. vel extract. anodyn. punct. ij. M.

℞ magister. anodyn. gr. iij. iv. D.

Seorsim vna nutrici conueniunt etiam liquida, generalia & specialia, characterem acido-biliosum corrigentia.

℞ essent. carminat. tinct. bezoard. a. ʒj.

ess. castor. anod. ~ ꝑ℞ anis. a. gtt. v. M.

Quo de etiam infanti paulo adultiori guttulæ quædam propinari queunt.

Exterius quoque tensioni, cruditati, & inflationi dolorificæ opponenda linimenta, abdomini & umbilico illinenda.

℞ olei rutac. (anethin. castorin. hyosc.) ʒj. vel ij.

chamom. dest. anis. caru. succin. alb.

rut. ver. a. gtt. ij. M.

non omissis fotibus siccis & sacculis paregoricis.

Sin minus cessent dolores clamosi, his propinatis, partim clysteres ex usu sunt iam commendati, abluentes mucum acetosum; partim, an aliunde dolores ortum agnoscant, respiciendum, seu ab arenulis, seu quibuscunque aliis causis arcessendi.

Continuandum hinc medicamentis appropriatis, etiam in futuros usus, noctu maxime præsto habendis, ne quid negligatur. Notandum vero, ut, aluo inprimis simul adstricta, oleum amygdalorum dulcium sine igne laudatum commode dari potest: ita theriacalia illo casu, secus ac vulgus credit, minus conueniunt. Tacemus, reliquis non iuuantibus, commode lac alterius nutricis posse substitui, vel suggeri, ut, an culpa vacet, magis sic constet.

## CAPVT XIII.

DE

*Pauoribus, motibus conuulsivis & epilepsia.*



Nter morbos vniuersales & magis obseruandos, præcipuos, qui & reliquis omnibus veluti coniungi solent, eademque variare, duo sunt inprimis, febris, & καὶ ἐξοχὴν epilepsia, etiam a primo statim ortu timenda.

E 2

Probe

Probe vero distinguendi huius sunt gradus, & modi inuasionis. Alia enim est longe exquisita, & vniuersalis quasi, quæ cerebrum & hinc totum truncum occupat, & cum motu conuulsiuo sensus ipsos detinet. Alia magis particularis, sub illa quidem militans quoque, sed & seorsim uisenda magis.

Altera considerandi ratio est, quod alia est essentialis, alia per consensum, v. g. vel a sola febre; quamuis & hæc in illam abire queat, ex quibus maxime hinc variat tum prognosis, tum ipsa quoque curatio.

Sic *gradus quasi primus* est pavor, stridor dentium, & concussio in somno, & vigiliis quoque ipsis, aliquando sursum quasi a terrore retractis partibus, cum vel sine clamore. Seorsim etiam alii manus, pedes, lingua, oculi, caput moventur.

Spectat vero huc etiam epilepsia implicita, vel latens quasi, Germ. *Der innerliche Jammer* / sensus minus incurrens, præterquam clamore in uiuis, post mortem vero liuore abdominis, dorsi & aliis satis conspicua.

Imo hæc in adultioribus etiam mirum quantum variant. *Medius gradus* est, magis tamen vel minus perfectus & completus, qui per paroxysmos statos, vel incertos, crebros vel rariores inuadit, sæpe etiam sola nocturna, vel media incompleta; Alia quasi saltatoria, aliaque stataria, quæ seorsim quasi notabilis est. Alia notis certis imminet, ut decumbere possint, prius, quam concidant, quorum singulorum miranda sæpe exempla vidimus.

Pertinet huc spuma ante os, constrictio pollicis, pectoris, abdominis, eiusque quassatio, quæ ipsa cum conuulsione vniuersali, & sensuum internorum & externorum de-

detentione, ac concussione maiori *gradum tertium* absoluit, & exhibet. Quibusdam syncope convulsiva audit, cum qua tamen alias, tum in infantibus, tum aliis, confundenda non est, vti sæpe hoc nomine occultatur.

Summa inter hæc est simultanea, vt ita loquar, & vrgentissima, quæ statim irruit, & extremos habet labores & gradus, & sæpenumero intra vnam & alteram horam sænesta. Vidimus hoc olim in duabus vicinis fere ædibus, in geminis infantibus, continuato ad mortem vsque vno paroxysmo continuo. Idem & ante annum in puello egregio quatuor annorum ob terrorem sympathicum factum, citra vllam interpolationem eodem die lethalem.

Commode etiam diuiditur in praxi in primariam, seu sibi relictam, sine vlllo alio morbo; in comitatam, simul cum alio, vt febri, dentitione, variolis; & symptomaticam magis, v. g. a torminibus & doloribus maioribus exortam, vt a pernionibus vidimus, alui fluxu &c. Faciunt huc & causæ *ωενηγυμείαι*, seu internæ, & *ωενηπατακίηαι*, occasionales externæ, & excitantes, & producentes, a priori & a posteriori.

Inter causas enim hasce, & a nutrice seu matre quoque repetendas, primas tenent animi affectus, mœror, ira, terror, epilepsia quasi mater; ita vesperi a mœrente summe matre mamma porrecta, frustra, ne id committeret, rogata, nocte sequente epilepsia sanissimum infantem corripiebat, aliquoties hinc repetens.

Considerare circa hæc & astrorum influxum fas est, tum a priori itidem, ex Lunæ & Mercurii infaustis aspectibus tempore natiuitatis, partim inter se inuicem, partim Saturni vel Martis quoque ad vtrosque hos planetas; tum a posteriori, si ad lunationes occurrentes platicas vel partiles, redeunt insultus, quos hinc lunaticos dixere.

Ex his vero & aliis efficitur, non vnum subiectum, focum & locum, non vnam causam specialem, non vnam prognosin, nec curationem ipsam æque esse semper, saltem præseruatiuam, imprimis, si intermitrat, nec vrgeat nimis.

Mirum quantum seorsim differt epilepsia essentialis laudata, a domestico cerebri malo, & primaria irritatione elastica, concussiva, radicali oriunda, vel talis reddita, rebellis admodum, a consensuali quacunque, respiciendo tamen in singulis speciebus ad infimum ventrem, neruosum genus, massam sanguineam, & reliqua.

Conueniunt tamen omnes species, etiam ad *πλήρωσιν καὶ κένωσιν*, Hippocratico, more *6. apb. 39.* relatæ, in vellicatione fibrarum neruearum delicatissimarum, principaliter in meningibus, seu membranis nerueis cerebri, adæquate in aliis quarumuis partium.

Et hæc vero debetur salino-sulphureo, seu acido-bilioso, elastico, vaporoso magis, & volatili, vnde & poros replendo sensum adimit, velut eclipsi inducta, & spiritus in motus seu spasmos inordinatos citat. Patet id vel exemplo conuulsionis non epilepticæ, vbi & sensus adsunt, & dolor & tensio, sed fixa magis. Et hæc ipsa quoque, licet rarius, in infantibus occurrit, etiam vniuersalis, vti tetanum vidimus in puero sex annorum funestum.

Paroxysmos vero eorumque causam illustrat fermentum irritatiuum, nouiter quasi subinde animatum vndecunque, displosiuum hinc redditum, diuerso gradu, donec iterum conquiescat sopitum, vnde & obstructio quædam particularis, & putrilago lymphæ acidula concipienda, saltem hoc loco in glandulis & poris cerebri, more similibus fermentorum, vnde aura consurgit turbatiua.

Hinc

Hinc dissipandæ huic, corrigendæ, edulcandæ, infringendæ tanquam causæ primæ, respectu effectus, vnice studendum ; secundæ vero, ceu mineræ, fomiti & fonti, destruendæ & annihilandæ.

Cum itaque medicus præcipue fere vocetur præsentè paroxysmo, pro circumstantiarum ratione eiusdem prudentiæ committitur, quid primo, quid secundo loco curandi, & hinc præseruandi ergo, propinandum sit.

Ita interius volatilia vrinosa penetrantiora locum habent magis, vbi fixiores paulo sunt spiritus, & excitatione archæi opus est, ex liquore cephalico, corn. ceru. succinato, sale volat. succini, castorinis &c.

℞ aquæ lil. conu. cum vino, vel alterius ℥j. ʒβ. vel j. spirit. salis ammoniac. volat. gtt. V. VI.

liq. C. C. succinat. essent. castor. a. gtt. IV. M.

℞ M. S. rectific. liq. C. C. succin. spir. ☉ \*ci a. gtt. viij. X. ʒβ. aquæ epil. Lang. vel lil. conu. comp. cum castor. ʒj. M.

Non terreri vero æque debent parentes, si inde moueri videantur paulo ægri, vt fieri solet, quod malum non est, sed bonum potius. Et hæc liquida concentrata facilius cum cereuisia vel aliis possunt ingeri.

Si daret paulo longius paroxysmus, vel morbus ipse potius, commode potiunculæ præscribuntur, subinde ingerendæ, non vni indicationi satisfaciendes. v. g.

℞ aqu. scorzon. cerasor. nigr. lil. conuall. (pæon.)  
℞. tilix, hirund, cum castor. a. ʒβ.

theriac. cœlest. gr. ij. pulu. epilept. March. ℥j.  
 cinnab. nat. Hungar. pulu. bezoard.  
 ℥\*ci vel liqu. C. C. succinat. a. ℥℞.  
 lap. bezoar orient. gr. iij. M.

Ipsa etiam bezoardica, vt aliis casibus, acutis præcipue, ita etiam hoc ipso, cum specificis longe sunt optima. Rarius vero solemus vel dulcia, vel acida, præterquam refracte, remiscere, vel fermentatiua alia. In adultis vero spir. vitriol. epilepticus, elix. cephal. & alia consulto adduntur.

Pulueres vero fixiores paulo acido elastico debentur, interpolandi cum aliis, & si dolor adsit, anodyna quoque remisceri possunt.

℞ pulu. bezoard. cinnabar. nat. a. gr. v. ℥℞.  
 castor. gr. j. M.

℞ pulu. epilept. Marchion. cinnab. nat. a. ℥j.  
 dent. hippopot. lumbr. terrestr. præparat.  
 cran. human. præparat. a. gr. v.

♀ ℥ii correcti vel puri gr. iij. M. F. pulu.

℞ specif. ceph. serpentar. Virg. cort. chaquer. a. ℥℞. vel j.  
 bezoard. solar. gr. iij. M.

Optime etiam profunt clysteres, crebriori experientia, exceptis variolis, & aliis quibusdam casibus.

℞ rad. pæon. alth. a. ℥ij. herb. salu. rur. rosmar.  
 flor. stœchad. Arab. lil. conuall. paralyf. a. p. ij.  
 caric. pingu. n. ij. sem. anis. ℥j.

Coqu. in s. q. aqu. s.

℞ colatur. ℥ij℞. olei rutac. ℥ij.

facchar. Thom. gr. XVI. vitell. ovor. par. M.

Exemplum egregium epilepsiæ solis clysteribus præseruatæ vid. apud *Hoffmann. lib. de usu & abusu cibim. pag. 48. seq.* Valet hoc maxime, si alius sit obstructa vna, ad temperandam & educendam acido-biliosam vel pituitosam amurcam, & alios vsus, maxime reuellendi ad inferiora.

Eidem scopo & externa remedia ex vsu sunt. Ita communiter rutam, allium, castorium, asam foetidam ipsam, & alia applicant. Vaporosa vero repletiva facile caput grauant nimis.

Præstat ex simplicioribus balsamum rutæ, succin. apoplect. & communia resectiva.

℞ spirit. apoplect. ʒij salis ammon. volat. ʒj. ʒβ.  
essent. castor. ʒβ. ol. rut. ver. gtt. IV. M.

℞ balsam. rut. succin. alb. a. ʒj. castor. gr. j. M.

ad tempora, nares, plantas pedum &c.

Non incommode quoque linimenta oleosa illinuntur vmbilico, spirituosam & neruina castorina spinæ dorsali, ipsique bregmati & nuchæ, ad demulcendum, roborandum & mitigandum.

Hæc vt vrgenti affectui debentur, ita coniunctis aliis, vel causantibus velificandum specificis, v. g. febri continuæ, variolis &c. (intermittentes enim magis fere priuilegiatæ) vomitibus, tussi, lumbricis, diarrhœis, per congrua remedia.

Quin & emetica a repletionem & addephagia oriundæ opponenda. Quod si vero lactent adhuc, nutrici quoque prospiciendum & lacti corrigendo, inprimis iræ & affectibus aliis indulgenti, vel scorbuticæ, hystericæ &c.

Ne vero natura adsuescat lunaribus mutationibus ætheris, circa nouilunium, plenilunium, aliasque quadras, seu lu-

nationes aliquandiu continuanda præfidia ; quorsum & sulphur antimonii solare & alia solaria referenda generosiora.

Quod vstionem attinet, non paucis commendatam, iam olim Libyæ populis laudatam, teste *Herodoro*, ipsisque Italis quibusdam, vt Florentinis, apud nos id tum minus vstitatum est, tum communiter vix admittitur.

Vti vero paulo adultioribus cauterium potentiale in certo loco aura conspirante adhibetur commode, ita & vesicatoria nuchæ tum aliis laudandis casibus, tum in epilepsia, eximie commendari merentur. Vid. de vtraque cauterisatione *Binninger obs. 18. Cent. 3. p. 507. seq.* Ne de fetaceo ipso dicamus, in malo producto & grauiori.

Ceterum externa quoque amuleta innoxia concedi queunt, vt corallia rubra in globulis appensa, non raro rubore suo insigni immutata visa, radix pæoniæ, smaragdus, saphirus, succinum ipsum, sambucus in salice crescens, & alia. Et hæc tamen, & ipsa plura passim laudata pro arcanis quoque, non promiscue fidem exsoluunt.

Hinc & superstitiosa varia cauenda sunt vel negligenda, vulgo vstitata, aliquando & ridicula, & anilia, quæ recensere non opus est. Præstat vero, quod eo casu fecimus, si vel maxime parentes talibus insistant, vel persuasi inhæreant, tantisper nulla alia propinare medicamenta.

Quæque alia hic dici possent, cum aduulorum cura conueniunt, ex methodi medendi regulis applicanda. Calidiora vero & fortiora alia, vt oleum succini, tenellis minus propinanda, quale exemplum habet *Sennertus in praxi.*

Obfignabimus hæc rarissima obseruatione nostra, qualem & *B. Ludonici in not. ad Hartm. pr. videre contigit.* Cum enim  
puel-

puellus sex mensium circiter epilepsia grauiter laboraret, tandem e naribus materia crassa a constrictione cerebri prægressa, huiusdem æmula substantia excernebatur, cum præsentanea morte.

## CAPVT XIV.

DE

### *Syncope infantum & narium obstructione.*

**R**arior est affectus in infantibus, si cum adultis conferantur, syncope & lipothymia, ab epilepsia distincta, quando non tam a partu vel enixu imprimis difficiliori statim debiliores sunt, quam lactentes aliquando, & ipsi prouecti paulo vltterius, eadem corripuntur.

Et duplicem quidem hanc obseruauimus (1) improuissam, citra præuiam aliam causam, accidentem. Ita viri primariæ filiulus etiam tempore lactationis, sex, septem mensium, in sinu materno ipso semel iterumque id patiebatur, sine sensu, sine motu, nedum conuulsio, sine respiratione, clausis oculis, cum pallore decumbebat, excitandus vellicatis naribus &c.

(2) occasionalem, quæ altera quasi species, quando & lactentes, vt in puella octodecim septimanarum vidimus, & ab lactati hinc velut eclipsin talem patiuntur, v. g. ab ira, a denegato aliquo obiecto desiderato, a diarrhœa, torminibus, partim præuio clamore; partim citra hunc, *bleiben aussen* / qua de vid. *Binninger Cent. 2. obs. 70. pag. 209.*

Fit id ipsum vlt plurimum ab acido-austero concentrante & ad grumescentiam inuitante massam sanguineam, vnde

lucula vitalis tantisper sufflaminatur; neque tamen facile moriuntur, modo rite tractentur, seu a lacte materno circa præcordia, seu intimius affectis spiritibus.

Optimum est, & primas vias respicere, & facultatem vitalem inde affectam, excitantibus, resoluentibus & confortantibus.

℞ spirit. apoplect. cum spir. sal. ammon. & oleo rut. ʒij  
essent. castor. ℥β. M.

℞ balsam. rut. succin a. ℥β. balsam. Peruu. gr. ij.  
camphor. gr. j. M.

℞ sperm. cet. finiss. pulu. absorb. epilept. Marchion.  
cinnab. nat. a. ℥β. M.

Optimum vero & securissimum deprehendimus, nisi quid obstet, emetica leniora v. g. tartari emetici octauam partem grani vel decimam, vel potius ipecacuannæ gr. iij. vel iv. cum cinnabariana. Idem dictum esto de clysteribus, de oleis externis, leni purgante, vel supposito, & tum ad epilepsiam, tum ad affectus, seu circumstantias præsentis directis, cauendo vna nutricem bibulam.

Confert vero non solum huic affectui etiam libertas ætheris per nares utrasque denegata, sed & seorsim sæpe lætentibus facessit negotium obstructio hæc, vt medio sugendi actu, nisi suffocari quasi velint, cogantur papillam dimittere.

Causam præbent exterius aer frigidior, ipsi in primis capiti admissus, interius aliquando lymphæ localis defectus, mucii copia, coagula, & in primis pororum in osse cribriformi occlusio, coryza & catarrhi frequentiores.

Hinc & producitur aliquando hoc ipsum, & non tantum loquelæ effata vitiat, sed etiam successu temporis facile

foetorem ex putrilagine concepta infert, nisi prospiciatur probe.

Vti itaque lymp̄ha fluxilis reddi, incidi, imminui, euacuari & diuerti debet, elater vero narium roborari, & pori debite referari; ita internis & externis præfidiis, vna cum mora sæpe, opus est.

Si aluus minus respondeat, & humidior sit corporis habitus, laxare aluum commodum est, methodo laudata, in adultioribus etiam ipsis paulo, ex rhabarb. gialapa, mechoac. cum cinnabarinis.

Hinc catarrhis debita succinata & tussi conueniunt, tum ipsi nutrici simul, tum infanti v. g. ex essent. succin. lignor. elix. pectorali, tinctur. bezoard. & aliis.

℞ pulu. pectoral. ℥j. succin. alb. ppt. gr. v.

spirit. sal. ammoniac anisat. gtt. iv. M.

℞ essent. lignor. succin. compos. tinct. bez. a. ʒβ. M.

℞ ol. bez. gtt. IIX. ~ ℞ ci anis. gtt. iv. M.

Exterius apprime fouendum & defendendum est caput, bregma & collum, vti & mammæ nutricis, ne refrigerentur. Hinc suffitus bis ter de die & nocte in conclauī fieri queunt, ex gumm. iuniper mastiche, vel solo quoque gummi animæ vero & electo, quocum & integumenta & lecti suffiri queunt commode.

Naribus vero interius applicari potest oleum amygd. dulc. sine igne, cum tantillo olei maioran. veri, basi vero etiam nasi illini balsamum maioran.

℞ balsam. maioran. succin. a. ʒβ.

gumm. elem. in ol. succin. resoluti gr. iij. vel iv. M.

Addi etiam possunt alia, illinendo ad nars, tempora, bregma &c.

46 CAP. XIV. DE STYCOPE INFANT. ET NAR. OBSTRVCT.

Commode etiam vel solum semen nigellæ appendi potest est collo, vt & globuli e succino, item maiorana, pulegium, flor. lauendul. marum verum in adultioribus &c.

Qui paulo magis per ætatem id admittunt, alia etiam applicari possunt, huius generis. Sic v. g. aqua maioranæ, quæ longe optima est, etiam sola, velut suctu in narem alteram trahi sursum potest, altera clausa, & in os prius aqua ingesta.

Idem valet de composita, seu liquore errhino nostro, si eadem v. g. ad ꝑ̄b roboretur cum vitrioli albi & elaterii, in ditioribus etiam moschi, a. gr. j. inde in nares guttulis aliquot indendis.

Imo & in admissionis casu huc pertinet errhinum cephalicum siccum, cum castorio, ambra, moscho &c. apparatus, addito oleo conuenienti, saltim lentis minoris quantitate naribus illitum, quod omnibus aliis merito anteferendum, summe polychrestum.

Id ipsum etiam foetori ab obstructione illa oriundo debetur; quo nomine etiam spiritus salis ammoniaci dulcis cum oleo maioranæ vero oleosus redditus, addito volatili vrinoso communi, & naribus applicatus, sæpius a nobis commendatus fuit.

Sin producat longius mora, non desistendum quidem, sed vna reliquis fuentibus causis, v. g. suo tempore obstructioni mensium, scorbuto &c. prospiciendum.

## CAPVT XV.

DE

*Hydrocephalo & siriasi.*

Ocurrunt in infantibus partim morbi crebriores & quotidiani quasi, partim etiam rariores paulo. Nec ipsi tamen hi imparatum & inscium offendere debent medicum, vt & his se virum præstet, quantum potest.

In hydrocephalo magnitudo capitis exsuperans visitur a causa continente, lymphæ inprimis improportionate dispensata & stagnante, respectu corporis reliqui. Et talem triplicis potissimum generis in praxi notare par est.

Primi modi est magnitudo simpliciter aucta, in se quasi æqualis magis, respectu vero corporis reliqui inæqualis, & ponderosior, intrinsecus glandulosa cerebrali sphaera plus iusto extuberante, vt vix gestari possit, facie vero minori quoque. Talem vidimus a natiuitate ab impressione matris ob visum crebrius tempore gestationis caput ligneum in puella, quæ ultra duodecim annos viuebat. Et hæc species est paulo improprie dicta, monstrosæ magnitudinis, quamuis non sine aqueo æque vberiori humore.

Medii generis est caput itidem turgidius ob excessum lymphæ, hydrocephalus proprie dictus magis, ob collectionem copiosioris aquæ, modo intra cranium, in ventriculis cerebri, venis nihilominus in pericranio turgidis decurrentibus; modo extra cranium, inter pericranium contenta aqua, mobili magis & molli tumore.

Tertii generis statui potest tumidius caput ex rachitide magis vel minus, siquidem vt plurimum hac laborantes re-  
spe-

speciue in capite etiam offerunt inæqualem lymphæ nutri-  
tiæ turgescenciam.

Causæ loco esse queunt, quæcunque *συναθροισμὸν* seu paulatinam collectionem seri, eiusque *σύν* congerere & huc inuitare possunt nutrimentum vitiosum, vt frigus admis-  
sum magis, casus & contusio, aliaque, inprimis vero ab ob-  
stetricæ compressio improuide facta osium bregmatis, inde-  
que circulationem sanguinis & seri læsam consequens inor-  
dinatio, quo de plura legi moerentur apud *Pechlinum lib. 1. obs. 64. pag. 148.*

Ceterum ex his hydrocephalus internus centralis, di-  
stentis futuris, fontanella, ipsoque cranio, pro incurabili me-  
rito habetur, neque enim apertio quæcunque, etiamsi vel  
maxime cerebri superficies inundetur simul, quicquam prod-  
est, sed funesta obseruata fuit ab *Hildano.*

Exterior vero si occurrat, magis tentari possunt præsidia,  
v. g. euacuantia, hydragoga & aperientia ac resoluentia, ni-  
trofa & antimoniata, martialia & diuretica.

℞ tinct. mart. hellebor. ʒj. arcan. tartar. ʒβ.  
spirit. sal. ammoniac. anis. ℥β. M.

℞ arcan. triplic. ℥j antimon. martial. cachect.  
℥ nat. a. ℥β. ol. calam. aromat. gtt. j. M.

℞ rad. gialap. gr. iv. cinnab. nat. gr. ij.  
mercur. dulc. gr. j. ol. fœnicul. gtt. j. M.

Tacemus aurum fulminans & alia, ex capite de rachitide huc  
repetenda.

Externe locum habent blandæ frictiones, seu solæ, seu  
cum oleis digerentibus

℞ olei rutac. hyperic. a. ʒiij. petr. alb. ʒβ. M.

Faciunt

Faciunt huc etiam fatus, & seorsim ipsæ ligaturæ, vt compressione leni facta in motum citetur humor serosus extrauassatus facilius, vti *Riuerius in Obseru. a Formio communicat. sexta p. 676.* refert hydrocephalum sola fascia Guidonis curatum.

*Hartmannus in Praxi chymiatr.* cataplasma e limacibus vel cochleis contusis commendat, emolliendi vsu, sed cauenda sunt frigida. Si nihil obstet, vesicatorium, vel ipsum quoque setaceum, applicari potest, modo status œdematosus non contraindicet, vel filo saltim traiecto, vt tranare queat humor.

Cumque cauterium, actuale occipitio inustum in epilepsia tantopere commendetur ab Italis, vt pro experitissimo habeatur, quo de videatur *Truncon. tract. 4. de morb. pueror. p. 188. & 189.* hoc ipsum quoque pro re nata hoc casu proponi & commendari potest, tutius longe paracentesi, inprimis cum epilepsia etiam obseruatum sit mortuos hydrocephalo laborantes.

Plura hanc in rem legi possunt apud chirurgos *Fabrit. Hildan. & Aquapendentem*, & instar omnium *Cortesium append. ad Tract. de Vulner. Cap.* vbi plures citat, *Schenkium, Forestum &c. Ferrarium lib. 3. cap. 11. Celsus ipse lib. 4. cap. 2.* externi meminit, vbi humor cutim inflat, eaque intumescit, & prementi digito cedit.

Non minus rarus apud nos affectus est *Siriasis*, quem vulgo *Das Blat-schieffen* vocant. Plures hunc veteres describunt, & præ aliis *Alexander Aphrodisæus lib. 1. problem.* vt ex recentioribus quoque *Langius epist. 54.* illum citans quoque, optime illud exponunt.

Enimuero, illius elogio, tempore æstiuo Siriasin patiuntur infantes (in calidioribus regionibus) vel sirio ipso do-

minante, Febricitant, oculos habent cauos, cum vigiliis & debilitate, quidam etiam diarrhoeam patiuntur. Ipsa vero fontanella simul subsidere obseruatur, adeoque cauitas quaedam exterior circa bregma consurgere.

Pro causa ergo laudari meretur, externa quidem, insolatio fortior, seu æstus solaris teneras meninges feriens, & lapsus, contusio vel læsio quaedam violenta cum depressione; qua de optime agit *Cortesi* l. c. ex professo seorsim.

Addi vero potest quoque merito causa interna, lac calidius, aliaue intemperiem calidam localem excitantia. Hæc enim tria fere sunt præcipua, vnde non quidem inflammatio proprie dicta, nec erysipelas strictè sumtum, attamen *φλόγωσις* quaedam, illius gradus primus, ardor & calor citra tumorem oboriri potest.

Adeoque cauendum omni modo, ne feruor & *εἴσις* lymphæ illo loco conceptus ad gradum secundum, vel vltcrius, prouehatur cum periculo, verbo, ne inflammatio proprie dicta consequatur.

Hinc videntur veteres fere solam causam externam primam respexisse, vnde *Dioscoride* teste lib. 4. c. 61. folia solani hoc casu laudantur, cui in eiusdem *euporistis* c. 9. alia adhuc sociantur eiusdem commatis. Hodie eodem fine, vt in erysipelate, folium raphani rusticani, vel corticem medianum sambuci, citra aquosa vel oleosa alia, vti etiam quidam fermentum cum aceto inter duo linteamina fronti, applicant.

Langianum vero experimentum ex vngu. populneo cum succo vrticæ, eadem recenti contusa, vel inspissato, non tam ad fontanellam, quam ad tempora & pulsus applicari potest, quo loco citato intra biduum curauit, vt & camphora appendi vtiliter.

Sin ab externo casu depressio fuerit facta, fœtus ex be-  
tonica & aliis cephalicis in sacculis cum vino coctis applicari  
debet, & sic exterius & interius prospici bezoardicis tempe-  
ratis & morbo, & symptomatibus.

Observatum vero est, & contusiones & vulnera capitis  
& in adultis, & imprimis in infantibus longe magis, facile ali-  
quid ichorescentiæ fermenticæ post se relinquere, in futu-  
rum saltim in actum erupturæ, per paralylin, vel epilepsiam,  
quod utrumque observauimus.

Iuuenis vulneratus in capite in academia Iulia, hinc  
aliquot annis post corripiebatur paralyti, eaque lethali.

Puellus duorum annorum de scala lapsus cranii fissuram  
cum depressione patiebatur, curatus anno vno alteroque  
post epilepsia occubuit.

℞ pulu. bez. specif. cephal.

arcan. triplic. a. ʒβ. M. f. pulu.

℞ pulu. epil. March. ad cas. ʒ nat. a. ʒβ. M.

℞ specif. ceph. lap. de Goa a. ʒβ. M.

℞ pulu. bez. oc. ʒ ppt. ʒ nat. a. gr. v. vel vj. M.

℞ Ræ bez. essentif. ʒj.

ess. traum. serpent. Virgin. a. ʒj.

castor. anod. a. ʒβ. M.

Vnde & nutrici & infanti aliquot guttulæ propinari pos-  
sunt. Reliqua ex capite de erysipelate & aliunde, vt de vul-  
neribus capitis, huc repetenda.

Ceterum depressio profundior cum fractura quidem  
pro re nata vecte, alia vero beneficio suctus per cucurbitulam  
vel emplastro tenaciori cum reuulsione, omnia tamen pro-  
uide, restituenda, terebra vero eleuatoria non facile ap-  
plicanda.

CAPVT XVI.

Alias vero casus ab alto in infantibus, in caput, bregma; vel eius latera, facto præcipitio, sæpe quidem, diuina pro- uidentia, fuere indemnes, nunquam tamen negligendi, uti ex eunis ipsis sapius, ex fenestra, etiam ad septendecim pedum al- titudinem in plateam, de scala item, mirandos vidimus; non- nunquam vero statim extremi labores, epilepsia, vomitus, le- thargus, respiratio difficilis, & mors consequuntur, ut in filiolo sex mensium, & puella decem annorum accidit.

CAPVT XVI.

DE

*Ophthalmia & visus læsione.*



obilissimum non solum inter sensuum organa, sed & externa omnia, oculus, ut toto vitæ tem- pore, ita etiam statim a teneris unguiculis cordi habendum, ne quid detrimenti capiat, quod vel solo neglectu sæpe cœcitatæ damnum incurrere assolet irreparabile.

Quod si hæc ex præxi obseruata, ut optimum est, per- putemus, occurrit (1) rubor oculorum vnus vel vtrius- que, etiam mature aliquando, a natiuitate primis statim die- bus, ab illo in partu nisu, quod fere leuius est, ac transito- rium magis.

Hinc vero idem notauimus v. g. in annuis, imo minori- bus, & sequentibus temporibus, bimulis, vel paulo prouectiori- bus, intra annos nutritionis quoque, & quidem duplici modo. Enimuero sic v. g. (2) vidimus & curauimus ophthalmiam externaam in quadrimestri filiolo, cui oculus sinister regeba- tur, tumente & rubente palpebra vtraque, tumore illo ma- iori

iori & duriori reddito, & in abscessum hinc mutato, oculo subdito salvo. Vertente anno rubor rediens similis exterior mature medicamenti discutiebatur, quod primitus fieri re-  
nuebat.

Idem (3) in ophthalmia proprie dicta interiori, seu in oculi bulbo ipso eiusque tunica adnata non semel vidimus experti; v. g. in filiola trium annorum dextro oculo, rubore intenso, & clauso, cum ichore ipso emanante, quod ipsum & in filiola duorum annorum, & aliis occurrit, cum notis aliis communibus, rubore, dolore, & visus debilitate, imo oculi laborantis quasi imminutione apparente.

Enimvero & (4) hoc velut consequens huc pertinet, visus nempe læsio & debilitas insignis, nonnunquam & cum ipso cœcitatatis periculo, nisi obuiam eatur, imo hac ipsa quoque ob neglectum laudatum accidente.

Vti vero rheumatismo debetur hæc inflammatio, etiam in tenellis vndecunque affluxu & acrimonia inuitata, vel ab aere frigido v. g. calidoue intensius ipso, lucis excellentis occurso, vel nutritis adhuc feruidiori lacte, ipsisque variolis obstetricantibus &c. ita discutiendo, alterando, reuellendo, sedulo contra eundem.

Non solo enim neglectu, sed & acriorum applicatione sæpe cœcitas consequitur, nedum, quando ophthalmia humida acris, ferina, feruida falsedine corrosionem & extuberantiam quoque periculosam minitatur.

℞ Ræ bez. ess. lign. serpent. Virg. a. ʒʒ. anod. gr. v. M. pro nutrice & infante.

℞ pulu. bez. lap. de Goa, ʒ nat. a. ʒʒ. M.

℞ lap. ꝑ ppt. pulu. epil. March.

specif. ceph. a. ʒʒ. mag. anod. gr. iij. M.

Si nihil obstet, laxare etiam aluum leniter consultum est; si aluus laxior vna, theriacalia blandiora iungi reliquis queunt, quod idem & de nutrice valet, quæ a vino abstinere quoque debet; producto magis malo, etiam rachitidis vel putrilaginis & acrimoniæ scorbuticæ ratio habenda.

Nil enim magis communicatur cum lacte, quam morbi feroci, tussis, scabies, lues venerea.

Exterius collyria pro distinctione circumstantiarum varianda. Sicca oculis rubidis non inflanda, antimoniata, venerea, defensiva sunt optima.

℞ aqu. chelid. mai. ꝑ℞. perlar. præparat. pomphol. alb. magist. sacchar. saturn. a. gr. iv. v. M.

℞ aqu. euphrasiæ, chelid. mai. a. ʒij. croc. metallor. edulcat. ʒ℞. M.

Præsente vero hac inflammatione, (leuiori enim transitorio casu id non opus est,) optimum semper deprehendimus usum vesicatoriorum in nucha, vel pone aures, applicatorum, non obstante tenella ætate visa, vix aliquot mensium.

Imo producto malo, & metu cæcitatæ maiori in infantibus duorum, quatuor, nouem annorum non dubitauimus, tum setaceum accommodum suadere, ad coercendum affluxum, tum fonticulum ipsum.

Mora enim sæpe opus est, & continuatione; quod inter alios vidimus in geminis fratribus, contagio producto malo, constantia diætæ & medicamentorum, prudentiaque parentum euiecto malo, non neglectis etiam roborantibus, *ὄξυ-δεγνικῶς* & cephalicis.

℞ rad. valerian. serpent. Virgin.

herb. mari ver. nepet. herniar.

ḡ nat. sapph. occid. ppt. a. ʒj. M. F. pulu.

In externa vero ophthalmia seorsim primo temperantibus & defensiuis opus est, clauso imprimis oculo tumidiori, & inflato magis per dicta (quod & internæ in infantibus accidit.)

℞ sem. lycopod. ʒij. pompholyg. alb. ver. ʒj.

myrrh. elect. ꝑ℞. camphor. gr. iij. M.

Maiori tumori, cum discuti renueret, & ad abscessum tenderet, impositæ species emollientes ex farina lini, sine & cum lacte, hinc apertionem procurarunt, saluo & subsidente hinc iterum oculo.

In alio simili casu puluillo laxatiuo ex rhabarbaro, & alterante nitroso, curatio perfecta fuit, etiamsi recidiua repeteret.

Exterius ad visum roborandum optima est omnino pinguedo viperina, quæ & in suffusione serosa, & in vngue oculi ipso, imo in exorta pustula puris plena (ab ictu rostri passerini) & in vulnere ipso, non penetrante intimius, experimenta certissima vidimus, quo nomine a *Dioscoride* iam commendata, frustra *Pergameno* contradicente.

Prodest vero recens, alba, delicata, solum palpebris illita, vel pro re nata etiam guttula instillata. Eodem polychresto vsu eadem, & alia laudata in albugine, nebulis &c. modo mechanica oculi destructa non abnuat, applicari meretur.

Minus vero paria facit, nisi admodum recens, & solum vbi absumendum est coagulum obnubilans, pinguedo asciaæ piscis, vbi tum sola, tum cum liquore gobiorum fluuiatilium & aliis commixta, prodest. Defensui loco etiam in fissuris vel vulneribus oculorum ipsis humorem vitreum oculi bubuli conquassatum, instar albuminis oui, officium fecisse egregie, obseruauimus.

Adhæc opus est diætæ regimine debito, tum nutritis  
 ipsius

ipsius, tum patientis infantis. Deligandus hinc oculus inprimis extuberans, cauenda obiecta luminosa, niuium &c. ventosa, puluerulenta, vaporosa, fumi, cepearum, acriumi, salforum & similia.

## CAPVT XVII.

DE

*Lactuminibus, fauis, achoribus, phtbiriassu  
& tineas.*



Non minimæ curæ est in infantibus, etiamnum lactentibus, defœdatio non vna, cum primis faciei, capitis, hinc & corporis reliqui, non tam scabiem ipsam respiciendo, quo de seorsim, quam huic quidem analogæ & congenera quasi alia.

Ita lactentium velut proprium est crusta lactea, vel lactumina inde dicta. Vt hæc rite concipi queant, ad mechanicam quasi scabiei commode diuidi potest (1) in vniuersalem & particularem: (2) in siccam, humidam & ipsam, mediam; (3) interdum in minorem & maiorem consequenter.

Ad vniuersalia referri meretur purpura infantum, a Germanis dicta *der Friesel* / seu asperitudines parvæ, rubræ, siccæ magis, etiam primis hebdomadibus a natiuitate visendæ, hinc inde in corpore & facie ipsa erumpentes, vti & communi titulo *den Ansprung* alias vocant, minus continuæ.

Ad particularia seorsim pertinent (1) in facie, fronte, labiis inprimis, genis, vel geminis, vel alterutra, vlcera minora, sed continua magis, primum humida, hinc sicca & crustosa & obdu-

obducentia cutem & defœdantia, cum pruritu & eminentia; a scalptu vero dolorifica & facile recidiuantia seu repullulantia. Utque priora primis mensibus & frequentius; ita hæc sequentibus magis occurrunt. Et hæc κατ' ἐξοχήν crustæ lactææ nomen habent. Producentur per plures hebdomades, etiam in annis infantibus, rarius vero ultra lactationis tempus, & tunc quoque ad scabiem magis referuntur.

(2) Hinc & separatim in capite (itidem humida vel sicca forma) achores, furfures, faui fluidi, & in crustis confirmatis tineæ dicta, magis radicata & rebellis, consurgunt, cum & sine pediculis, vnde & sub vno capite comprehendi queunt, quæ singula oculis obuia, crusta quidem lactæa exterius sicca, subtus vero & scalptu humida, aliis vix egent signis.

Singula communem fere agnoscunt causam, a nutrice fere communicatam, lac & serum hinc impurius, seu vitio diætæ, seu e corpore cacochymico, salius, acriusculum, scorbuto vel rachitide latitante, vnde in glandulis subcutaneis stagnat, ichorescitque alimentum, & cuticulæ erosionem parit, ab aere hinc, vel viscida pituita coagulum subiens.

Conferunt etiam huc sordes illotæ, vel neglectæ, scalptus, laxitas pororum, sudor, & hinc efflorescentia, stagnatio & subsistentia, quæ modo volatili & subtili fœtura gaudet, vt in priori specie, modo fixiori, vt in altera, vnde variant circumstantiæ coniunctæ. Coniunguntur nonnunquam glandulæ induratæ, vt in nutricibus humidioribus, ita & infantibus ipsis.

Laudari etiam potest contagium, saltim scalptu diffusum, confluente hinc æqualiter ichore laudato. Sin seminium accedat verminosum, etiam animata fit lymphæ putrilago, & pediculorum prouentus in capitis silua visitur.

H

Quam-

Quamobrem opus est, præcipue in lactuminibus, fontem respicere, lactis qualitatem huc facientem, eiusque correctionem, etiamsi externo intuitu & examine non æque vitium præ se ferat; hinc & in infante productam falsedinem lymphæ & glandularum, ad has partes ruentem, diuertere, corrigere, & ne recurrat, probe præcauere.

Præstant id partim communia, partim pro ratione ætatis etiam alterutri propria, antiscorbutica, renouatiua, purgantia, alterantia, maxime antimoniata, exsiccantia, & viperina ipsa, tenellis, quantum licet, adultioribus alia, utrisque temperatoria.

℞ essent. cuscut. compos. lignor. viperin. antimoni.  
tinctur. bez. a ʒj ʒ<sup>ss</sup>. M.

℞ essent. ʒii tartarif. ʒj. olei lign. sassafr. gtt. v. M.

cui seorsim addi vel omitti potest anima rhabarb.

℞ pulu. bez. min. ʒj. viper. Ital. ʒ nat. a gr. v. M.

℞ rhab. el. mechoac. alb. ir. Flor. ʒ nat. a. gr. ij. iij. M.

Externis vero solis confidere cum vulgo non commo- dum est, neque tamen malum sibi relinquere. Despumare enim solet & in faciem ichor vinctuosus impurus, & duplici illa forma attendendus, prout magis vel ad viginem humidam tendit, vel ad crustam grossiorem, densiorem, & siccam.

Priori casu siccantia, actu & potentia talia, apprime conueniunt, (non sine internis tamen præcipuis.) v. g.

℞ pomphol. ver. sem lycop. lap. calam. a. ʒj.

camph. gr. ij. myrrh. el. gr. iv. M. F. pulu. subtil.

℞. aqu.

℞ aqu. calc. viu. ℥β mercur. dulc. pulu. subtil. gr. vj M.

℞ aquæ mercurial. ℥β illinatur cum pluma.

Posteriori satisfaciunt emollientia, lac ipsum nutricis, vel caprinum calidum, butyrum insulsum ipsum, eiusque cremor, oleum amygdal. amaror. sine igne expressum, & exinde cum pinguedine viperarum, & oleo bezoardico paratum vnguentum renouatiuum.

Medii generis sunt vnguenta contemperantia & sanantia, vt de cerussa, album camphorat. rubrum desiccatur. per se & inter se mixta. Quibus in grauiori malo etiam magisterium mercur. cosmetic. vel etiam aliquot grana mercur. præcipitati edulcati iungi possunt.

Quod vero tineam ipsam attinet, quæ nihil aliud est, quam crustosum & siccum præcipue vlcus, sensim ex humido in glandulis capitis, quibus maxime abundat, coortum circa partem capillatam, seorsim attendendum venit, ex eadem causa fere oriundum.

Hinc notandum 1. in infantibus tenerioribus adhuc tineæ respectiue mitis & minus maligna esse assolet.

2. Omnis vero magis internis cacochymia vliginosa & putrilagini lymphæ particulari & locali debitis, quam topicis curanda. Vt plurimum enim ceteroqui sunt sanissimi, malum quippe magis est vt signum, quam vt causa, siquidem defecatione hac massa sanguinea, nisi quod loco incongruo extat, liberatur a sordibus, alias grauiora daturis.

3. Præmissis tamen vniuersalibus, & saponariis internis, curari etiam externis, prouide adhibitis, potest; curata vero, cum facile repullulet, temporibus solennibus curam exposcit sollicitam præseruatoriam.

Sin intempestiue topica adhibeantur, citra hanc caute-

60 CAP. XVII. DE LACTVM. FAV. ACHOR. PHTHIRIASI ET TINEA  
lam, male id cessisse visum fuit non semel. In puero gene-  
roso, & alio, breui post febris cum funesto euentu; in alio  
epilepsia diutina, & tantum non incurabilis, in aliis alia se-  
cuta, etiam ab empiricis magno pretio facta cura; mors i-  
psa immaturior.

Vitanda hinc maxime in capite mercurialia, & arseni-  
calia, quæ & ipsa insignem noxam inferre queunt. Cete-  
roqui omnino conueniunt, selectu prouido facto, etiam  
topica.

Ita & capilli abscindendi, vt depili loco, & silua cæsa  
medicamenta magis applicari possint; & munditiei, ipsisque  
lendibus & pediculis abigendis & enecandis vnice studen-  
dum. Hinc absterfua & roborantia, putrilagini vna debita,  
locum habent, patientia & mora concessa, vid. *Ferrar. p. 121.*

℞ mixtur. antiscorb. essent. lignor. Ræ bez. a. ʒj.  
ol. rad. cinnam. gtt. ij. M.

℞ tinct. mart. helleb. ʒij. spir. tartar. rectific. ʒj.  
ol. lign. sassafr. gtt. iij. M.

℞ mercur. diaph. ʒii diaph. a ʒiij M. pro X. dos.

℞ ʒii mart. cach. ʒij. C. C. vst. ppt.  
oc. ʒ ppt. ʒ nat. ppt. a. ʒj. M.

℞ pingu. viper. porcin. rec. ol. laurin. a. ʒß.  
camphoræ gr. vj. M.

℞ olei ouorum rec. bombac. a. ʒij. M.

Præter purgantia, pilulas, mercuriales, vbi id licet, fonticu-  
lum, saluationem ipsam, saltim incompletam.

Quæ alia commendantur, fere in adultis magis habent  
locum, vel cum iis communia sunt. Tale est linimentum  
de lapide amiantho apud *Sröderum lib. 2. cap. de liniment. ex*

CAP. XVIII. DE CARDIAC. INF. PLEVRES. FL. VENTR. ET HYPOCH. INFL. 61  
*Boot. lib. de gemmis cap. 204. pag. 190, sed itidem præmissis præmittendis.*

Nouimus pice liquida loto capite curatam tineam & pediculos. Quod si lotiones videantur necessariae, ex rad. oxylapathi, helen. pæon. a. ʒ℞. herb. abroton. scordii, rorismar. musci terrestr. clauat. summit. absinth. hyperic. a. m. ℞. (stoech. Ar. citrin. a. p. ij.) baccar. laur. sem. staph. agriæ, lupin. a. ʒij. & aliis confieri possunt vtiliter. Ne de aliis vnguentis ad pediculos aliunde huc repetendis dicamus, cum dicta & mitiora etiam sufficere possint, nunquam omittendis internis.

Duo vero hic notanda præcipue, (1) vt caueantur dulcia, saccharata, mellita, quæ prouentui huic & excrementitiæ putrilagini velificantur, quo de *Heerius & Simon Pauli* visendi. (2) Non præcipitanda superflua & intuta curatio quæuis, præcipue, cum ultra annos nutritionis, successu ætatis, etiam facilius soleant hæc cessare & curari.

Hodie etiam loco lotionum humidarum, sicca cum successerint, merito & his vtendum, ad desiccandum & roborandum, vt pulueribus cypriis, modo non crustæ inde densentur. Hinc & semen lycopodii tum per se vtilissimum, tum loco florum sulphuris & hic substituendum commode.

## CAPVT XVIII.

DE

*Cardiaca infantum, pleuresi flatulenta, ventris & hypochondriorum inflatione.*

**N**on infrequens est in infantibus & hic affectus præcordialis, non nisi improprie pleuresis dictus, ob diffi-

liorem & sublimem aliquando respirationem, & dolorem, saltim grauatium ac tensium, caloremque ipsum coniunctum, nonnunquam & vomitum & inquietudinem; aluo minus fere libera vel aperta.

Præcipuum vero indicium esse solet inflatio, seu tumor circa scrobiculum cordis, & hypochondria eleuata, cum aliqua tensione, seu mollitie minori, vt nec fouea cordis, quam vocant, contingi liberius, nec sub costis spuris digiti pertingere penitius queant, wenn man den Rindern nicht fan unter die Ribben kommen / vnde a tendendo dicitur Germ. das Herz = Gespann. Quidam etiam vocant den Rieb = Kuchen.

Exsurgunt vero singula hæc in lactentibus quidem, etiam vitio lactis crudioris, & in genere a minera elastica, acida, pituitosa, viscida, flatulenta, & conferentibus huc addephagia, potu nimio, nocturno & matutino, diætâ promiscua, frigore externo admissio, masticatione nondum perfecta & sufficienti &c.

Hæc si adsint, & deprehendantur a medico, adstipulari potest mulierculis, quæ alias etiam promiscue fere accusant hunc morbum, vt & affinem his ipsis, a distensione improvida oriundum, das Wehethun.

Conferunt non parum cruditates ventriculi, cereuisia acidula, vel recentior, lacticina, & errores diætæ alii, & præcipue obstructions glandularum intestinalium; vnde ventriculus ipse, muscoli, abdomen, hypochondria, peritonæum &c. distenduntur.

Corrigenda hinc, alteranda & resoluenda est rarefactio vitiosa, tensiua, & sæpe hinc spasmodica reddita, debitis aperientibus, carminatiuis, absorbentibus & neruinis ipsis.

℞ pulu.

DE CARDIACA INF. PLEVRESI FLAT. VENTR. ET HYPOCH. INFLAT. 63

℞ pulu. bez. ocul. ℥, conch. ppt. ♂ diaph. ℥ nat. a. gr. v.  
theriac. Andr. gr. ij. ol. calam. arom. gtt. j. M.  
F. pulu.

℞ pulu. epil. March. echelis ℥ comp. ℥ nat. a. ℥β.  
sperm. cet. albiss. gr. V.

ol. anis. gtt. j. magist. anod. gr. iij. M.

℞ elix. propriet. rubr. ℥j. essent. carminat. ℥β  
ess. castor. spir. ♂ \*ci anis. a. gtt. vj.

Ræ anod. gtt. iv. M.

Exterius linimenta egregie profunt emollientia, paregorica, roborantia & resoluentia.

℞ ol. petr. alb. ℥β chamom. destill. angelic.

calam. arom. cerefol. a. gtt. iij. castorin. ℥j. M.

℞ ol. amygd. amar. ℥β succin. chamom.

calam. arom. zedoar. a gtt. iv.

sperm. cet. ℥β. camphor. gr. iij. castor. gr. ij. M.

℞ vnguent. rubr. potab. cardiac. Francof. a. ℥β.

ol. paregor. ℥j. zibeth. gr. ij. M.

℞ theriac. Androm. ℥j. ol. nuc. mosch. expr. ℥β.

olei calam. arom. chamom. destill. a. gtt. iij. M.

Inter euporista egregium experimentum est, si prius illito abdomini & hypochondriis, vel linimento hoc illo simplici, vel composito laudato, vel pinguedine etiam sola humana, prius calefacta, vola utriusque manus abdomen contingatur, & pollice lateraliter fiat compressio repetita blanda versus inferiora, flatibus sic secedentibus per aluum, cum leuamine.

Conueniunt huic scopo & clysteres, aluo maxime vna occlusa, cum abdomine turgidulo ac intestinis.

℞ rad. angelic. alth. pæon. a. ℥j.

herb.

herb. cerefol. mß. cardiac. botr.

flor. melilot. chamom. a. p. ij. vel iij.

sem. anis. ʒß. caric. no. iij. C. in. s. q. ▽ s.

℞ colat. ʒiij. vel iv. ol. rutac. ʒij. sacch. Thom. ʒj.

vitell. ouor. parum M. F. l. a. Clyster.

Atque hoc pacto facile curari potest, vel saltim minus periculi habet, morbus sibi relictus, nisi scilicet vel catarrhus suffocatus vel epilepsia, accidat, in qua ipsa quoque ob biliosam elasticitatem & tensionem venter observatur paulo inflatus non raro. Hinc ut in omnibus infantum morbis, ita & in hoc respiciendum simul ad motus convulsivos, & febrim.

℞ C. C. phil. ppt. ʒj. ʃ diaph. ʒ nat. a. gr. v.

spir. ʃci anis. gtt. iij. magist. anod. gr. ij. M.

Vulgus adhibet etiam in tumore hoc abdominis modo cremorem lactis cum cerefolio contuso, modo unguentum, quod vocant, campanarum, vel molarum, das Pfannens Schmalz/ quod ut martiale simul, ita non incommodum est. Quandoque etiam solent vitrum paulo latius inuersum, exhausto per ignem aere, instar cucurbitulae adhibere ( uti alias etiam in hysteris idem suadent ) sed cautela opus est, ne longius relinquatur ita adhærens, nec umbilicum prominentem reddat.

Sin a largiori potu, præsertim a febre, vel lumbricis, vel obstructionibus glandularum chyli ferarum intestinalium, ipsiusque mesenterii, tumeat magis aqualiculus, e suis loculis huc referenda remedia, in primis nitrosa, tartarea, martialia ipsa, v. g.

℞ tinct. mart. cyd. ʒj. arcan. tart. spir. tartar. a. ʒß.

spir. sal. ammon. anis. gtt. v. M.

℞ arc

CAPVT XIX. DE PROMINENTIA VMBILICI ET HERNIA. 65

℞ arcan. duplic. Mynf. vel triplic. ℞β.

bez. martial. gr. v. sal. volat. succin. gr. ij. M.

℞ rad. ireos Florent. fecul. ari, pæon. bryon.  
antim. diaph. a. gr. iv.

elæosacch. anif. gr. iij. croc. gr. j. M. F. pulu.

Vidimus etiam aliquando tum vna cum abdominis intumescencia, tum seorsim quoque in infantibus (1) penem inflatum in masculis, modo antice circa glandem, instar vesiculæ crystallinæ dictæ, seu pellucidæ; modo in medio, cum aliquo rubore & dolore, (2) tumorem testiculi alterutrius, qui, vt non confundendus est cum hernia, ita probari potest inter alia, si in tenebris ad candelæ lumen lustretur, apparente aliqua pellucidate a lymphæ eccentrica. Vid. *Plater. obs. p. 683. & 332.* Hoc vt a flatulenta elasticitate fit, ita curari quidem simili modo potest, plerumque vero successu temporis etiam sponte cedit.

Exterius vero vel sola puluilli e sem. lycopod. cum pomphol. inspersio & applicatio sufficit sæpe. Sunt qui ad duritiem illam hypochoondriorum etiam curam magneticam laudant, vti *Crato in Euporistis* splenem bouis calidum, semel iterumque, per tres horas imponere iubet, hinc in fumarium suspendendo, vid. *ibid. p. 706.* vt alia taceamus.

CAPVT XIX.

DE

*Prominentia vmbilici & hernia.*

**D**uplicem curam fere etiam in infantibus sibi exposcit vmbilicus (1) in recens natis, ne putrilaginem sequatur inflammatio, & ichorescentia, defendendus, quo de iam superius diximus, per siccantia

tia & temperantia, (2) in sequente tempore, ne promineat distensus citra inflammationem, & sic negotium facessat non minus.

Enimvero, cum vix coaluerit, neque callum firmiorem adhuc seu cicatricem indiuulsam contraxerit, facile fibræ coalitæ cutæ secedere possunt postmodum, & sic fieri hernia maiori vel minori foras confurgente eminentia. Et ita quidem, vt tenui membrana peritonæi distenta quoque transparentia intestina velut obuia & conspicua cum motu suo peristaltico, partim a flatibus, vnde maius occupant spatium, distenduntque, partim a nisu & conatibus fortioribus, a tormentibus, clamoribus longius continuatis, tussi grauiori, vel quasi spasmodica, &c.

Facit huc & adstricta aluus, nonnunquam & contusio vel compressio inæqualis, ne de saltu & casu in sequentibus annis dicamus. Idem valet & in scroto, alterutro latere in masculis, quæ duo loca frequentiora sunt; rarius in infantibus inguina.

Addi meretur & negligentia, tum in deligatione ordinaria, tum si qua distensio peritonæi iam appareat, vnde morbus augetur, & chronicus redditur.

Facile enim dignoscitur hernia situ & continuitate mutata, vnde confurgit quidem tumor, sed secundarius, accidentarius, improprie dictus, non confundendus cum primario, seu hernia etiam hoc loco improprie dicta alia, maxime hydrocele & physocèle. Hi enim tumores potius sunt veri, & retrocedere minus apti, quod tum sponte in decubitu, tum facili directione seu intrusione in hernia succedit, vt sensualem explorationem vltiorem taceamus.

Vti ergo hac eccentricitas, laxitas & distensio stricturam

continentium, & angustiam coercitam contentorum indicat præcipue; ita quæ illa fouent & producunt, studiose remouenda, e suis fontibus & loculis petitis remediis.

Intro adigenda scilicet est moles illa, quæ exituram te-  
tam affectat, quod, vt faciliter & tuto fiat, (1) si opus sit,  
præmittitur commode, siquidem adsit tensio, emollitio, per  
fotus cum lacte, cum oleis, inprimis, & ipsis traumaticis simul,  
(2) impressio manualis cum digitis, sed citra violentiam vl-  
lam, & quidem non tam in linea recta, quam corrugatione  
& contorsione blanda, in umbilico maxime. (3) Conseruandus  
vero ille status repositi, per comprimentia & detinentia, sple-  
nia, fascias, circulum coriaceum adaptatum crassiore, glo-  
bulum vel laminam plumbeam &c. (4) cum vel sine em-  
plastris roborantibus ac firmantibus accomodis.

℞ ol. ouor. rec. hyperic. a. ℥℞. M.

℞ vnguent. ad hern. Myns. ℥℞. ol. symph. ℥ij. M.

℞ emplastr. diapomphol. ℥℞. delap. calam. ℥ij.

ol. symph. q. s. M. quod præsertim in exomphalo lo-  
cum habet, ob defendendi, refrigerandi & siccandi virtutem,  
siquidem ichorescens humiditas id indicet quoque.

℞ empl. contra ruptur. ℥℞. vel j.

malaxetur cum oleo memordic. q. s.

Pertinent huc & alia mucilaginosæ, simul glutinantia &  
læuigantia v. g. applicatæ sedulo cochleæ, mucilago pellis an-  
guillæ, herba pilosellæ recens contusa applicata, & similia, vid.  
*Ettmüllerus*. Idem tenendum est de emplastro ad exomphalon  
*Ferrarii p. 255*, inprimis si loco aluminis substituatur vsnea cra-  
nii humani, vel muscus acaciæ.

Vti vero in genere fere perabsurdum, saltim frustrane-  
um, est, & contra naturam, in herniosis instituere castrationem,

seu curationem per sectionem & ablationem testiculi, quicquid etiam orchotomi vulgo persuadeant, ut lucrentur, sine testibus; ita idem longe minus in infantibus unquam concessimus.

Certum enim est, citra illam crudelitatem, quam & funestam vidimus temerario ausu, in his curari posse integre & perfecte herniam scroti (nam de hac quoad hoc potissimum & solum sermo est) in infantibus ad annos ipsos pubertatis usque, adæquate etiam aliquando adultis & senioribus, modo mora & patientia concedatur, id quod non vnus experimentis certo obtinuimus. Vid. *Euporist. Craton. p. 718 seq.*

Instar omnium huc faciunt ligaturæ, fasciæ, & subligacula, sine quibus vix potest sperari constrictio, cohesio & consolidatio condecens. Et quidem ligaturæ sunt quasi loco generis, pro statu corporis, ætatis, & circumstantiarum apparendæ artificiose.

Talis ligatura simplex sufficit fere in exomphalo, in reliquis facta repositione debita, reliquæ duæ velut speciales his ipsis inseruiunt. Fascia sola scilicet sufficit ut plurimum longa satis, & trium vel quatuor digitorum lata, ex lumbis incipiendo, & ad interstitia femorum dirigenda ad locum in primis affectum, ubi decussatim facta circumuolutio velut nodum seu spleniolum exprimit; compressione & firmitudine sic facta, citra vllam molestiam.

Subligacula vero vel suspensiuæ, vel circumtendentia, vno vel utroque etiam latere adhibentur, ex panno xylyno præcipue, cum vel sine ferreo circulo interius tecto, cum splenio subrotundo antice, seu lateraliter, vel circulari quoque (ut traduci pudenda queant) superaddito, vel cum sacculo quoque quodam, ad sustinendam molem: quod omne mechanica curatio suggerit, & euphoria.

Et quidem fortior & prior ligatura & decubitus continuatus integræ restitutioni velificatur; posterior cura quidem palliativa est, sed tutissima tamen & in statu quo seruans herniam, ad mortem vsque.

In tenerioribus & pauperioribus interius huc faciunt sem. anisi, perfoliatæ, &c. in adultioribus maioris apparatus, quæ maxime flatus discutere queunt, carminatiua & traumatica.

℞ herb. herniar. ʒij.

sem. caru. perfoliat. soph. chirurg. a. ʒj.

antimon. diaph. ocul. cancr. chaquerill. a. ʒʒ.

ol. fœnic. gtt. iij. M. F. pulu.

℞ essent. serpent. Virgin. mumia, carmin. a. ʒj.

spirit. nitr. dulc. gtt. iv. M.

℞ pulu. aper. cinnabarin. ʒj. serpent. Virg. ʒj.

ol. calam. aromat. gtt. ij. M.

Dantur & quædam curationes herniarum magneticæ, seu mumiales cum quercu, symphyto, perfoliata, ceraso, & aliis, de quibus videri potest *Tenzelius in medic. diastatica p. 87. seq. & p. 145.* compressione item cum clauo, &c. Sed duo cum primis circa hæc cauenda. (1) superstitio, (2) periculum, ne in alterutro peccemus, (3) addeßfrigus & alia, quæ iliacam passionem accersere queunt.

Aliquando etiam exomphalon mirabilem vidimus, in medio quasi aperto vmbilico, nudatam excrescentiam, colore rubro, & ichore sanguineo molestatam, quam relinquentiam tutius censuimus, neque enim sectio & ibi locum habet. Præstant hoc loco laudati pulueres ἀμμοί siccantés, ex pomphol. sem. lycopód. lap. calaminar. &c.

## CAPVT XX.

DE

*Ranula sublingua, & angina, seu  
padanbone*

Accidere etiam infantibus sub lingua solet tumor magis vel minus inæqualis, indolens ferre, molestus, vt & suctum impediatur, & in adultioribus paulo etiam loquelam, ipsamque deglutitionem, Germ. *die Kröte / der Schwamm / der Frosch* / Modo minor, modo maior est, interdum etiam quasi alatus. Gigni solet vel occasione externa, vt sectione freni linguæ improuida, profundiori, vel citra illam vitio lactis, & affluxus. Regio enim sublingualis & glandulis turget quampluribus, & vasis lymphaticis, ac sanguiferis, mollis & spongiosa. Hinc *scorbutica* inducta, partim glandulæ, partim fibræ dilatantur, vnde poris insidens tumor magis mobilis, fibris immorigeris magis confurgit

Potest vero & hic tumor in calidum & frigidum, sanguineum & lymphaticum diuidi. Interdum enim sanguini feruido debetur, & inflammationem parit anginofam, seu minimum ad suppurationem deuenire potest: communius vero concretio est frigida, vel instar albuminis oui quoque obseruata; aliquando & in adultis, iisque scorbuticis, similis intumescencia visa.

Interiorius hoc sine consulto dantur, quæ vel euacuant per aluum leniter, vel diuertunt & resolunt quoque, vt puluis pectoralis antimoniatus, essent. succin. catarrhalis, lignorum, pro re nata etiam tinct. mart. cum aqua summit. abiet. & arcan. tartar. spir: sal. ammoniac. anifat. &c.

Exterius

DE RANULA SVB LINGVA, ET ANGINA SEV PÆDANCHONE. 71

Exterius euporiston est butyrum caprinum camphoratum ( cum parte suboctupla camphor. ) etiam sub mento sedulo illitum, frictus cum gallis, osse sepiæ, sale communi vel gemmæ, ammoniaco eiusque floribus, spir. vin. camphorato, essent. sabin. camphorata, lign. sancti, odontalgica &c. sed inter se ratione intemperiei calidæ vel frigidæ probe distinguenda, non minus ac ratione ætatis ipsius.

℞ oss. sep. nucist. myrrh. elect. alumin, sacharin, a. ʒj.  
M. f. pulu.

Si enim, vt communiter occurrit, ranula sit frigida & consistens, vt disiciatur *σάσις* & coitio in tumorem etiam lentum, more similibus ordinario, opus est, vnde frictiones tales e salinis fusoriis, & calidiora paulo conueniunt magis, v. g.

℞ essent. pro vlcer. guttur. August. ʒij.  
spir. vin. camphor. ʒß. vel j. M.

Vti & puluis ille ipse, ex quo essentiam hanc præscripsimus, eo & aliis casibus, malignis imprimis, est egregius, vt & essentia vel solutio vitrioli albi, & pulueres variorum ad hunc usum, huc referri queunt.

Egregium experimentum est, quo puellum curatum nouimus, frictione cultelli, vel gladioli myrtini, vel quasi, ex ligno, quo bufo confossus erat, semel iterumque adhibita, quo facto secescit quasi cuticula, inuolucrum membrancum, malumque euauit penitus.

Visus etiam est tumor idem ad suppurationem quandoque abiisse, quæ si imminere videatur, iuuanda est taleolo ex carica, cum theriaca illita, applicato. Quod si mollis iam facta seu præsto sit, etiam pro re nata aperiri potest, sectione summæ tunicæ facta; ybi & non æque pus, sed & albugineus humor  
magis

magis exiisse, vel exprimi visus est, vlcere hinc melle rosato vel sirupo veronicæ camphorato abstergendo & consolidando.

Tacemus venæ sectionem sub lingua iuxta *Actium*, cauterium ipsum in firmitus indurato, & alia, quæ saltim in infantibus minus locum habent. Vid. *Strobelberg. c. 11. p. 27. Tulp. lib. 1. obseru. 52. p. 96. seq. Bartholin. cent. 1. hist. 88.* & ibi citati. Nigredo etiam ipsa occurrens suspecta est, & cauendum, ne in tumorem vel vlcus mali moris degeneret.

Gravius longe malum est ANGINA INFANTILIS, de qua rariores quidem legas autores, duo tamen præcipui laudari merentur, *Panarolus, Pentecost. 2. obs. 4.* qui anginam contagiosam vocat in pueris, & *Marcus Aurel. Severinus*, qui pædanchonem vocat. In Italia enim frequentius obseruatur, quam apud boreales magis Europæos. Et nihilominus tamen datur, vti nupera hieme vni generosissimo viro, vno solo filio excepto, cui fuga consuluit, omnes liberi (sex v. g.) hoc pacto extincti sunt, aliquot abhinc milliaribus, vnus post alterum.

Quare omnino & in hoc exerceri par est. Enimvero seu occasione frigoris & status austrini, qui & aliis pluribus idem malum intulit, seu alia, inflammatio faucium seu prunella vulgo ex *πνευμασισμῶ* concepta, communia signa ruborem, dolorem, febrim, deglutitionem difficilem, & suffocationis metum, infantibus præsertim, infert.

Et tanto quidem periculosius, quanto minus sunt tractabiles, nec os aperiunt, nec medicamenta admittunt necessaria, vid. *Panar. l. c.*

Quod si morbum ad aphthas referre placeat cum *Seuerino* ex *Aretæo lib. de morb. acut. cap. 4. p. 12.* non communes illæ, & supra tactæ simplices intelligendæ, quarum & *Celsus* memi-

meminit *lib. 1. c. 2.* lactentibus propria, sed alia longa, verbo inflammatoria, mali moris, vnde rectius scapham scapham nominando ad anginam spectat, eamque malignam.

Hinc omni modo sollicite curandum, vt *salus* illa disiciatur quoque, feruor contemperetur, & sanguini circulus restituatur debitus, per generosa bezoardica & alterantia v. g.

℞ tinct. bez. essentif. ʒʒ. mixt. simpl. rectif.

essent. serpent. Virg. a. ʒʒ. anodyn. gtt. ij. M.

℞ arcan. tripl. ʒj. lap. bez. de Goa ʒʒ.

cinnab. nat. gr. iv. camphor. gr. ij. M.

Pertinent huc *Panarolo* experta, succus liliulæ, vel trifol. acetos. sirup. granat. cum cortice, sirup. moror. ipseque spir. vitrioli prouide adhibitus, præter iniectiones, & a chirurgo administranda alia, vesicatoria ipsa, clysteres, & similia.

℞ tinct. flor. papau. rhœad. clystat. ʒʒ.

D. in vitro pro alterando potu.

Conf. *Hippocr. lib. de dentit.*

## CAPVT XXI.

DE

*Dentitione difficili.*

**D**VO præcipui tortores infantum particulares sunt, dentitio, & epilepsia, vt vniuersalis variolæ. Placuit enim Diuino Creatori in hominibus dentium quidem stamina ordinarie condere in suis loculis (rarissime enim dentati eduntur infantes) donec masticationis vsus eorum præsentiam exigat. Vid. *Ferrari. p. 174. s. l.*

K

Adeo-

Adeoqve reuera iam insunt primordia, a primo ortu, sed tantisper latentia, teste autopsia in sceletis. Quandoque citius erumpunt, vt plurimum a sexto circiter mense, rarius paulo ante illum, quandoque serius ad annum quoque producti & amplius. Prodeunt item aliquibus minori difficultate, aliis maiori, imo funesto non paucis germine.

Exeunt e maxilla ordinarie primores, etiam hoc nomine dicti, ii que maxime inferiori, vnde quibus primitus e superiori climate procedere obseruantur, gaudium fere maius pariunt; vnus post alterum. Quæ vero plures simul eniti volunt, eo fere magis periculose afficiunt, & inter hos maxime canini, ob profunditatem & acutiem; vnde mechanica *Galenii* instar paxillorum (σκολόπων) lancinant & afficiunt. Vid. *Cels. Hipp. &c.*

Duplici gaudet actu dentitio, quorum primus est ὀδασισμός, (τῶν ὄλων) quando irruunt, wenn sie ansetzen/pruritus festinantium ad eruptionem dentium. Secundus ὀδοντοφύια, prorumpentibus iam dentibus, wenn sie durchbrechen. Vid. *Marcell. Virgil. l. 2. Diosc. c. 65.*

Prior longe grauior est, in primis quando nulli adhuc eruperunt, vti etiam obesiores infantes peius eo casu habent; alter ordinarie leuior, & sæpe inaduertenter fit, idque non statim a primo, sed sæpius post aliquod tempus elapsam. Aliquando vero ob duritiem gingiuarum, vnde cunque enatam, & alter molestiam creat, & aduertendus est.

Cum itaque dolore & irritatione fermentifica lymphæ in parte affecta, gingiuis, & toto concurrente fiant saliuatio, geiffern/ (quæ bona esse solet magis, quasi critica, index pororum apertorum) tussis, vomitus, febris, alui fluxus, (qui respectiue melior est obstructione) & motus conuulsiui, ipsaque epilepsia, vomitus aliquando ipsi, & alia eue-

ueniant; summatim res eo redit, vt (1) promotio localis fiat, & (2) symptomatibus inde productis contra eatur, seorsim & coniunctim.

Promouetur eruptio leni frictione ( siquidem admittatur) etiam præseruatiue, tum digito, cum vel sine emollientibus χαλαστικοῖς, tum lardo probe infumato. Facit huc affricus medullæ & cerebri leporini vel vitulini cocti, sanguis cristæ galli leuiter acu vulnerati, butyrum ipsum, iam *Dioscoridi* laudatum, quo, vt & oleo amygd. dulc. sine igne, etiam genæ illini queunt, vt & adeps leporinus recens, & ex compositis balsam. pueror. dentientium *Mynsicht. p. 474.*

Tacemus dentem lupi, castoris, bacillum e chalybe, quæ appensa ad frictum hunc, & quasi lusum, præsto sunt, vnaque calorem solantur; appensam item rad. martagi, *Goldwurk*/ *pæonia* & alia, bacillum ex rad. alth. glycyrrhizæ, itidem ad frictionem, & quasi morsionem, cum vel sine sirup. pap. h. parum.

Inter hæc vero cauendum est, ne fiat præuaricatio, seu pinguis, imprimis rancidis, intus applicatis nausea citetur, seu frigidioribus extus varie appositis transpiratio impediatur, seu crebriori topicorum applicatione velut callus quidam, seu durities, gingiuis concilietur, minus facili hinc concesso exitu. Hinc & cataplasmata maioris apparatus, vel vnguenta crebriora, facile tædium creant.

Hæc uti sunt euporista, & sæpe sufficientia vulgo, ita alterantia, præcipitantia, neruina, antepileptica interius potiora sunt, non omissis pro re nata lenioribus anodynis v. g.

& pulu. bez. de Goa, epilept. March. cephal.

dent. hippopot. phil. præp. a. ʒβ.

magist. anodyn. gr. iij. M.

K 2

Si

Si cereuisiam bibant, etiam essent. serpent. Virgin. cum bezoardica & tantillo anodynæ, ad aliquot guttulas propinari queunt. Si tussis vrgeat, puluis pectoralis cum bezoardicis misceri potest; si vomitus & alui fluxus excedens, theriacalia, essent. theriac. cornu cerui vst. & alia appropriata conueniunt, cauendo, ne temere sistatur.

Alui adstrictioni suppositorium suffecerit, vel clyster quoque, vna febris & motibus spasmodicis debitus. v. g.

℞ decoct. herb. quinque emollient. (ex a. m. g. cum rad. pæon. ʒj. vel ij. addendis facile alius, facti) ʒiiss. iij. iv.

elect. lenit. ʒj. ol. rutæ. ʒij. sacchar. Thom. ʒ℞. M.

Ad alterum casum, quando dentes, ob duriores fibrarum coalitum, e gingiuis dimitti renuunt, & dolorem causant, in vsu quidem est compressio lateralis cum nisu aliquo, vt diuellatur cutis extima, minus vero laceratio cum vnguibus concedenda. Facile vero & optimum est, si scalpello etiam vel lanceola leuis seu superficialia fiat in longum incisio quadam, hinc mellis rosati parum illito. Optime de hoc egit *Paracelsus*, & ex eo *Strobelberg. de morb. infant. p. 24.* vbi & exempla adducuntur.

Quod si adhuc nutrice vtatur, abstinere debet a vino, & acrioribus, falsis, muriatis, acidis, aromaticis; adhibere vero vitidem vel nitrosa temperantia, vel bezoardica & præcipitantia.

## CAPVT XXII.

DE

*Scorbuto oris & reliqui corporis*



Mirandum est, & in infantibus scorbuticum miasma se exerere, non solum lateenter, vt alio capite de rachitide dicemus, sed etiam aperto Marte, comitatum & primarium ipsum.

Fre-

Frequentior est stomacace, quorsum & dentium & gingiuarum vitia referre par est. Ita patiuntur suos manes (1) ante dentitionem, quando spuria quasi illa veram mentitur, quo de *Strobelbergerus l. t. pag. 25.* agit optime. Tubercula scilicet dentium loco extuberantia, *Deul/ Deulzähne/* posteriori parte gingiuarum, seu parodontides, quibus suetus impeditur, parotides vocat *Ferrarius p. 177.*

Quod si pone aures digito compressio fiat, dolorem excitat insignem, & hoc patefacit vna morbum. Vertuntur etiam tumores hi nonnunquam in abscessum, quin & genæ eo latere intumescunt, & si redeant, facile in fistulam abire queunt.

His, præter alia communia, interius conuenit ad gingiuas protuberantes oleum amygdal. dulce blande illitum, pro re nata etiam caricæ taleolus cum eodem, vel cum the-riacæ momento applicatur. Exterius vero axungia leporis recens aurium regioni aliquoties illita specificum est. Vid. *l. c. Strobelberg.*

(2) Post dentitionem eadem in quibusdam luditur fabula. Ita vidimus tum dentes nigros, (quæ ipsa etiam nigredo argumentum scorbuti præbet) putidos, tum gingiuas epulide, vesiculis, abscessu affectas cum foetore, imo dentes non paucos radicatenus seu funditus corruptos, relicta in sequentem ætatem deformitate. Hoc pacto, v. g. puellus tunc temporis duos annos natus, tædiosa, & sedula cura tractatus, euadebat tandem.

Nec hoc satis est particulare quasi gingipedium, sed & in toto scorbutus diffuse se exerens obseruatus est. Exemplo sit puellia quinque annorum, in qua, sana ceteroqui visa, vidimus vniuersum corpus maculis scorbuticis punctatis ex

rubro fuscis pictum, vnaque glandulas subcutaneas in conglobatas mutatas, pressa cute sublucentes liuidas; curabatur tamen perfecte.

Pro causa laudatur & hic putrilago lymphæ acida intus, corruptela particularis sulphuris alibilis, obstructiones & coagula glandularum. Occasionem largiuntur lac vitiosum, & fermentum scorbuticum a nutrice, vel matre etiam, præmastigando a saliuâ in foetum, seu infantem, deriuatum, accedentibus hinc aliis quoque, vnde dentibus caries, gingiuis laxitas, odor & color localiter defœdatus &c. oriuntur.

Ad corrigendam itaque hanc cacochymiam scorbuticam, & salia cœnosa, acetosa, resoluentia & deturpantia sulphur sanguinis, licet æqualiter respectiue, conueniunt antiscorbutica, temperata & media, alterantia, renouatiua, antimoniata, cinnabarina, edulcantia, & inuertentia, saponaria.

℞ tinct. mart. cydon. aqu. summ. abiet. a. ʒj.  
spir. tartar. ʒβ. ol. lign. sassafr. gtt. j. M.

℞ essent. mart. vitriolat. ʒj. D.

℞ essent. antimon. tartaric. ʒβ. anim. rhab. ʒj. M.

℞ elix. prop. rubr. ess. lign. vel cusc. compos. a. ʒβ.  
mixt. simpl. rectific. ʒβ. M.

℞ pulu. bez. min. ʒβ. cinnab. natiu.  
viperar. Italic. a. ʒβ.

essent. myrrh. ballam. gtt. iij. M.

℞ arcan. triplic. ʒj. cinnab. natiu.  
antimon. martial. cachect. a. ʒβ. M.

Sic & leniter euacuantia ex vsu sunt, nec omittenda.

℞ rhab. elect. pulu. gialap. a. gr. iij.  
tartari resolut. gr. ij. ʒ nat. gr. j. M.

Quæ singula, pro ratione ætatis & circumstantiarum, variari a prudenti artis directore amant; emetica rarius, diaphoretica blandiora solum adhibendo. Tacemus clysteres appropriatos.

Exterius, præter dicta euporista, in gingivarum & dentium putrilagine roborantia, blande abstergentia, & balsamica temperata prosunt. Ipsa etiam vesicatoria nec in infantibus & hoc casu reformidanda, ceruici applicata, quia prompte ad postica reuellunt lympham acrem fermentificam.

℞ aqu. calc. viu. salu. a. ʒ℔. tinct. lacc. ʒij. M.

℞ herb. sumach, salu. a. mʒ.

terr. Iapon. ʒij. myrrh. mastich, a. ʒj.

Feruefiant, vel leniter decoqu. ad eluendum.

℞ essent. traumat. ʒij. sabin. ʒj.

sir. diamor. ʒij. M.

Scorsim & cura chirurgi iungi merito potest, ad repurgandum, & reliqua, dummodo admittatur ab ægris. Quando enim dens plane corruptus est, & nullius amplius vsus; si item nouus emergens ab altero vacillante impediatur, ne eluctari recta in locum debitum queat, eximendus fuerit. Omnique modo cauendum, ne loquela impedimentum & deformitas inde oriatur.

Abroganda etiam hoc casu nutritrix mali moris, ethice & physice, studendum munditiei, & falsa, muriata, acida, lacticina, dulcia, mellita, saccharata, & alia deuitanda.

## CAPVT XXIII.

DE

*Raucedine, tussi, respiratione difficili, coryza, feбри caatarrhali, catarrho suffocatiuo.*



ffines & symbolici hi affectus seorsim in infantibus quoque attendendi, raucedo quidem rarius, & ipsa tamen sui generis aliquando visenda, ob asperitatem circa glottidem, tussis vero instar omnium 3. *Aphor. 24.* ob teneritudinem ætatis, & partium vocalium.

Præcipue vero notandum, etiam in infantibus tussim, alias omnibus communem, non vno nomine opem flagitare, prout (1) vel primaria est, vel comitata, vel symptomata, (2) vel per essentiam, ratione subiecti inprimis, vel per consensum, nisi enim hæc probe distinguantur, facilis error obtingit.

Ita modo sola est, & simplex, a catarrho & cum eodem, seu coryza, ob aeris iniuriam, ob contagium a nutrice tussiente, vel a frigore non satis defensis mammis, modo iuncta cum dentitione, & saluatione, cum variolis maxime, quas præcedit ordinarie, non raro etiam epidemia.

Visa etiam est cum stertore in tenellis, v. g. 18. 20. septimanarum, *rocheln* / & solitario quoque eodem affecti. Enimvero hoc ob causas etiam morales, seu ignorantiam fit, quando infantes minus expectorant, sed deglutiunt potius pituitam obuiam & molestant. Hinc & præcordia sæpissime tum fouent tussim, seorsim consideranda, tum compatiuntur cum vomitu, & iisdem, & pul-

DE RAUCED. TVSS. RESP. DIFF. CORTZ. FEB. CATAR. CATARRHO SVFF. 81  
pulmonibus inde liberatis, aliquando & a concussione illa  
diaphragmatis, non minus ac ipsa hæmorrhagia narium, ori-  
unda.

Attendendæ hinc circumstantiæ coniunctæ, vt non soli  
pulmoni, eiusque bronchiis, nec soli ventriculo adscribamus  
causam, vel remedium afferamus, sed toti quoque seorsim,  
ipsisque neruis prospiciamus, massæ sanguineæ & lymphæ,  
ipsa etiam non raro conuulsua existente, & suffocatiua.

Enimvero morbi hi serosi præcipui lymphæ, in circulo  
suo læsæ & *σάσι* passæ, debentur, modo viscido coagulo,  
modo salsedine titillante, & fluxilitate conspicua, vnde re-  
liqua phænomena consurgunt. Tacemus alias communes  
causas, & occasionales, vt lumbricos ipsos.

Pro gradu vero huius extrauasionis, irritationis, ob-  
structionis, fermenti peregrini, variant etiam laudatæ aliæ  
species, asthma ipsum, & metus suffocationis; coniungen-  
dis etiam partium reliquarum affectarum notis, vti in crudi-  
tatibus & lumbricis tumor præcordiorum v. g. concurrunt  
quandoque.

Epidemia & febris catarrhalis breuius fere finitur, pro-  
ducta in aliis, rarissime vero in infantibus ad phthisin de-  
generat, quæ vera funesta est vt plurimum.

Vti itaque lymphæ eccentrica & inæqualis, eiusque coagula  
disiicienda, promouenda, resoluenda, diuertenda, complanan-  
da, abstergenda est, ita pectoralia quidem effectiue fuerint  
præcipua, tussis vt tali opposita, non tamen sine bezoardicis,  
præcipitantibus, neruinis, ipsisque blandis & refractis ano-  
dynis, vbiuis vel his, vel illis magis cordi habendis, pro indican-  
tium modulo, v. g.

℞ pulu. pect. N. O. ℥j. ~ Θ\*ci anis. gtt. V. M.  
pro tenello ad V. VI. VII. doses.

℞ pulu. pect. ℥j. bez. lap. de Goa a. gr. V. vel ℥β. M.

℞ pulu. pector. cum sem. lycopod. ℥j. bez.

sperm. cet. alb. a. gr. V. elæosacch. fœnic. gr. V. M.

A spermate ceti ipso, etiam solo in respiratione difficili propinando, ordinarie fere sequitur vomitus cum *ἰσφογία*, infantes enim sunt *ἐνέμεστοι*, & vna sic viscida pituita commode euacuatur.

℞ pulu. pector. balsamic. dulc. (cum sem. lycop.) ℥ij. D.  
qui in tussi simplici per se ori subinde instar pisi ingeri potest, cum successu, leniter deglutitione facta.

℞ elix. pector. ℥j. essent. theriac. balsam. ℥β. vel j.

spir. Θ\*ci anis. gtt. viij. R anod. castor. a. gtt. iij. M.

℞ tinct. bez. essentif. elix. pector. a. ℥β.

liqu. C. C. succin. ℥β. ess. anod. gtt. iv. M.

℞ elix. pect. ℥β. liqu. C. C. succin. M. S. rectific. a. ℥β.

spir. Θ\*ci anis. gtt. vj. essent. anod. gtt. iv. M.

℞ spir. Θ\*ci anis. ℥j. ess. myrrh. balsam. gtt. vj. M.

Anodynis ipsis quoque impetus fortior acrioris lymphæ cum prudentia refrenatur, inprimis si sternutatio coniungatur frequentior, non solum hæmorrhagias, sed & herniam, umbilicalem & scrotalem, concitare apta, quin & conuulsiones signans. Ita & a tussi infantis vnus anni, vtroque oculi gantho sanguinis excretionem obseruauimus.

Omniū grauissimus vero in infantibus est catarrhus  
suffo-

suffocatiuus, sæpe intra paucas horas extremos labores affe-  
rens, & reuera simul magis spasmodicus, vnde omnia quasi  
huc conueniunt dicta, sed actiuiora & selectiora.

In oleosis, vt ipsum oleum amygd. dulc. cum saccharo  
penidio etiam in tussi &c. conuenit, ita in his, item in pur-  
gantibus, in emeticis ipsis, & dulcioribus, sir. de peto, hisce  
casibus non præuaricandum, singulis ceteroqui locum ha-  
bentibus quoque, sed cum cautela.

℞ aqu. hyssop. cerefol. card. ben. tuffilag. a. ʒβ.  
gum. ammoniac. cum aqu. asthmat. resolut. (vel es-  
sent. eiusdem) ʒβ vel j.  
elix. pector. ʒβ. spir. Θ\*ci anis. gtt. vj. viij.]  
mann. elect. ʒij. oxymel. squill. vel  
looh de squill. ʒj. M. F. potio.

Est & sua laus clysteribus hoc loco, sicut in genere in  
pectoris hinc affectibus alium apertam esse consultum est.

℞ rad. alth. pæon. helen. a. ʒij.  
herb. hyssop. cerefol. alth. a. mβ.  
flor. lil. conuall. melilot. a. p. ij.  
caric. pingu. n. iij. anis. ʒβ. Coqu. &c.

℞ colat. ʒiij. ol. rutac. ʒij. manna. el. ʒj. M.

Exterius quoque suppetiæ ferendæ. Sic pectori & præ-  
cordiis præscribi potest:

℞ vngu. pector. rubr. potab. a. ʒij. vel iij.  
spir. sal. ammon. anis. ʒj.  
ol. hyssop. succin. fœnic. a. gtt. j.  
camphor. gr. ij. M.

Plantis pedum pinguedo lucii piscis, vel taxi quoque,  
vel gallinæ ipsius illini commode potest, ad placandos ner-  
uos irritatos. Suffitus quoque coryzæ optime succurrunt,

v. g. vel ex gummi animæ solo, camphora item appensa, ad diffilationem iuuandam.

Ceterum nec balnea, nec pediluua, nec lotiones alia, vel epithemata humida alia conueniant, quod lymphæ circulo promouendo minus, magis vero turbando, congruant. Tacemus nutrici præscribenda & medicamenta & diætam; quæcunque enim lympham exacuere, & salibus stimulum addere possunt, cauenda.

Plura alia euporista, tum vulgo nota sunt, necessaria tamen cognita, tum apud *Strobelbergerum* & alios vbertim recensentur, v. g. decoctum rapar. exiccat. sacch. cant. per se, & cum aliis, iuscula auenacea, & alia, sir. violar. succus glycyrrh. trochisci vel rotulæ bechicæ; quæ ad bene esse & malo producto conducunt, cauendo nimis siccantia.

## CAPVT XXIV.

DE

*Alui adstrictione.*



**V**T aluum nec nimis strictam, nec laxam nimis esse conuenit; ita vtrumque non raro etiam in infantibus occurrit.

Et adstrictio quidem etiam a primo ortu visitur, expedienda mature, ad repurgandum meconium; quod si non fiat, fermentum morbosum acido-biliosum facile confurgit, variorum symptomatum causa.

Hinc & sequentibus incrementi annis aluus laxari debet, nisi respondeat, non tamen sæpius & quotidianis quasi stimu-

stimulis, vt nec medicamentis frequentius in genere, nisi id opus sit, fatigare eosdem decet, neque aloeticis quoque ipsis æque.

Quamobrem optimum est considerare statum præsentem, vtrum in alias sanis, (seu citra alium morbum) an ægris id eueniat, adeoque directe ac primario, an indirecte ac secundo saltim opus sit medicina hac, ad bene esse.

Enimuero siccitas, obstructio & remora tales naturæ fiunt vel ab erroribus externis, vel idiosyncrasia intestinorum, quod in producta magis valet & verum est.

Sic a potu minori, a cereuisia acida, hausta etiam a nutrice, a frigore & aliis, si id accidat, hæ remouendæ sunt causæ.

A morbis vero aliis, vt a dentitione, feбри, inflammationibus, variolis & morbillis maxime oriunda obstructio probe consideranda est; modo promouenda blande, vt priori casu, quod nisi fiat, symptomata augeri, & abscessus quoque interdum facti visi sunt; modo cauendo laxantia, vt posteriori, ne natura bene agens temere turbetur.

Inter causas illas torpor archei intestinorum, pituitæ ibidem largioris viscidæ congestio, stimuli, bilis & lymphæ rorida, saltim localis, defectus; acidi & austeri largior prouentus, retentio fecum imperata quandoque &c. attendi merentur, quibus hinc humectantibus, emollientibus, & leniter stimulantibus contra eundem est.

Consulendum hinc tum in præsens huic symptomati, vndeunque oriundo, si vrgeat, & nihil impediat, seu contraindicet, tum in futurum, inprimis si producat, vt visi sunt vix semel intra tres, quatuor, quinque dies, vel ter saltim, inter duas hebdomadas aluum deposuisse.

Sic leuissimum est & notissimum, præstare id supposito-  
torio, vel ex simplici melle ad spissitudinem cocto, domi, vel  
in officina potius, vel saccharo globulato moschatoque,  
Biesen-Kugeln/ vel confecto in bacillo, mit einem Zucker-  
Stengel/ singula illinitione cum oleo amygd. oliuar. vel lini  
facta, vt facilius ac sine læsione subeant, & lenitio promouea-  
tur, & liquatio.

Idem fit domestico euporisto cum lardo infumato du-  
riori, in pyramidem seu suppositorii formam apparato; for-  
tioribus vero quibuscunque minus præuaricandum, vel ite-  
randum, ne lædatur sphincter, vel affuescat natura.

Nec, in casu siccitatis inprimis, clysteribus abstinendum,  
quos facillime ferunt infantes, & hoc casu expertos nouimus,  
modo minori apparatu, ex vnus vel alterius plantæ decocto  
ad eluendum facto, iunctis modice lubricantibus, & stimu-  
lantibus, sed tepide applicatis.

℞ lact. calid. vel brodii carn. vel decoct. chamom. &c.

ʒij. iij. iv.

ol. amygd. dulc. vel rutac. lil. alb. a. ʒj. ij.

sacchar. Thom. rubr. ʒʒ. j. M.

℞ decoct. herb. v. emoll. & flor. chamom. ex ʒa.

p. ij. fact. ʒij. vel plures,

elect. lenit. ʒʒ. j. jʒ.

ol. chamom. vel alterius ʒj.

sacch. Thom. ʒʒ. gr. XV. M.

Neque ipsa tamen enemata quoque quotidiani debent esse v-  
sus, per dicta.

Interius vero hoc scopo directe quidem aliquando pur-  
gans dari potest, & debet, inprimis morbo alio coindicante;

in altero vero casu & alimentis & medicamentis emollitio  
& promotio iuuanda v. g.

℞ rhab. el. gr. ij. iij. iv. gialap. gr. ij. iij.  
cinnab. nat. gr. j. M. F. pulu.

℞ pulp. passular. min. ℥j. cass. tamarind. vel loco hu-  
ius mann. a. ℥℞. rhab. el. ℥ij.  
fir. de cichor. cum rhab. q. s. M. F. elect.

quantitate auellanæ per hebdomadem semel dandum.

Vti vero vulgi absurda, v. g. plumæ anseris concisæ in  
puluillum cum aqua e vesica fornacis, non danda facile, ita  
vesca medicamentosa optima sunt. Tale est non solum se-  
men anisi propinatum, *Heurnii* experimento, sed & passulæ mi-  
nores comestæ, sem. lycopod. ipsum, *Ettm.* pomum Borsdorff.  
singulomane concessum, rob. prunor. cum pane, & similia.

℞ ♀ fol. senn. el. ℥℞. crem. tartar. sem. anis. a. gr. v. M.  
danda cum intrito cereuisiario.

Faciunt huc & epomphalia, vti vulgus ex pinguedine  
anserina, pipere & muscerda linimentum illinere solet, alii  
aloen cum butyro mixtam putamini nucis iuglandis inclu-  
sam. Balneum vero si placeat ad siccitatem solandam, sem.  
quoque lini conquassatum cum lacte coctum abdomini ap-  
plicari potest.

In grauiori casu expectatio locum habet, & mutatio-  
ne tum ætatis, tum diætæ sperandus melior successus. Com-  
modissimum quoque est hoc casu butyrum pani illitum præ-  
mittere pastui, quam postponere, deuitare vero grossiora &  
styptica.

## CAPVT XXV.

DE

*Alui fluxibus, lienteria, diarrhœa, & dysenteria.*



Contrarium ex aduerso malum est alui fluxus, cui infantes humidiores sunt facillime obnoxii, a quocunque lymphæ stimulo fibrillas nerveas irritante, vel coctione turbata.

Accidit hoc non solum dentitionis tempore, vbi & salua copiosius affluit, & deglutitur, sed & alias ob fermentum lymphæ acido-acre-biliosum, ipsumque lac non vno modo corruptum concurrit, vnde diuerso gradu, maiorem, minoremue stimulum importat, vnde & cholericum quid ipsum aliquando iunctum vidimus,

Quod si hinc appetitus bene habeat, febris, calor vagus, motus spasmodici absint, non coniungatur vomitus, & a prægressis erroribus diætæ, vel *αδύνη*, seu copia sola ingestorum hoc fiat, non adeo malum vel timendum est, & contra.

Sic & color excrementorum definit, & limitat præsagium ac periculum, ipsamque curationem. Pituitosæ feces, minus reformidandæ, communiterj vero viridescentes & flavescentes, acriores, tenuiores, lac corruptum, & acrimoniam maiorem biliosam præ se ferunt; quandoque & instar lentis palustris minuta glomeramina visuntur, *κακωσις* maior, bili & acido austero debetur, longe peior, si foetor & nigredo adsit simul. *4. aph. 24.*

Fit etiam non raro a coctione ventriculi debili, vt tum cibi magis vel minus crudi excernantur, tum aliquando & medicamenta colorem assumptorum proprium referentia v. g. modo albida a testaceis, modo rubra a cinnabarinis, velut intactis & non mutatis.

Præter dentitionem itaque & errorem externum quemcunque ventriculi *ἀνομία* in censum venire debet, vt in omni fluxu alui, ipseque gradus additus, seu stimulus maior, fermentificus & febrilis, quod dysenteriae proprium est.

Notabile tamen & hoc, quod aliquando obseruauimus quoque, innoxie quasi vel saltim citra dysenteriae metum, in infantibus, alui feces quasi strias cruentas referre *ἀναυσιώσεις* quadam, vel anastomosi, vel diapedesi venarum, quod, nisi continuet, minoris momenti est.

Dysenteriam tamen ipsam non infantibus parcere certum est, eamque ex nostra obseruatione duplici casu, frequentius æstiuis mensibus, quibus familiaris est alias communiter, & magis ordinarie; alias vero licet rarius, idem vidimus mense Martio ineunte.

Et ne dubium de hoc esset, (1) infans generosus (2) nutrix, (3) ancilla, (4) informator, eadem ordine corripiebantur, omnesque euadebant, (5) vero ipsa mater vidua, quæ cum sedem mutaret, in itinere eadem itidem correpta, & quo tendebat, veniens, sui negligentior, mortua.

In singulis hisce casibus curæ negotium omne non est naturæ soli committendum, quod nonnullis videtur placuisse, saltim in principio, & vulgi mos est, sed ex legibus artis procedendum pro indicantium præsentē copia, saburræ ipsa depletio debite promouenda, nec simplici adstrictioni fidentium, facile nociuæ futuræ, sed roborantibus, inuertentibus,

bezoardicis, theriacalibus temperatis suppetiæ ferendæ, non neglectis ipsis anodynis debite mixtis, & carminatiuis.

℞ rhab. elect. gr. iv. v. vj. lap. crystall. præp. gr. ij. M. F. pulu.

℞ rad. ipecacuan. gr. iij. iv. v. vj.

olei calam. arom. gtt. β. M.

Clysteres quoque absterforii in inflationibus & tenesmo metuendo admitti possunt, pro re nata, vel ex solo lacte leniter calefacto, vel cum radice plantag. cocto, addito etiam vitelli oui & sacchari Thomæi parum.

℞ cort. chaquerill. pulu. stomach, reform. a. ℥j.

olei calam. aromat. gtt. ij. theriac. cœl. gr. j. M.

℞ pulu. bez. lap. de Goa a. ℥β.

extr. theriac. gr. j. M.

℞ pulu. styptic. rubr. ℥j. corn. ceru. vst. præp.

chaquerill. crystall. mont. præpar. a. ℥β.

theriac. Androm. gr. vj. extract. anodyn. punct. iij. M.

℞ essent. traumat. theriac. balsam.

tinctur. bezoard. a. ℥β. anodyn. gtt. iv. M.

Cretacea vero mera in infantibus tali casu minus conueniunt, præstant corallia rubra; sic & cinnabarina simul suo modo laxant, itaque minori dosi danda.

Vna vero cereuisia seu potus alterandus, corn. ceru. vst. nucist. cum pane tosto, quantum vero fieri potest, potus paulo parcior concedendus, a largiori enim fluxus augetur.

Sin nutrix ipsa quoque simul laboret, seorsim etiam huic paria medicamenta propinanda, & cauendus est motus, & aer frigi-

frigidus omnis, quies & abſtinentia a fermentificis quibusuis, maxime fructibus æſtiuis, ceraſis, prunis cereis &c. vnde dyſenteriam ipſam factam vidimus, commendanda. Sæpenumero enim ab ipſa cereuiſia recenti vel acidula diarrhœa conſurgit, mutatione admodum neceſſaria egens.

℞ ol. hyoſc. ʒiſſ. cal. arom. mac. anif. fœnic. a. gtt. iij. M.

℞ theriac. Androm. ʒij. iij. ʒiſſ.

ol. nucif. expr. ʒj. ʒiſſ.

menth. calam. arom. chamom. a. gtt. ij.

camphor. gr. iij. M.

℞ herb. menth. m. ij. chamom. cum tot. m. j.

ſummit. aneth. ſi. cham. Rom. a. mſſ.

ſem. caru. ʒiij. zedoar. cort. aurant.

bacc. laur. a. ʒj. vel ij.

C. C. gr. m. D. pro ſacculo ſedulo repetendo calefacto.

Et hæc reſpectiue, facto ſelectu, pro ſingulis ſpeciebus conueniunt, facile varianda. Si malignitas maior ſit, bezoardica quoque magis danda, opiata vero nec hic, vt diximus, ſunt reformidanda, modo dentur prouide & cum cautela.

℞ pulu. ſypt. bez. fragm. lap. bez. or. a. ʒiſſ.

ther. cœleſt. gr. j. M.

Vidimus ita plures euaiſſe etiam infantes a grauiffimo hoc morbo, dyſenteria, ſed relinquit etiam hæc facile poſt ſe in aliis tumorem pedum, aliis atrophiam, & diſpoſitionem ad gibboſitatem; aliis lienteriam tædioſam, ipſumque inprimis tenesmum & ani procidentiam, quæ ipſa & ſeorſim curam expoſcunt. Sin moriantur, præuio frigore extremorum, & conuulſiuis motibus etiam illis idem contingit magis.

## CAPVT XXVI.

DE

*Tenesmo & procidentia ani.*

**D**Vo hæc alui fluxum, inprimis dysenteria in infantibus sunt pedisequi affectus non rari. Tenesmus quidem intensius, procidentia ani extensius, ille præcedens, hæc consequens; vtrique admodum symbolici, gradu distincti, & vicinia, aliisque.

Et tenesmus quidem tribus quasi partibus potissimum communis est, & principaliter quidem ano competit, quo de prædicatur κατ' ἐξοχήν, & quasi proprius; adæquate vero & identifice suo modo vesicæ, & ipsi utero.

Enimvero proprie debetur sphincteri præsidi portarum distinctarum, quoad sensum expressum & motum, seu nisum excernendi arduum & continuatum, cum nulla vel exigua materia reddita, mucosa v. g.

In singulis est tensio elateris huius, ὀδαξισμός, ut quod stranguria est in orificio hoc ac elatere seu sphinctere vesicæ, ardor & enixus in orificio & elatere uteri, id ipsum sic distinctim tenesmus orificio & sphincteri, seu musculo orbiculari & marsupiali, ut ita loquar, ani ad excretionem, non tam quoad molem, quam virtutem irritati, vnde hoc distinguere nescii conatus vrgent, & continuant infantes, incassum licet, premunt, & sæpe hinc exprimunt.

Et quidem quoad uterum exempti sunt infantes, cuius strangulationi & hysteromania v. g. vel hysteralgia quoque idem affectus sub alio nomine competit, illustrat tamen & hæc singula.

Vtro-

Vtrobivis est tensio, in tenesmo quidem specialis dicta intensa, & consistens adhuc, in ani procidentia producta, in longum & ad extra præcipue, idque hinc cum laxatione tensiva, vel tensione laxata ipsarum fibrarum, & linearum muscularium, vt ita loquamur.

Oriuntur hæc omnia & singula præcipue a nisu continuato, ab intertrigine dolorifica, a calculo, & a diarrhœa, & maxime dysenteria, & bile acri, acidoque exstimulantibus, quibus ipsa etiam opponenda congrua e contrario remedia. Tacemus hoc loco tenesmum hæmorrhoidalem, vtpote ordinarie in infantibus minus occurrentem & reperiendum.

Curatio quidem in vtrisque quædam communis est, magis tamen distincte attendi meretur. Sic in tenesmo sensus pruriens & ad desidendum impellens demulcendus est, stimulans materia, seu priuative, a nimis deterso muco defensiuo, seu positue maxime blande educenda vel corrigenda & supplenda est, pars vero ipsa affecta roboranda.

Itaque si alui fluxus præcesserit, vel adsit, huic principali prospiciendum est, per iam dicta, suggerenda mucilaginosâ, incrassantia & incerantia, vitellum oui coctum ad duritiem, iuscula auenacea, pultacea, panacea, roborantia, anodyna e suis fontibus.

Clysteres ipsi ad intertriginem hanc interiorem ex eodem iusculo auenaceo, vel lacte quoque cum vitello oui, oleo mastichino aliquando locum habent. Forus item ex rad. malu. symph. v. g. a. ℥β. herb. & flor. verbasci, agrim. parid. chamom. a. m℥. flor. hyperic. melilot. pap. rhœad. a. p. ij. sem. lin. conuass. ʒvj. croc. ℥β. M. formandis inde & parviendis sacculis, calide applicandis cum lacte coctis.

Minus vero hic locum habent salia, vel suppositoria,

etiam ex ipso opio a quibusdam commendata. Potiora sunt coniuncta interius mucilaginoso in recessu, roborantia & traumatica, in producto præcipue malo.

℞ pellicul. ventric. gallin. bol. armen. ppt.  
terr. Japon. lap. hæmat. a. ℥j.  
magist. anodyn. gr. v. M.

℞ essent. traumat. theriac. balsam. a. ʒβ. anod. gtt. vj. M.  
Exterius vero porro, pro litu, cum linteaminibus conceptis.

℞ ol. ouor. rec. momordic. vel ophiogloss. a. ʒj. M.  
℞ suffiment. de verbasc. Myns. ʒij.  
gum. anim. mastich. iuniper. a. ℥ij. M. pro suffitu.

Ipsa vero ani proidentia in infantibus ex eadem fit causa alui fluxuum, vel sola etiam pressione ab eiusdem adstrictione, non tamen facile infra annum hos duos affectus in iisdem videas. Cognoscitur eadem ex protuberantia intestini extremi, & quidem in longum saltim, inuersam enim aluum simul, wie umgestülpt / cum maiori amplitudine media & tensione laterali in hac ætate nondum, vt in adultis, vidimus.

Fitque fibris circularibus laudatis ex ordine dimotis, a quocunque demum stimulo id fiat, & magis vel minus inæqualiter extrorsum dilatatis, indeque facile flaccidioribus redditis, communi a peritonæo deriuata membrana pressionem magis dirigente.

Curandum hinc omni modo est, vt debita repositio fiat, idque mature, ne mora præclusi intestini tumor, dolor, inflammatio ipsa succedat, ac periculum inferat. Quamobrem non tam pressione directa opus est, vel in seffus in asserem, vel locum durum, vtcunque habentem, etiam læuigatum, sed vt fibræ tensæ & angustatæ viæ laxentur & demulceantur.

Opti.

Optimum hinc est, vt vel soli flores chamomillæ, vel semen lini conquassatum, vel maiori apparatu sacculi ex emollientibus pluribus cum lacte cocti applicentur calide; ita enim breui post, data aliqua mora, citra violentiam nociuam facile quasi sponte fit contractio, & retractus in locum pristinum.

Faciunt huc, præter dicta, in adultis paulo etiam saliuæ solius inunctio cum digito; inspersio item puluilli ex C. C. vsto & mastiche subtilissime puluerifatis, per incerniculum sericinum, ad firmitudinem reparandam, quo nomine ab *Hartmanno*, instar experimenti, puluis scarabæorum e fimo equino aspersus commendatur.

Quod si consilium assequi per ætatem queant, assuefaciendi eo casu, vt minori nisu stantes magis aluum deponere addiscant, minori sic quoque reddito exitu; non omisis suffitibus laudatis & aliis. Hi enim siccant fibrillas & blandius afficiunt, ac roborant, adeoque optime præcauent recidiam, vt & emplastra roborantia ipsa.

℞ rad. symph. ʒj. herb. agrimon. consol. min. verbasc.  
fl. chamom. melilot. a. mß. ocul. popul. p. ij. vel iij.  
gum. mastich. thur. elect. a. ʒiß.  
sem. lin. conqual. ʒß. M.

Aluminosa vero rectius omittuntur.

℞ blatt. byzant. colophon. mastich.  
gum. anim. asphalt. a. ʒj. Cont. g. m. D. pro suffitu.  
℞ empl. de mastich. ʒj. vngu. sumach. ʒß.  
vel q. f. ad malaxandum. M. F. l. a. Malagma.

Tacemus vtroque casu olea carminatiua etiam ad umbilicum, abdomen & dorsum applicari posse, ad affluxum arcendum, & nerueas fibras ipsarumque peritonæum roborandum.

In

In adultis aliquid etiam ab illa tensione instar candulæ remanet facile extus, vnde & hoc loco radix telephii in sacculo appensa insignissimi est vsus, ad temperandos stimulos acriores lymphæ.

Coronidem addunt in illis fasciæ cum suis spleniis, annulis, & aliis, in quibus non minus ac circulatione sanguinis reperiunda felix fuit *Paul. Sarpinus. Vid. eius vita, & Rhodius cent. 2. obs. 94.* reuera enim hæmorrhoides cæcæ tandem fatiscunt in ani procidentiam, ceteroqui neutiquam confundendæ.

## CAPVT XXVII.

DE

*Singultu & vomitu.*



**L**icet singultus immaterialis magis, vomitus cum materia excretionis fiat; sunt tamen affines & symbolici affectus. In vtrisque probe attendendum itidem, an ab errore externo fiant, an a facultate læsa.

Ita maxime iidem fiunt ab aere frigido, seu a matrice ipsa admissa, quod lac flatuosum reddit, seu infante, quoad caput præcipue, nondum firmato bregmate, seu fontanella, quoad ventriculum, pedes, & totum corpus, munienda statim probe.

Et vomitus quidem crebriores *3. apb. 24.* & ipsi quidem a largiori potu, v. g. frigido, vel cibo hinc, ἐνέμεσι enim sunt; ipse vero vomitus, vt singultus quoque *6. apb. 33.* a repletionem minus, ab inanitione magis periculosus. Faciunt ad vomitum etiam pinguis, oleosa, flatulenta, & alia. Ab irritatione

vero

vero vel singultus a piperis esu, vino de super hausto, demonstrat, teste *Galeno 6. apb. comment. 39.*

Utrobique attendendum est aliquid spasmodici, vellicantis, irritatiui. Et singultus quidem proprie dictus primario a ventriculo, secundo a diaphragmate conquassato oboritur.

Tria enim hoc loco notanda quoque, pertinere scilicet huc (1) concussionem quasi singultuosam, in infantibus a ploratu fortiori, *Germ. der Bock stößt einen* vulgo, ubi contra ea diaphragma primario, ventriculus secundo afficitur; (2) aliquando etiam singultum præcedere vomitum, vel coniungi quoque ac sequi, quod malum est; (3) fieri idem, licet rarius paulo, a depressione, vel elevatione, quadam præternaturali cartilaginis mucronatæ seu ensiformis, quod de *Ludouicus Septalius & Codronchius* scripsere, quamuis *Casparus Hoffmannus Patbolog paru. cap. 28.* procidere plane non posse scribat; cum a compressione thoracis vertebræ undecimæ idem notarit *Rhodius cent. 2. obs. 61.*

Sic & a diarrhœa, & hæmorrhagiis, ipsaque epilepsia malus est singultus. Vomitus vero etiam a tussi, a variolis imminentibus, a lapsu in caput, a dentitione ipsa &c. non raro accidit, maioris momenti, si vrgeat, alioqui etiam infantibus non inutilis, nisi diu duret.

Vti itaque a repletionem oriundus singultus vel ructu explosa elasticitate spasmodica, vel vomitu etiam leni procurato vel adiuto, & aliis causis externis ablatis, ac lacte correcto, breui cessat; ita alterando, roborando, & causas reliquas attendendo vomitui succurrere oportet, ne neglectu atrophiam, aliaque symptomata consequantur.

℞ rad. ipecac. rhab. elect. a. gr. iij.  
ol. anis. gtt. ℞. M.

℞ elix. propriet. rubr.

essent. carmin. aromat. a. ℞. vel j. anod. gtt. iij. M.

Dosis gtt. IV. V. VI. pro modulo annorum ætatis, vtrique s-  
nim conuenit affectui.

℞ essent. theriac. balsam. tinct. bez. a. ℞. 3℞.  
anodyn. gtt. iv. castor.

spirit. sal. ammon. anis. a. gtt. v. M.

℞ pulu. styptic. rubr. lap. de Goa a. ℞.  
corn. ceru. vst. gr. v. magist. anod. gr. ij.  
ol. citri ver. gtt. j. M.

Vt vero vomitui magis roborantia, ita singultui scor-  
sim neruina, cinnabarina, castorina, theriacalia & carminati-  
ua, extra febrim, & præcipitantia vtrisque conueniunt, nutricei  
vero oleum foenic. ad gtt. iv. v. & alia debita propinanda.

℞ pulu. epil. March. corall. rubr.

stypt. stom. ꝑ nat. a. ℞.

ol. citr. ver. gtt. j. ther. cœl. gr. j.

vel mag. anod. gr. iij. M. F. pulu.

Aliquando & potiunculæ locum habent:

℞ aqu. cinnam. cydon. menth. s. v. a. ℞j.

ebor. sine igne, C. C. vst. præp.

corall. rubr. pulu. a. gr. vj.

theriac. cœl. gr. ij. M.

Sin febris adsit, magis ad bezoardica simul respicien-  
dum, vt in tussi ad pectoralia, in vermibus ad anthelmintica,  
in dentitione ad conuulsiones, vbiuis vero anodyna colopho-  
nem addunt. Ita cum variolæ imminerent, urgente vomitu

in

in puello, non potuimus succurrere, nisi pilula minuta ex extr. anod. vnde vtrique scopo satisfiebat.

Vti vero externis solis non vtendum, ita omnino succenturianda internis balsama, vnguenta, emplastra & cataplasmata, scrobiculo cordis & vmbilico applicanda, non sine deligatione abdominis, cum primis in singultu.

℞ ol. mastichin. ʒiβ. vel ij. calam. arom.  
menth. macis a. gtt. iij.  
petr. alb. gtt. vj. M.

℞ ol. gr. pareo ʒij. carmin. Myns. gtt. vj. M.

℞ ol. calam. arom. menth. fœnic. succin. a. gtt. iij.  
nucist. expr. ʒj. M.

quibus, vt & emplastris, tanto magis insistendum, quanto egrius admittunt interna.

Balsama item stomachica hæc illinenda scrobiculo cordis infantibus, quam in adultis, ob teneritudinem harum partium, eomagis proficua.

℞ theriac. Androm. ʒij. ol. nucist. expr. ʒj.  
ol. schoenanth. gtt. iij. balsam. Peruu. ʒβ. M.

℞ emplast. de crust. pan. ʒβ.  
extract. ladan. ʒβ. theriac. ʒβ.  
ol. nucist. express. ʒj. castorin. q. s. M. F. emplast.

Sic & panis tostus cum nuce moschata potui indi potest, saltem nutricis. Aromata item vt macis, caryophyll. cardamom. cum fermento & aceto, vel pane bis cocto & spiritu mastich inter duo linteamina imponi, excepto casu instantium variolarum. Cum enim humida hæc repellant, & anxietatem pariant facile, consultius omittuntur, vti & oleosa cautius tunc applicanda. Idem dicendum de spiritu theriacali, vel pane

rosto cum spir. menthæ plantis pedum imponendo intelligendum quoque.

Tacemus sacculos stomachicos & paregoricos ex rad. calam. aromat. zedoar. herb. menth. crisp. agerat. summit. aneth. flor. chamom. aromatibus, sem. caru. &c. addito castorii & camphoræ parum, aliisque, qualia de diarrhœa iam dicta sunt, vt & hypochondriis & aliis conuenientia.

## CAPVT XXVIII.

DE

*Vigiliis infantum.*



Il magis incongruum infantibus, quam somni defectus, vt senibus contra ea excessus magis suspectus, quod temperamento humidiori & toti naturæ sit inconueniens, vt signum, & vt causa, variorum symptomatum; par ratio est somni inquieti.

Enimvero accidunt vel a causis externis inquietudinem causantibus in delicati sensus corpusculo, vel vitio lactis, vel dependentes aliunde a morbofo statu quocunque, vnde spiritus turbantur, & componi renuunt, poris plus iusto hiantibus, vnde deliria & conuulsiones metuendæ.

Sic intemperatus aer, defectus silentii debiti, & munditiæ necessaria, vnde intertrigo & plumarum eminentia, stramina & alia obiecta inæqualia externa, respicienda, inquirenda, euitanda, & mature remouenda.

Si lac sit parcius inprimis, vel copiosius, feruidius, biliosum, flatulentum, annosius, aquosius &c. vel ob errorem exter-

num

num frigoris, cereuisiæ recentis vel acidioris, mutata, vel quacunque culpa nutricis, (statim enim id sentiunt infantes,) & huic prospiciendum est, mutando eius diætã, propinando carminatiua, & renouatiua. Sin euidentis id sit ab effectu, & effectu alius, nec aliter curabile, etiam aliud adsciscendum.

Sin foueantur a morbo alio, torminibus clamosis, feбри, dentitione, aluo laxiori, vel strictiori, tussi, flatibus, cruditatibus acidis, biliosis, lacte corrupto, hypercatharsi, etiam a nutrice citata, seu ipsius nutricis cacochymicæ, vel alias male habentis culpa, seu aliis quoque circumstantiis, hæc singula attendenda quam maxime.

Adeoque utroque nomine & morbi, cuiuscunque comitati, & vrgentiæ communi satisfaciendum, acidum inuertendum, præcipitantibus, spiritus turbati eorumque & humorum motus inquietus componendi, non omissis neruinis, maxime cinnabarinis & anodynis.

Ita nempe & vno oculo ad vigilias, altero vero ad dolores, & si hi silentes sint, ad alias causas respiciendo, vtrisque licet satisfacere, & recta via in methodo medendi procedere.

Sic vigilias hasce arcent ipsa purgantia, non solum priuatiue, diuertentia, disiicientia & auferentia fomitem, sed & blanda sua resinositate sulphurea poros opplendo.

Hæc ipsa etiam sic eligenda, si primæ viæ non sint liberæ, sed inquinatæ, si biliosa amurca obsessæ, si cruditatibus & flatibus scateant, vel verminoso etiam fermento.

Ita enim visi sunt, vix assumpta v. g. gialapæ commoda dosi, mox indormiuisse, prius, quam operata fuerit vel vnam sedem. Idem ab aliis de aloe ipsa obseruatum est, modo a variolis imminentibus vel aliis nulla adsit contraindicatio.

℞ rhab. el. gr. iij. cinnab. nat. gr. j.  
ol. anis. parum M.

Et cinnabarina hæc tum coniunctim, tum seorsim per se medentur apprime vigiliis, ob sulphur serenans spiritus, mercurium fundentem & resoluentem humores, vtraque sibi illigata tutissima, & spasmodicis quibusuis accidentibus debita confortatiua.

Memoranda item & hic restacea, aliaque præcipitantia, acidi & austeri præsidia, & inter hæc lenia bezoardica. Sic conchæ præparatæ ad ℞. quoque in infantibus vel amplius dari possunt in vigiliis, sed sola non æque omne absoluunt punctum. Præcipue vero colophonem, & pondus singulis foenerantur anodyna.

Non vero tamen huc faciunt emulsiones ex sem. papau. & aliis receptis, siquidem, vt ad singulum, vomitus, & alui fluxus ipsos &c. ita & vigiliis imprimis, hæ ipsæ infantibus minus conueniunt: facile enim acescunt & inflant magis, nisi sint adultiores paulo, & humectatione indigeant.

Non item interius, commendatam licet a quibusdam, facile solemus mandragoram eligere, v. g. decoctam cum vino propinare, qui opiata reformidant, & hanc potius cordi habent. Vti enim horum, vt & papaueris ipsius emulsio, decoctum &c. in abusum cedere potest, ita idem frustra ad infringendum vsum quicquam facit, quin sint tutissima & hoc loco, modo rite vtemem inuenerint.

Ita sæpe vna fidelia duos licet dealbare parietes, vigiliis & horum causas tollere, magisterio anodyno vel solo, saccharino, vel quocunque demum modo parato, & variato puluere anodyno.

℞ magist. anod. specif. cephal. a. gr. iij. M.

℞ C. C. philos. cinnab. nat.

pulu. bez. conchar. præpar. a. gr. iij.

extr. anodyn. punct. iij. vel iv. M.

Par ratio est theriacæ ipsius, vel solius etiam vulgo, vel consimili modo in puluillum remixtæ, ad gr. j. v. g. pro dosi, cum vel sine tantillo olei appropriati. Hæc ipsa in minima dosi plus præstant, quam papaueracea alia largiori.

Cumque vigilæ infantum magis sint consensuales, quam essentielles, facile fuerit subiectum causæ, & fomitem, vel ex toto, vel ex cruditatibus ventriculi, acidis inprimis, vel aliunde deriuare, & eidem prospicere.

Adiuuant hoc sine adhibita etiam externa. Sic illini potest temporibus theriaca, vnguent. alabastr. populn. cum oleo nuc. mosch. express. &c.

℞ vngu. populn. ʒij. alabastr. ʒj.

theriac. ℥ß. croc. gr. ij. M.

Lotiones etiam pedum cum summit. absinth. & ocul. popul. cum vino coct. addito salis communis parum, vtilis sunt, rariores capitis. Absinthium ipsum etiam cunis vtiliter imponitur. Suffitus culcitrarum, cunarum ex eodem, ex sideritide, ruga, aliisque, citra superstitionem vllam, (quorsum pertinet stramen coronæ, cui inter balneandum capite incubere) non sunt de nihilo.

Motus ipse cunarum debitus inuitat somnum, qui triplex est, (1) lateralis ad dextram & sinistram, (2) sus & de respectu capitis & pedum, qui minus commodus & salubris, & (3) pendulus, *Hangenwiegen*/æquabilis magis, & optimus fere, inprimis chordis paulo longioribus constans.

Accedit (4) motus curulis, cum rotis suis hinc inde hor-  
sum

sum vorsum flectendo, & (s) gestatio sub pallio, reclinando caput infantis ad collum nutricis; vt taceamus cantillationes, aliaque domestica, vt croci triti cum lacte materno illinitionem ad tempora &c.

Minus vero decoctum papau. laudatum vel radic. hyosc. &c. etiam si cum vino factum, capiti applicandum.

Quod si contra ea nimis dormiant, seu a theriacæ largiori paulo vsu, vt factum nouimus in pharmacopolio, seu essentia anodynæ, profunt castorina & volatilia, interius v. g.

℞ liqu. cephal. ℥j essent. castor. ℥℞.

mixt. simpl. rectif. gutt. vj M.

Exterius ℞ spir. formic. volat. lil. conuall.

rutæ vrinosor. a. ℥℞. M.

pro odoratu continuando prouide.

## CAPVT XXIX.

DE

*Δυσηκούια, surditate, fluore aurium,  
& tinnitu.*



Eorsim non raro aurium œconomia in infantibus suos patitur manes. Principale vitium est surditas connata, quandoquidem nec audiunt omnino, nec loqui hinc discunt, quod vix attendere licet, quam a posteriori, sensu hoc ad obiecta sonora quæuis non respondente.

Adæquatum magis *δυσηκούια*, seu gradu minori surditas est symptomatica, non plenaria, respectu prioris, quasi essentialis

tialis magis, confectaria scilicet magis ad prægressos alios morbos laudandos, vel quoscunque indefinite eueniens.

Vt enim omnium quasi in summam contrahamus ideam causarum, vel in nervis seu spiritibus hærent hæc vitia, obstructis, vnde nullus fit resonitus, vel perceptio, nec consequenter iudicatio: seu mobili obstructione, seu minus, desperato fere malo, saltim a medicamentis minus subiugabili.

Vel in lympha, ichorescente & acrimoniam exitumque sæpe cum putrilagine quadam etiam fœtorem concipiente, vel in causis aliis, communibus, & propriis, illis huc regurgitantibus vndecunque, his proprio & domestico vitio, vti & plura huius organi symbolica sunt vitia, altero ex altero facile confectario, & fibris nerueis ipsis insinuato.

Adeoque hæc fiunt vel manifesta magis causa, ab extra vel intra oriunda, cum signis cuius propriis. Sin affluxus fiat cum ρευματισμῶ, seu inflammatione partium delicatiorum, vt in ὀφθαλμία, coniungitur febris, calor, dolor, pavor, ob doloris acutiem, etiam cum rubore aliquando, vel tumore aliquo.

Et hæc in infantibus nunquam negligenda, in primis, si scorbutica lympha vel iamdum sit in causa, seu talis postliminio fiat. Faciunt nempe huc, quæcunque cerebro & capiti fœnerari intemperiem, debilitatem elateris, & turbationem elasticam aeream, vel serosam peregrinam queunt, seu constanti perpetuo & vniformi hinc malo, seu temporario, interpolato, cessante, tempore hiemali vel æstiuo; pro lunæ etiam phasibus ipsis diuersis.

Rarius paulo etiam a lue Venerea occulta (qua nec infantes exempti) a febre præua, ab erroribus externis, idem accidit, ne verminosam putredinem ipsam laudemus. Di-

stinguendum vero semper, an integræ mentis functiones aliæ saluæ sint, quidam enim ab infantia statim visi sunt partim stupidi ac amentes plane; partim simpliciores, & sic ægrius curandi, vel desperati plane.

Sic cum in puella quinque annorum ex dextra aure aqua limpida exiisset, anno vertente idem rediit, materia albidâ emanante quotidie mane ad quatuor fere excipula minima per diem cum surditate illius lateris: Sic cum alius sex annorum cecidisset in caput, aliquot diebus post auditus ablatu restitit, procul dubio confusione spirituum & extrauassatione lymphæ minimum facta.

Conferunt ergo huc interius respectiue, præter vniuersalia purgantia &c. anthypochondriaca, neruina, carminatiua, paregorica, anodyna, laxantia, diuertentia, antiscorbutica &c. Nunquam enim intemperies humida, seu ichor, madorque negligenda, periculum enim est, ne auditus inde patiatur labem. In omni vero dolore & feбри coniuncta cum inflammatione diaphoretica optima sunt; minus tamen ad sudorem cogendo corpora tenella, sed vt difflatio saltim promoueatur.

℞ essent. succin. lignor. castor. a. ℥j.  
tinct. bezoard. ʒβ. anod. gtt. v. M.

℞ tinct. bez. spir. vitriol. cephal.  
mixtur. simpl. a. ℥j. essent. anod. gtt. vij. M.

℞ cinnab. nat. corall. rub. præpar.  
sapphir. occ. præpar. pulu. epil. March.  
antimon. diaphor. succin. alb. præp. a. ℥β. M.

addendo facile anodyno, si indicetur, cinnabarina enim in aurium affectibus in genere, antimon. diaphoret. & succinata in ichorescentia quavis lymphæ sunt optima.

℞ pulu.

℞ pulu. aperit. cinnabarin. ℥ij.

succin. alb. præp. antimon. diaph. a. ℥β.

ol. lign. sassafr. gtt. ij. M.

℞ elix. cephal. essent. carmin. a. ℥β.

essent. castor. ℥β. spir. sal. ammon. anis. gtt. v. M.

℞ tinct. mart. helleb. ℥j. liqu. cephal.

liqu. corn. ceru. succin. a. ℥β. M.

Externa his succenturianda, non vero nisi parcius & provide, nec sola, cauendo imprimis, ne crebriori vsu, imprimis humidiorum, foruum, facculorum, decoctorum, intemperient augeamus, elaterem laxando & debilitando, cum humidiora minus sonent, ne calida, frigida, ne acria, viscida, aquea, anodyna applicentur &c.

Ex his euporista paregorica sunt lac muliebre, seu maternum calide moderate immissum, quod temperat & emolli- lit; oleum item amygd. dulc. vel amar. recens & sine igne expressum, ipsorumque nucleorum persicorum, quæque alia emolliendi, demulcendi & roborandi vsu pollent.

℞ spir. apoplect. ol. amygd. amar. a. gtt. vij. x.

ol. caru. anis. veror. a. gtt. ij.

essent. castor. gtt. v. moschi (pro re nata) gr. j. M.

℞ aqu. acouistic. Minder. ℥j.

essent. ad audit. Michael. ℥β. M.

Vsus horum est, vt semel vel bis de die cum bombace immittatur guttula vna vel altera in aurem affectam; nonnunquam etiam instillentur, sed tepide, seu moderate calide, inflectendo caput in latus oppositum.

In adultioribus consulto fit vna tunc temporis mastica- tio cubearum, vel mastiches granulata. Hinc etiam, vel seor- sim quoque ante topica hæc, vel post illa, suffitus sunt opti- mi,

mi, præsertim in humidiori intemperie ad exsiccandum, roborandum, aperiendum; cum vel sine tritorio.

℞ farin. fabar. lupinor.  
 mastich. elect. thur.  
 gumm. anim. iunip. thymiam.  
 blatt. Byzant. a. ʒj. M. F. l. a, pulu.

Scorsim & caput tutandum, defendendo, maxime a frigore, quorsum & ad integumenta eiusdem & colli suffiendæ spectant, suffitus ex gummi animæ, & succini, mane & vesperi. Pone aures quoque illini spirituosâ illa & oleosa queunt, sed optime prius conquassata.

Oleum vero acouitticum Myns. maioris paulo est apparatus. Sin vlcus, foetor & ichor maior adsit, mel rosat. vel essent. sabin. quoque locum habet.

℞ essent. sabin. castor. a. ʒʒ.  
 ol. anis. caru. a. gtt. ij. M.

Idem valet de vermibus, vbi, & in genere quoque, fel leporis commendatur. *vid. Ferrar. lib. 3. cap. 24.*

Fotus humidi magis conueniunt, si a conquassatione cerebri, a casu, malum prouenerit, vt & quando otalgia adest.

℞ rad. ir. Florent. pæon. a. ʒʒ.  
 herb. beton. mj. verben. rosmar. salu.  
 fl. stœchat. Arab. a. mʒ. persic.  
 lil. conuall. paralyf. a. p. ij.  
 bacc. laur. ʒʒ. mastich. el. ʒij.  
 thur. cubeb. a. ʒj.

C. C. gr. m. D. in ch.

℞ species pro sacculis cum vino, vel lacte respectiue.

In neutris præuaricandum ob partis delicatam texturam,

scu

seu frequentiori, seu rigidiori vsu, ne elater debilitetur magis. Minus fere his in casibus profunt vesicatoria, præterquam in ichorescentia maiori.

Quod si a rachitide, a cacochymia serosa, fermento venereo, vel aliis foueatur malum, optima & necessaria quæque sunt purgantia.

℞ mechoac. alb. rhab. el. a. gr. jv.  
cinnab. nat. gr. ij. mercur. dulc. gr. j.  
ol. lign. sassafr. gtt. j. M.

Cauenda vero sunt frigida, auribus inimica, oleracea etiam & fructus æstiu. Sordes etiam non tantum in massa sanguinea accumulata, sed & in auribus ipsis, & capite, ne abundant, curandum.

Quod si stupor epilepticus, si casus ab alto in caput animam dederit, hinc & alias, non solum auribus acclamandum fortius, sed & super bregma sermo formandus, quod in puero quatuor annorum iussimus repeti cum successu. Ibi enim & concursus est suturarum, & sic diffundi potest desuper magis æther sonorus, vt ita loquar, per poros, fontanella etiam ipsa magis hiante.

Sin cum surditate *deafness*, seu loquendi impotentia adfit, & cæteroqui sensus interni, aliique illasi ac integri sint, arte & industria opus est sedula & continuata, vt illa restitui & suppleri possit vitium, & scribere ac loqui discant, qualia exempla omnino fuere obseruata. Videri de his latius possunt *Helmontius jun. Ephemer. German. an. 1. dec. 1. Wallisus, & Ammannus Helueticus*, qui ex professo id præstiterunt, & modum describunt vbertim. Succedit idem magis in iunioribus & prudentioribus, ac obsequis.

## CAPVT XXX.

DE

*De obesitate & atrophia.*

**R**arior quidem obuenit in infantibus obesitas, seu habitus quasi athleticus, quam atrophia, nec illa tamen negligenda. Et solent quidem parentes sibi blandiri, & gaudere de habitiori corpore, sed reuera debent & illi suspecta habere bona sua.

Enimuero improportio illa, habitus plenior respectu ætatis, *ευεξία*, & periculosa est, *elegio 1. apb. 3.* vti in adultis, ita longe magis in infantibus. Oriunda scilicet e statu lactis, & consequenter lymphæ, magis oleoso, cui nisi succurratur mature, tum epilepsia, tum suffocatio & mors finem facit, teste, præter *Philosophum, Timæo in obseru.* & experientia quoque nostra,

Vnicum fere & optimum huius remedium est, ablactatio matura, alioqui & dentitione tardiori & periculosiori timenda. Post ea vero velut ordinarie spongiosiores carnes flaccescunt paullo, *Das Milch-Fleisch fällt weg* / & si perstet idem habitus, nitrosus, aliisque etiam prospici potest.

℞ nitr. triplic. ℥j. cinnab. nat. ℥ss. M.

Et sic ducimur ad statum contrarium, longe frequentiore, atrophiam infantum, quæ tamen sua gaudet latitudine. Enimuero & in infantibus tum species eiusdem sunt attendendæ, tum causæ præcipue, signa etiam facilius patent sensibus obuia, non sine viribus animalibus imminu-

Est vero eadem vel vniuersalis, toto corpore visenda : vel particularis, in hac vel illa parte vel latere. Respicit enim nutrimentum seu augmentum corporis impeditum ; nutritio supplet, auctio complet, illamque supponit. Illa atrophia specialis audit, vel *tabes* Latinis, seu *macies* ; hæc *aridura*.

Porro visendum, vtrum sit primaria, an symptomatica. Illa sibi magis relicta, & citra morbum alium præuium ; hæc consequa magis est. Datur quidem & comitata in infantibus cum tussi purulenta, & hectica vnita, quæ phthisis proprie dicta est, sed rarius, & reuera tamen occurrit etiam in infantibus.

*Macies* secundum *Syluium*, & *tabes* etiam gradu distinguuntur, illam vocando, quando pinguedo solummodo consumitur, & non reparatur ; *tabes* quando fibræ carneæ imminuuntur, nec iterum caro pulposa restituitur, vel augetur.

Duplex hic attendenda anomalia, partim in solidis, partim in mollibus partibus. Cum enim ossa præbeant corpori longitudinem, hinc inferiora quidem, v. g. in gibbosis elongantur, superiora vero, seu vertebræ dorsi, seu ventris medii angustantur, & improportionate sic fit incrementum. Cum carnes præbeant latitudinem & profunditatem, in ipsa infantum atrophia corporis reliqui videndum semper, an abdomen intumescat vberius, vel etiam aliquando pars alia, vt in tumore femoris vidimus in puello, & aliis.

Fit ergo atrophia & producitur v. g. in aliis a gibbere, primo latente, hinc emicante magis, in aliis a paralyti, particulari saltim, a luxatione item, v. g. coxæ, a vermibus, & crinonibus, de quo mox, a rachitide, obstructionibus, mesenterii, non rite distributo chylo per  
tu-

tubulos lacteos, ab hypercatharsi, a febris, & morbis aliis.

In quibusdam etiam de fermento Venereo cogitandum est aliquando, imo & de connata debilitate, imprimis si foetus fuerit minus maturus editus, vel septimestris, & alias quoque, vbi mora & expectatione longiori opus est, vt ta- ceamus contracturam, & alia coniuncta.

Facilior curatu est a causa positiua oriunda, quam priuatiua, vti a sudationibus puerilibus annis imperatis obseruauimus factam in quodam medico. Speciatim vero frequenter admodum duæ velut species atrophix laudantur a vulgo, macies scilicet a fascino, *beruffen* vocant, & a dracunculis seu comedonibus, quos & crinones quidam vocant Germ. *Witesser* &c.

Quod prius attinet, etiam in hoc ultra vulgus sapere debet medicus, ne assentiat facile, neque curam tamen respuat, vel deneget, inde enim abeunt ad vetulas, *sagasue*; vel omne temere neget,

Satis est omnes inquirere causas alias, iisque satisfacere, saltim simul, nam morbi quoque a fascino remediis naturalibus curari possunt, cum dæmon non agat supra naturam.

Alterum partim obstructioni & oppletioni pororum cutaneorum, & transpirationi sic prohibita, partim seminio animato adscribendum, neutrubique negligendo, vel omit- tendo causas reliquas.

Cum itaque succus nutritius partium deficiens reparandus sit, nerui reserandi & roborandi, cum primis vero ob- struções glandularum & tubulorum chyli ferorum, viscedo, acidum, & remora alia tollenda fiat, in hoc omnis seu præcipua cura ponenda, coniunctis, quæ morbis singulis causan-  
tibus

tibus seorsim e suis loculis debentur. Nisi enim infimus venter seu prima culina respiciatur, frustra sunt fere omnia alia.

Nisi itaque quid vrgeat, vt ab addephagia repletio maior, in atrophia, vt tali, nec purgantia, nec vomitoria conueniunt, sed iuuando ventriculo, & obstructioni mesenterii, lactisque vitiiis auferendis vnice inuigilandum, per aperientia & temperantia, simul roborantia; per mutationem pro renata nutricis, in lactentibus scilicet.

℞ tinct. mart. cydon. ʒj. corall. ʒβ.

arcan. tartar. ʒj. M.

℞ aqu. summit. abiet. ʒj. vel ij. liqu. mart. gtt. iij. vel iij.

arcan. tartar. ʒβ. M.

℞ sem. lycopod. perlar. ppt. a. ʒβ.

antihect. Poter. cinnab. nat.

lap. bez. de Goa a. gr. v. M. F. pulu.

℞ aqu. summit. pin. pulmon. vital.

heder. arbor. a. ʒj.

M. D. in vitro S. Wasser zum Pulver.

℞ arcan. triplic. ʒj. magist. perlar.

sem. lycop. pulu. e chel. cancr.

cinnab. nat. a. gr. v. M. F. pulu.

Nitrosa hæc, & purgantia ipsa blandiora eo casu quoque apprime iuuant, quando tumor abdominis est eminentior. Vti enim atrophix sibi relictæ non conueniunt, quod fundant potius lympham & imminuant; ita causæ, obstructioni mesenterii, & stasi seri facile eccentrici debentur, inprimis si copiosiori potui, vel nocturno quoque ipsi, indulgeant, (quod serio interdicens est) & magis turgeat aqualiculus.

P

℞ rhab.

℞ rhab. elect. arcan. duplic. a. gr. iv.  
 cinnab. nat. gr. j. spir. sal. ammon. anis. gtt. j. M.  
 Vt taceamus clysteres, & alia.

Externa quoque præsidia non omittenda, v. g. linimenta illinenda tum abdomini, tum dorso & artubus. Abdomini quidem, quæ emolliunt, pituitam viscidam fundunt, obstructionibus alui ipsius medentur, aliisque, tensioni abdominis quoque debita, additis, etiam carminatiuis, penetrantibus, quæ vtraque & vermibus vna resistunt.

℞ vnguent. neruin. dialth. a. ʒʒ.  
 ol. petr. alb. ʒʒ. calam. arom. chamom. destill.  
 anis. a. gtt. iv. M.

Dorso vero & partibus externis affectis humectantia, temperantia & roborantia, porosque blande referantia.

℞ vngu. analept. ʒʒ. pingui. human.  
 ol. amygd. dulc. a. ʒj. vel ij. lign. rhod. gtt. iij. M.

Adhiberi quoque vtiliter solent balnea, non nimis calida, sed ratione semper habita virium, ventriculi & contraindicantium; in febribus enim, vomitibus, & aluo laxiori non conueniunt. Vid. de his præcipue *Strobelberg. p. 7. seq.*

Fieri hæc possunt, vt & vnguenta ipsa, vel euporistis solum, minori apparatu, v. g. ex lacte ipso, ex decocto capitis & pedum veruecum, ruga, sideritide, oculis populi, & imprimis musco terrestri clauato &c. vel maiori.

℞ herb. ʒ. emoll. musc. terrest. clauat.  
 abroton. antirrhin. min. c. t. ptarmicæ,  
 rugæ, siderit.  
 flor. hyperic.

ocul. popul. a. mj. Conc. D.

Quod si ex prioribus illis etiam suffire placeat, integumenta

menta & corpus ipsum, nec id erit de nihilo, additis etiam gummatibus, mastiche, gummi animæ, thure &c.

Duæ vero adhuc causæ atrophix laudari solent in infantibus, eæque merito memorandæ, utræque verminosæ seu animatæ putredini adscriptæ, quæ ipsa quoque negari penitus non potest. Et primo quidem vermibus umbilicalibus, quo de historia optime describitur a *B. Michaelis Disput. de Vermibus in homine 1628. habita, ex lib. 5. Iatrei Anbaltini German.*

Signa sunt inter alia inquietudines, clamores, vigiliæ, deiectiones viridescentes, pulmentaceæ quasi carneæ &c. Umbilicus ipse inspicere debet, etiam oculo armato, seu microscopio, an ex putrilagine sanguinis residui aliquid insecti simile ex ouulo suo enati conspici possit, nec ne; huius rosione membranarum umbilicalium sensus tristis, indeque oriunda symptomata alia inferuntur.

Curatio & proba quasi recepta assignatur fundulo vel gobiti fluuiatili viuo umbilico per noctem applicato & alligato, qui magis vel minus inde consumptus visitur, repetendo idem pro re nata.

Alii puluere vitri Veneti melli remixto, cum vel sine mercurio dulci, multum tribuunt, qui tamen puluis vix necare vermes posse videtur, melior fuerit puluis sabinæ, eiusque essentia, oleum vel decoctum quoque, cum abrotono, &c. vel ipse puluis corallinæ remixtus potius.

Sin aloen puluerisatam placeat miscere cum mercurio dulci ac butyro exceptam, ac in putamine nucis iuglandis applicare umbilico, melius profuerit. Consultum vero est, ipsas umbilico inhærentes sordes eluere spiritu vini camphorato, decocto calcis viuæ & aliis, vel attendere etiam, an intertriginosus sit, vel ulceratus quoque, quod minimum modificat medicamentorum formam externam. Vel solum petroleum

cum puluere sabinae mixtum, vel infusum tritumque suffecerit, si accessus detur.

Deinde & comedonum seu crinonum mentio facienda, *Miteffer* vocant, seu dracunculorum. Vtut vero vel sola transpiratio laudata, a sordibus strigosis in dorsi poris cutaneis obstructis impedita, sufficere possit? attamen cum & sirones seu acaros patiantur infantes paulo adultiores, actu animatos, vtrique causae coniungi possunt remedia debita.

Hinc, praeter dicta iam interna, & balnea & alia communia externa quaedam tangenda sunt. Sirones quidem acu aenea, leuiter cuticula perfricta, exempti crepores edunt compressi. Dracunculis vero, quorum vocant apices nigricantes, wie *fleineschwarze Härchen* / vnde & crinonum nomen ortum videtur, abstergio specialis debetur. Vid. *Ettmullerus*. Facit huc, experimento *Hartmanni in praxi*, illitio pulticulae factae ex farina radicis bryoniae cum lixiuio e cineribus quernis, calide applicata, in dorso puta maxime. Ita magis dilatatis poris cum nouacula defricantur & tolluntur a balneatore, quod & repeti potest pro statu morbi.

Alii mel cum farina calida pistum prius applicant, & eodem hinc pacto procedunt, vt frictiones cum crusta panis duriori paulo, vel alias, non laudemus, hinc & balneorum, & oleorum illitu continuato.

Tacemus depressionem cartilaginis ensiformis, & alias causas fouentes extraordinarias, qualis praeter illam est, a *Zacuto Lusitano* laudatum experimentum, historia admiranda vermibus pilosi, ab usu castorii repetito excreti. Vnde ad ipsos vermes recensendos deducimur.

## CAPVT XXXI.

DE

*Vermibus intestinorum.*

Peciatim præ aliis ætatibus infantibus familiares & frequentissime accidunt vermes intestinorum, laudati hinc quoque *Hippocrati 2. apb. 26.* Vtut vero ibi saltim meminerit a potiori seu primario lumbricorum (*στρογγύλων*) non excludit tamen reliquos.

Præcipue scilicet occurrunt in iis lumbrici teretes, rarius paulo etiam ascarides circa anum, caseorum vermium æmuli, rarissime tenia, quod tamen eundem negasse putandum non est, siquidem expresse id scribit *lib. 4. de morb. cap. 27. text. 1.* & in vtero adhuc nasci asserit.

Gignuntur enim facile in infantibus & pueris, vnde cumque ingestis, & fœtis ouulis verminosis, ab vsu lactis & lactiniorum, fructuum æstiuorum, dulciumque, ipsaque voracitate, ab humidiori blanda temperie, & aliis. Rarius in tenellis a primo ortu & lactentibus adhuc, vt ab ablactatione frequentius.

In aliis *ασχημοι* quasi vermes sunt, ex improviso etiam v. g. excreto lumbrico per aluum, in aliis accusantur nonnunquam absentes, tanquam præsentis; in quantpluribus tamen morbis infantum non minus ac suo loco & tempore dentitio ac epilepsia simul, quasi locus communis causarum, attendendi.

Et a priori quidem difficilius argumentari de iis præsentibus licet, vnde & non audiendi, qui in omnibus & quibus-

uis quasi morbis infantum, vnice accusant lumbricos, & frustra sæpe curant. Et illa tamen signa, partim vt communia, partim vt collectiue inferentia conclusionem noscenda sunt.

Neque enim abdominis intumescencia absolute arguit lumbricos, magis vero paulo dolores, narium pruritus vel mador quoque, & hæc, vt & nausea, saliuatio oris crebra, die Würme bescheiden einen/ præsertim ieiuno ventriculo, pallor faciei, stridor dentium, & pauores in somno, ipsaque corporis macies, coniunctim scilicet spectata.

A posteriori vero, seu ipso corpore delicti, vt ita loquamur, vermibus, v.g. lumbricis, excretis vndeunque, & visis, de iis non dubitandum, simul iunctis iuuantibus propinatis medicamentis. Vtraque hæc demonstratio euidentis est & certa satis,

Accidit tamen, vt & aliqui vermes extraordinarii tum in ipsis intestinis, tum alibi locorum excernantur visanturque, qui quidem non faciunt regulam, *ὅτι ἴσ' κοινῶς* tamen cum ordinariis simili methodo tractandi & curandi. Talem serpentulum anno 1690. ex infante trium annorum viuuum excretum obtinuimus, & adhuc asseruamus.

Prout itaque vel primario vermes in censum veniunt, vel comitati, vel symptomatice etiam nonnunquam occurrunt, ita curandi quoque ratio paulo variat. Non parum vero confert ad seminium hoc variandum & multiplicandum bilis minus balsamica & iners, vt in alijs nonnunquam etiam paulo elastica inde & fermentifica reddita.

Sic quando febricula concurrit, cum sapore vel odore & ore paulo nauseabundo, bezoardicis præcipue & alterantibus acidulis succurrendum est:

& essent. theriac. balsam. tinct. bez. essentif.

liqu. corn. ceru. succin. elix. propriet. a. ʒʒ. M.

ʒʒ. essent.

℞ essent. serpent. Virg. myrrh. scord. a. ʒβ. M.

℞ tinct. flor. viol. vel papau. rh. cum spir. vitriol. philosoph. præpar. ʒj. spir. nitr. dulc. gtt. iv. M.

℞ tinct. flor. pap. rh. clystat. ʒj.

mixtur. simpl. ʒβ. M.

indendis guttulis aliquot in potum non amplius lactentium.

Eodem casu & clysteres magis locum habent, seu ex solo lacte & saccharo, vel melle parati, alliciendi fine; seu ex amaricantibus & ordinariis aliis, non omissis oleis, singulis vermibus inimicis.

Extra febrilem statum, si nihil obstet, purgantia & anthelmintica præcipuum faciunt officium, inprimis si deliria, conuulsiones epilepticæ, aliaque grauiora coniunguntur.

Purgantia enim cum fundant pituitam, & polleant acrimonia, vel amaritie, reuera sunt optima anthelmintica; neque solum enecant, sed & enecatos educunt.

℞ rhab. el. gialap. resin. a. gr. iij. iv. &c.  
cinnab. nat. gr. ij, vel v. M.

℞ sp. diaturb. cum rh. (in fortioribus paulo) gr. vij. vel viij.  
mercur. dulc. gr. ij. ol. aurant. gtt. j. M.

Fieri etiam inde queunt rotulæ, & maiori dosi sic dandæ. Inter anthelmintica domestica quasi & *ευπόρισα* semen san-tonici longe optimum est, si cum lacte vel melle luna decre-scente assumatur, vel confectum quoque.

℞ serpentar. Virgin. C. C. vst. ppt. corallin. ver.  
rhab. el. arcan. tripl. a. ʒβ.  
ol. rut. gtt. ij. M.

Notandum hic (1) dulcia directe, seu intentione subruen-di vermes, non esse concedenda, nisi inescandi fine & fallen-di, secus ac nonnullis eadem commendantibus visum est.

(2) Fru-

(2) Frustra negari a quibusdam, teniam vermem esse, qui intestinorum tunicam interiorem seu internam expoliata[m] secerni rentur; quæ credatur hinc conuersa in vermem oblongum duorum vel trium cubitorum, teniam dictum, siquidem cucurbitinos hosce vermes suis quasi articulis connexos, recens excretos & lotos mobiles, reuera animatos vidimus. Vide *Riolan. Encb. Anatom.*

(3) Mercurialia esse vermium antidotum quoque optimum, seu in cinnabari tutissime omnium, seu mercurius viuus antimoniatus in infuso, vel decocto, cum aqua graminis, tanaceti, verbenæ, hyperici &c. adhibitus, propinatus, seu cum sacchari canti duplo agitatus in puluerem, seu in æthiope minerali, facto ex eodem cum floribus sulphuris, seu in mercurio dulci detur.

In his vero, maxime posteriori, nunquam præuaricandum, tum in dosi, non nisi minori dando, tum in præparatione, vnde tristia exempla mortuos testantur.

Externa quoque his succenturianda, non solum torminibus leniendis debita, sed & alui laxandæ, & ipsos vermes, v. g. vmbilicalem, enecandi sine.

℞ vnguent. amar. Londin. ꝑ℞. (quod instar omnium)  
ol. petr. essent. castor. a. ʒ℞. M.

Inter hæc diæta velificatur maxime intentioni, quæ si non obseruetur, promiscue concessis variis, facile mala alia subnasci possunt, quod cum adultis infantes habent commune.

## CAPVT XXXII.

DE

*Gibbere, rhachitide, curvitate membrorum.*

**N**ihil magis respiciendum, præter morbos alios infantum, quam conformatio machinæ, vt bene habeat, neque quid detrimenti sortiatur, potissimum in incrementi primi, seu nutritionis, quos vocant, annis, a quarto, quinto ad annum vsque septimum.

Cum enim ossa illam ipsam constituent ceu basis, & figuram scenerent corpori, maxime respicienda & tutanda sunt, vt *ἰσότης, ὀρθότης, καὶ εἶδος*, adde & flexilitatem ac mobilitatem per articulos, suffulciendo sartam tectam seruent, & sic non claudi, gibbosi, curui &c. reddantur.

Facit huc ab extra quæcunque violentia, seu casu vel lapsu, seu improvida quassatione, etiam intempestiuo ad ambulandum nisu indicto, successiue illata, nunquam negligenda.

Cum enim omnia sint flexilia & mollia adhuc, facile inæqualitas cartilaginosa epiphysi v. g. ossis femoris, aliorumque, vel ossi, vel toti carinæ inferri potest, nisi mature prospiciatur, securitate omissa, quo de vid. *Rolfinc. Dissert. Anatom. p. 433.*

Ab intra vero succi nutritii ratio habenda est, tum in genere, tum in specie, ne rhachitici quid pariat eiusdem qualitas, temperies & *γλισχροτης* vitiata, quæ communissima talis anomalix est causa, etiamsi non semper obuia.

Addi possunt partim alii circa ossa, eorumque vertibula, morbi, partim speciatim circa spinalem carinam coorta vo-

Q

mica,

mica seu abscessus, quo de curiose & plenius egit. *M. A. Severinus de recondit. abscess.* vti & *Galenus* & *Cous* ipse dudum.

Hinc attendendi seorsim artus, vt pedes, in quibus frequentius claudicatio infertur, eiusque variæ quasi species; & manus, latius sumptæ, in quibus contractura magis occurrit.

Vidimus etiam, præter alia, os tibiæ magis inflexum & curuum redditum in puella, in aliis inæqualem protuberantiam circa talum, ne de monstrosa connata inflexione dicamus. In digitis vero manuum, vno alteroque, nodos intermedios, instar verticillorum, vt non committi sibi seu approximare alter alteri posset, steatomatoso tumore.

Vt itaque atrophia, paralyfis ipsa, tumor ventris, & speciatim anomalia ac improportio nutritionis, ipsiusque capitæ magnitudo maior visa, suspicionem mouent de rachitide, Anglis magis obseruata, & descripta, & nostris tamen locis quoque non infrequenti; ita auctoris & flexionis vniuersalis inæqualitatem & remoram, siue inde quoque vtr plurimum, seu aliunde quoque oriundam infert gibbositas, eiusque veluti species.

In eo enim ligamenta debita robur suum non obtinentia primum laxitatem concipiunt, hinc siccitatem, & elongationem sic consequi nequeunt. In *σεισες* quidem velut æqualiter magis, concidente dorso, extrorsum facta protensione, antice quasi cavitare facta, vt sedere erecti & ambulare nequeant. Vid. *Galenus*.

In gibbere proprie & *κατ' ἐξοχήν* dicto inæqualiter vel in vertebris dorsi superioribus vel inferioribus vna alteraque vertebra extrorsum prominet, nonnunquam & sinuatur serpentinum in modum, seu cum aliquo tumore laterali *σκολίωσις* fit. Et lateralis hæc seorsim obliquitas circa axillas quoque

quoque, tanquam relatas partes, obtingit, *hohe Schultern*; In *λορδώσεις* versus interiora magis protuberantia, in dorso vero curvitas, cum centro gravitatis inuerso.

In singulis fere pedum quidem longitudo debite magis sibi constans, ventris vero medii minor extensio apparet, & quædam macies, vnde & in habitioribus minus occurrit gibbus, ipse præ aliis hinc lateralis & frequentior, vt rariores reliqui modi. In *λορδώσεις* venter eminentior, in omnibus inflexio dorsi non respondens, sicubi v. g. ex terra aliquid attolendum fuerit.

Nodi vero digitorum, vel alibi quoque, circa articulos debentur exuberanti & eccentrico quasi alimento phlegmatico magis, ad coagula prono, iuuante frigore, ligaturis & aliis.

Imminere gibbum arguit à priori vt plurimum & potissimum ambulandi erecto corpore difficultas & lassitudo (v. g. dysenteria, & aliis prægressis) non statim enim erumpit æque; hinc sensim sensimque cum difficultate illa tumor patet, & consequentia pectoris angustiam symptomata alia, respiratio difficilis, aridura, hæmorrhagia narium, vere inprimis accidunt &c.

Mature hinc obuiam eundem cuiusque etiam leui gibberis imminentis præsumptioni, præseruatiue & curatiue, interne & externe, prius, quam velut callus inducatur, & flexilitas hinc dorsi vel corporis medii minus reddatur reparabilis. Vnde desperata fere res est, & frustra sunt, qui violentia maiori vel frangendo quasi & cogendo id restituere volunt, quando ossa continua redduntur prius contigua.

Gibbus lateralis omnium maxime est tolerabilis & curabilis quoque, neque enim officit elongationi corporis debita, & ob faciliorem ligaturam & sic stricturam ibi certius paulo sperari potest salus vel moderatio.

Costa scilicet eminens & deuians v. g. exempli loco est, & vertebra vna vel altera ad lumbos magis vergens magis curanda, ob compressionem faciliorem.

Quod si vero & hæc serpentina quasi incuruatio sit maior & neglecta, non solum frustranea magis fit restitutio, sed & ob compressionem viscerum ipsam procidentiam vteri in virgine inde coortam notauimus.

Studiose hinc cauendum, ne solis externis quibusuis mereri conemur, cum & citra læsionem externæ causæ, sponte talia vitia nonnunquam eueniant, & occasio talis externa labem internam vna inferat.

Et huic quidem *περοφάσει* speciali, & priuatæ partis labi, casu, lapsu, ictu &c. factæ, vt & defluxioni inde citatæ debentur traumatica, resoluentia, diaphoretica blanda & neruina: communi vero, rhachitidi scilicet, magis vel minus iunctæ, anti-scorbutica & lymphæ nutritiæ, dulci, balsamicæ, ac visceribus roborandis dicata.

℞ tinct. bez. essent. scord. mumix a. ℥j. vel ʒβ.  
essent. anod. gtt. vj. M.

℞ mixt. simpl. rectific. essent. lignor.  
elix. pectoral. a. ℥j. tinct. anod. gtt. v. M.

℞ ocul. cancr. ppt. antim. mart. cach.  
(vel Iouial.) cinnab. nat. a. ℥j.  
dent. hippop. mum. a. ℥β. magist. anod. gr. iv. M.

℞ essent. vitriol. mart. tinct. mart. helleb. a. ʒj.  
ol. citri ver. gtt. j. M.

℞ aqu. sum. abiet. arcan. tartar. a. ʒj.  
liqu. mart. gtt. iij. vel iv. M.

℞ pulu. aperit. cinnabarin. ℥ij.  
viper. Ital. ver. fl. S\*ci Otor. a. ℥β. M. F. pulu.

℞ essent.

R̄ essent. mart. cum flor. sal. ammon. ʒij. D.

Exterius vero omnis cura vnice impendenda est coæquationi, quantum omnino fieri potest, idque data aduocatione omnino, mora & expectatione, qua denegata, neglectu sæpe malum redditur minimum deterius, si non incurabile.

Fit illa optime (1) fotu, & emollitione, siue solo vino calido, seu cum plantis neruinis leniter cocto, vt & vnguentis, quale est *Strobelbergeri lib. de affect. puer. p. 61.* vel aliis.

R̄ pingui. equi (ex collo) *Kammfett/ taxi a. ʒß.*  
castor. ʒj. ol. petr. ʒß. camph. gr. iv. M.

R̄ vngu. populn. neruin. martiat. pingui. human. a. ʒß. M.

Quo ipso & atrophix satisficit simul. Confert huc & saliuâ ipsa ieiunæ matris vel nutricis affricta, spiritus vini iuniper. essent. sabin. &c.

Fota sic prius pars, vel sæpius etiam inuncta, vt fibræ sic respectiue tensæ laxentur & emolliantur, vt cedere possint, & roborentur in tono suo (2) compressio tentanda. Hinc v. g. antice vola sinistræ manus thoraci, seu lateri opposito, imposita, & dextra in pugni modum composita, & pollice curuaturæ indicis subdito compressio fit circularis, repetendo id quotidie; desuper hinc emplastro applicato, vel solo etiam vnguento populneo illito & affricto.

Hæc compressio vt sensu ipso teste est tolerabilis & indolens, sine molestia vlla, optima tamen; ita per violentiam coactiuam machinæ eleuatoriæ (*eine Winde*) criq̄ vel cris potius Gallis, vel minus id tentandum, vt infeliciter factum nouimus, vel cautissime, quo de vid. *Riuer. obseru. communic. p. 688. 1.* In eundem finem comprimendi & (3) roborandi consulto thoraces vel integri coriacei, seu linei cum ossibus balenarum, vel separatim in-

cisi, & cum spleniis, aliisque & ad specialius comprimendum formati, adaptata mechanica, gestandi sunt, quorsum & alia instrumenta eleuatoria v. g. capitis &c. spectant, vnde non solum factores, statuarii, plastæ, sed & certi artifices etiam huic curæ operantes consulendi pro re nata sunt simul.

Velificantur his (4) emplastra roborantia & firmantia, minus vero picata, tenaciora, & fracturis debita in infantibus,

℞ emplast. contra ruptur. ℥j. sperm. cet. ℥ij.

ol. populn. q. s. M.

℞ empl. de beton. Londin. incognit. a. ℥℔.

ol. petr. ℔. castor. q. s. M.

Sic & seorsim curuaturæ inæquali ossium, costarum, axillarum, lateris, v. g. ipsius commode succurendum est (5) ferulis æneis linteo vel corio obductis, alisque accommodis, *ausgeschnitten*/ parti debiliori, v. g. sub axillis firmandæ & sustinendæ applicatis, non omissis neruinis, aliisque topicis; tibiis item curuis alligandis ferulis ligneis aliisque tenerioribus, vel ocreis quoque indutis, donec figuram naturalem recipiant.

In articulis vero omni modo cauenda est contractura, & sic elongatio & flexilitas cessans, ipsis fotibus, blanda extensione & litibus neruinis continuatis adhibitis. Valet id, & vidimus v. g. in brachii medio circa cubitum, item in manu sinistra & pede ipso post variolas contracturam passuris feliciter curatum. Facit huc spir. matrical. aqua articularis ad extra, Anhaltina, lotiones item & fotus ex appropriatis, cum vino coctis, applicati v. g.

℞ rad.

℞ rad. helen. lymph. pæon. a. ʒβ.  
herb. salu. rosmar. musc. terrest. clauat.  
origan. siderit. chamædr. chamæpyt.  
pol. montan.

fl. hyper. stæch. Arab. a. mβ.  
thur. mastich. cort. thymiam. a. ʒiβ.

Conc. Cont. gr. m. M.

Tacemus pinguedinem taxi laudatissimam, castorii, humanam ipsam & reliqua.

## CAPVT XXXIII.

DE

*Tumoribus tonsillarum & vuula, bubonibus, strumis, scrophulis, & gangliis.*

**P**atiuntur & tumores externos infantes non vnos, quos & hoc loco in calidos & frigidos partiemur, illos dicendo, qui ad suppurationem magis perducuntur, ex methodo communi medendi tractandi. Talem satis magnum in infante trium annorum circa dorsum, & alios varios vidimus, chirurgi ope & accessione indigos.

Speciatim vero magis fere obnoxii sunt tumoribus frigidis & lentis, maximæ glandularum. Hæ enim cum lymphæ sint colatoria, partim vt refluat ad cor iterum per vasa lymphatica, id quod in conglobatis magis fit, partim vt exstilet, & secernatur, vt in ore saliva & mucus circa fauces, & fit in conglomeratis magis, vt in pancreate ipso, fit facile in tenellis &

rario.

rarioribus corporibus, vt ab aere frigido, ab *αἰθέρι* aliisque occasionibus hic illic fiat remora, *εἶμα* & coagulum, indeque tumor, modo dolorificus quoque, sanguinis circulo læso concurrente, vt in bubonibus, modo indolens magis, a lymphæ magis peccante, acidoque & viscido exuperante, vt in iisdem & aliis, in parotidibus item, & sub axillis ipsis.

Maxime illi fiunt circa collum & fauces, itidem in ætatis incrementi primo septenario, iique partim externi, tactui & visui obuii, partim interni, nunquam negligendi; nec vnquam temere aperiendi.

Bubones quidem, qui vulgo *Wachs-Drüsen* hinc audiunt, non raro ad suppurationem deueniunt, in superioribus vero partibus, circa pharyngem tonsillæ etiam citra deglutitionis incommodum instar amygdalarum vtrinque tumefactæ propendent, & subsistunt etiam sæpe longius. Vuulæ vero elongatio & tumor deglutitionem sollicitat, & velut in amplexum subiecti deglutiendi frustra venit; vnde inspectioni oculari hæc patent magis.

In singulis hisce glandosis tumoribus curatio communis est, (1) vt diaphoresi blanda mature disiciatur, quod coire & stagnare intendit, vt in circulum suum reuocetur lymphæ & spongiosis illis reticulis, & fermentum peregrinum in massam sanguineam deriuandum vel conceptum dissipetur,

℞ tinct. bez. ʒj. liqu. corn. ceru. succin. ℥ʒ.

essent. lignor. ℥j. M.

℞ pulu. bezoard. vtriusque, cinnab. nat. a. ℥j. M.

His ipsis internis etiam solis sæpe in principio discutitur omnis tumor. Hoc si renuat, & calor dolorque non remittens intendatur, (2) ad maturationem & suppurationem blande promouen-

mouendus tumor, v. g. illito exterius calide & affricto oleo amygdal. dulcium, & desuper imposito emplastro de meliloto, vel diachylo simplici. Addi etiam potest ol. ceræ.

℞ emplastr. de melil. diachyl. simpl. a. ʒiij.

sperm. cet. fin. ʒj. ol. bez. q. s. M.

Sin maiori gradu resolutionis opus sit, recipitur emplastr. diachyl. cum gummatibus, & alia.

Vulgus in bubonibus imponit mel, cum farina secalina mixtum, cui farina lini eiusque oleum melius substituitur; iniuncta simul quiete debita.

In vuulæ laxitate fungus sambuci & vuularia potui indi potest; litus etiam cum fir. pap. rhœad. vel iniectio quoque gargarismatis fieri debet; Bregmati vero imponi vel solum succinum album præparat. cum fermento, vel remixtum cum aliis, v. g.

℞ gum. iunip. mastich. succin. alb. præp.

anim. tacam. a. ʒb. camph. gr. iij.

olei succin. lign. sassafr. a. gtt. ij. M.

Ex his etiam, seorsim & coniunctim, fieri possunt suffitus, qui in glandularum tumoribus optime se gerunt, vna cum blanda linteaminum calidorum frictione.

In his vero & aliis ipsa quoque purgantia fusoria sua & liquante virtute sunt proficua, non omisso ipso mercurio dulci, modo provide id fiat; & phlegmagogis aliis, vt agarico. Tonsillæ vero interius, indolentes & innoxie deglutitioni, etiam quandoque negligendæ, vel saltim mora concedenda, non neglecta tamen spina dorsali & rhachitide latente.

Quod si vero magis frigidi & producti tales tumores, glandulæ, nodi, vt sub mento, pone aures, collo, in adultioribus paulo etiam brachiis aliquando tubera scorbutica (etiam

R

sub-

subliuida nonnunquam) vel scrophularum in modum, vnu s, vel alter, ob symbolismum glandularum subnascantur, tædiosa sæpe & chronica curatio expedienda.

Hinc, præter laudata iam communia, lymphæ *σάσις* & viscedini debita sedulo continuanda, interius resoluentes pulueres & alia, & exterius litus & emplastra similia conueniunt, Luna in primis decrescente.

- ℞ arcan. duplic. succin. alb. ppt.  
testar. ouor. calcin. lap. spong. cinnab. nat.  
antimon. mart. cachect. ocul. cancr. ppt.  
pulu. viper. Italic. ver. a. ℥j. M. F. pulu.
- ℞ essent. antim. tartarif. ʒj.  
ol. calam. arom. chamom. ver. a. gtt. iij. M.
- ℞ essent. lignor. tinct. viper. a. ʒj. M.
- ℞ ol. galban. laterin. petrol. a. ℥j.  
sabin. iuniper. ceræ a. gtt. v. M.
- ℞ ol. ad scrophul. Lang. vel Helmont.  
pingu. viper. claræ pellucidæ a. ℥j. M.
- ℞ ol. petrol. ʒij. camphor. ℥j. M.

Et hoc ipsum pluribus scopis accommodum est, etiam ad ipsa ganglia.

- ℞ empl. de melil. diaphoret. a. ʒij.

de ran. Vig. cum merc. ʒj. ol. petr. camph. q. s. M.

Sic & quando a contusione infantibus tumor confit, locum habet aqua frigida cum linteo apposita, loco defensui, vinum item calidum, vt discutiens, compressio cum cultro citra superstitionem. Optima vero ad reliquias huius est pinguedo viperarum, vnde & prohibetur, ne ganglion succedat, vel per se, vel cum petroleo camphorato mixta.

Seorsim id in gangliis valet, vbi & compressio cum clauo rotarum currus quotidie repetita, cum globulo plumbeo in pla-

num vel laminam redacto, (quo ceruus transfossus, eligunt vulgo, sed eo non opus est; cum vel sine amalgamate mercurii potest.

Tacemus frictionem cum salua ieiuni hominis, contactum & applicationem manus cadaueris phthifici, constrictionem, *Rneupen*/ cum digitis, & commorsionem ipsam per dentes, qua nouimus empiricum strumas & ganglion curantem. Cauendum tamen, ne læsio maior inde fiat, disruptis vasculis lymphaticis, & irritatis neruis, vnde vlcera maligna confieri queunt.

Ad excisionem vero, seu tectorum tumorum & glandularum, seu nudarum quarumcunque non annuendum, siquidem remedium grauius est morbo, vnde & ganglion cum folliculo excisum notauimus repullulasse aliquo tempore post.

## CAPVT XXXIV.

DE

*Febribus infantum.*

**V**T vniuersalis morbus sunt febres; ita & infantes iis non sunt exempti, tum primariis, tum secundariis, & comitatis frequentius, tum intermittibus, rarissime licet, tum continuis ipsis quoque, licet rarius.

Ita vidimus infantes, etiam vix annum natos, & adhuc lactentes, citra affectam similiter matrem laborantes, a priua-

to fermento, vadeunque concepto, tertiana & quotidiana, cum typo constanti expresso, imo & ipsa quartana in quatuor, quinque, sex annorum puello.

Vt vero tutiores sunt intermittentes in genere: ita & infantes iisdem correpti ordinarie non moriuntur, etiamsi aliquando rebellis sit morbus. Ob teneritudinem tamen vasorum vidimus colorem ietericum illos præ se tulisse, indicio manifesto, biliosam amurcam fermentificam in causa esse.

Hinc commode propinantur extra paroxysmum aperientia, & annihilantia mineram febrilem, hinc & blande euacuantia.

℞ anim. rhabarb. ʒj. dentur gtt. v. vj.  
vel plures etiam, mane & vesperi.

℞ tinct. mart. temperat. cydon. a. ʒj. M.

℞ rhab. el. gialap. el. a. gr. iij. arcan. dupl. gr. ij. M. F. pulu.

Sin vomitorio opus videatur:

℞ ipecac. sal. card. bened. a. gr. iij. vel iv. M.

℞ conch. ppt. antim. diaphor. arc. dupl.

chin. de chin. a. ℞. cinnab. nat. gr. iij.

M. F. pulu. dandus ante paroxysmum.

Si lacte nutriantur adhuc, consulto dedimus matri vel nutrici olei febrifugi gtt. iij. vel iv. liberato inde infante.

In prouectioribus vero eadem, quæ in adultis alias proficua sunt, proportionem ætatis commode etiam hic impenduntur. Id quod de cortice chinæ de china etiam intelligendum, seu potui indito puluillo in nodulo, seu aliis modis consuetis.

Solet

Solet & eodem casu quocunque febrili vsitato appendi infantibus calentibus camphora, difflandi & roborandi ergo, quod & concedi & ordinari potest facillime.

Sin febres continuæ corripiant infantes, circa eas notauimus (1) matre ipsa eadem laborante, imo & mortua, liberos tamen mansisse, nec quicquam inde passos.

(2) Pluribus in domo eadem affectis febrī continua, & maligna quoque, infantes & pueros, etiamsi itidem correptos, euasisse tamen, & minus mortuos. Aliquando omnes in domo moriebantur, solo infante bimulo reside & superstite.

(3) Vt in adultis febres crisin suam absoluerē solent decimo quarto die, ita infantibus illam obtigisse die septimo, ob texturam & proportionem corporis habitus, seu fabricæ & massæ sanguinæ ipsius, teneriorem.

His vero casibus venæ sectio minus tum consueta est, tum minus quoque necessaria, facilius subigendis humoribus, vel spontanea fiēte quoque hæmorrhagia, purgantibus vero, dummodo alius seruetur aperta, itidem superuacaneis.

℞ tinct. bez. essent. ʒj. mixt. simpl. ʒβ.

essent. anodyn. gtt. v. castor. gtt. iij. M. Dentur

gutt. vj. viij. quæ mixtura polychresta est, pro modulo ætatis danda, nec infantibus ablactatis inconueniens.

℞ pulu. bezoard. cordial. arcan. triplic. a. ʒβ. M.

℞ tinct. ex flor. alterantib. 4. cordial.

pap. rh. cum clyss. ʒii parat. a. ʒj. vel ij.

M. indantur in potum subinde guttulæ sufficientes.

℞ balsam. rut. succin. polychrest. a. ʒβ. M.

illinatur temporibus & pulsibus, vt alia taceamus, ipsumque æris & reliquum diætæ regimen, vitando lac, vinum, & alia, etiam quoad nutricem ipsam.

## CAPVT XXXV.

DE

*Paralysi, arthritide, & luxatione femoris.*

**D**atiuntur & infantes suos manes, quoad extrema, articulos, manus & pedes, partim quoad sensum, partim quoad motum quoque animale, & progressuum voluntarium.

Ita non raro fit in infantibus, vt tardius admodum insistere pedibus & progredi discant, quod debilitati neruorum, musculorum, & naturæ ipsius debetur. Sæpius vero, qui iam ambulare potuere, hinc desistunt, cessantes id facere.

Paralysis hæc seu impotentia motus, sæpenumero fascino adscripta, fieri assolet modo in vno, modo in vtroque pede simul, (nam in manibus apud infantes rarius obseruatur). Affectæ vero partes flaccidæ apparent, contrahi renuunt, ceteroqui flexiles & molles, frigidæ etiam sæpe ad contactum.

Visum hoc est aliquando & solum circa plantam pedis vnius, eiusque dimidium quasi, vt insistere non posset in planitie sua, sed saltim ad latus alterutrum, non sine deformitate & debilitate.

Frequentius in toto pede alterutro vel vtrisque labes inhæret, ita vt in origine magis obstructio vel causa hæreat, quam in insertione, vniuerso pede latius sumpto, cessante in suo, gestandi corpus reliquum, officio.

Idque vel sine causa manifesta externa, seu vere tali, seu occultata, vel præuia illa ipsa, casu, lapsu, contusione, aliisque;

partim

partim simul ac semel hoc vitio animaduerso & accidente, partim pedetentim ac successiue.

Sic etiam vidimus a luxatione ossis femoris, dextri vel sinistri, non quidem paralytin, motu ceteroqui præsentis, sed citra insistendi vel ambulandi potentiam, ac robur gentinum seu debitum, quod omnino animaduersione & examine in parte affecta seu læsa eget. Facile vero vel tumore inæquali, vel elongatione comparata colligitur.

Idem notauimus etiam ab epilepticis conuulsionibus præuiis, a variolis ipsis prægressis, a gibbere in dorso emicante in puello quinque, sex annorum, licet id *Sennertus* neget, vel non obseruari potius, & maxime omnium a latente rhachifide. Hæc enim variat vt affectibus ipsis productis, ita etiam partibus affectis his illis.

Quicquid horum sit, recurrendum est ad irradiationem ætheris impeni, seu spiritus animalis suspensam, (qualem vniuersalem hinc quoque in adolescente sedecim annorum præter alios vidimus & ultra biennium talem, Dei O. M. ope restitimus) seu ab alia obstructionis specie (plures enim dantur omnino) seu potissimum a fixatione ab acido lymphæ scorbutico, vndecunque in poros neruorum huius vel illius partis inuitato; tum per acidum absorbentia & inuertentia fixa, volatilia, & media, tum roborantia, & exuscitantia luculam ætheream alia corrigendo.

Sed cum prognosi necessaria id præstandum est, fundanda in circumstantiarum examine, & requirenda aduocatione, quæ si non concurrant, minus feliciter cura præstari potest, & contra, secus, ac vulgo sibi persuadent.

℞ pulu.

℞ pulu. epilept. March. ℥j. cinnab. nat. rad. ar.  
lap. sapph. occ. ppt. corall. rubr. ppt. a. ℥ij.  
ol. caryophyll. gtt. ij. M. F. pulu.

℞ elix. cephal. ℥j. spir. vitriol. cephal.  
spir. form. compos. Lauremberg. C. C. succin. a. ℥β. M.

℞ aqu. lil. conuall. cum vin. tinct. mart. helleb. a. ℥j.  
spir. sal. ammon. volat. gtt. X. XII. M.

Hic enim probatissimus est hisce casibus ad poros neruorum referandos, acidum figens inuertendum, & ætheris libertatem pristinam recuperandam, ipsi spiritui corn. ceru. præferendus.

℞ sal. volat. oleos. lact. cephal. a. ℥j. M.

Quod si per ætatem liceat, in prouectioribus, infusa & decocta pugillaria cephalica & neruina sunt longe optima, quippe successiue alio charactere inducto lymphæ debitam luculam foenerantia.

℞ rad. trif. fibr. sarsaparill. pæon. a. ℥iij.

herb. verben. beton. salu. rosmar.

chamædr. chamæp. mar. ver.

flor. stœchad. Arab. paralyt. lil. conual. a. p. iij.

cardamom. cinnamom. lign. aloes a. ℥j. M.

Velificantur his & blandæ frictions, integumenta ex pelle vrsina & alia, calorem fouentia & reparantia, frigore summe cauendo & arcendo, cum primis vero vnguenta neruina ad originem neruorum præcipue, & quotidie quidem illinenda.

℞ vngu. neru. August. (paralyt. Brandenb. martiat.) ℥j.

pingu. castor. ℥j. ol. petr. alb. ℥β.

ol. salu. lauend. apoplect. a. gtt. v. M.

Vrticationes vero & thermæ magis in adultis locum habent,  
cauendo

cauendo vehementiora præsidia, neque etiam purgantia fortiora vel sudorifera continuata coactiua æque profunt, sed moderatiora successiue alterantia & roborantia.

Commode etiam pedibus applicantur balnea & lotiones ex iisdem aliisque neruinis, additis formicis, earumque nido, & resinosis particulis, in primis vero radice symphyti ipsa, ab *Hartmanno* etiam scorsim commendata, quæ glutinositate sua poris insinuatæ particulas balsamicas firmat.

Eadem fere cura etiam debetur contracturæ, & ariduræ a luxatione osis femoris, nonnunquam & arthritide, oriundæ, pro roborandis neruis. Enimuero & hæc vago articulorum dolore, licet rarius paulo, contingere etiam pueris solet.

Debetur vero, vt in adultis quoque, fermento acido acris, tartareo, scorbutico ad extrema & articulos despumanti, cui corrigendo & abolendo debentur itidem aperientia, neruina, & resoluentia, non omissis anodynis & similibus.

℞ tinct. bez. essentif. ʒj. mixt. simpl.

essent. lignor. summit. pin. a. ʒj.

anodyn. ʒ℞. M.

℞ spir. lumbr. terrestr. ʒj. mixt. simpl. rectif. ʒ℞. M.

℞ pulu. lumbr. terrestr. calc. pulu. bez. minor.

cinnab. nat. Hungar. a. ʒj. extr. anod. P. iv. M.

Opus vero est & euacuante conformi ætati dosi propinando; rarius paulo apud nos etiam venæ sectione, quam hoc casu (& melancholia incipiente) in pueris admisimus, & suauissimus vni quinque, alteri septem, octo annorum, sed prouide.

℞ rad. gialap. rhab. el. a. gr. iv. cinnab. nat. gr. j. M.

Extor

Exterius linimentis spirituosis contentos esse oportet, si dolores urgeant, ceteroqui & his non facile solis immorandum.

℞ Spir. lumbr. volat. corn. ceru.

formic. cochlear. a. ʒj. essent. castor. ℥ʒ. M.

## CAPVT XXXVI.

DE

*Furunculis, ulceribus, scabie, lue Venerea.*



Inter morbos externos, quibus infantes affici & infici solent, etiam intennellis nonnunquam emittantur in primis nominati, qui in genere quidem habent communem quandam causam, impuritatem sanguinis, seu massæ sanguineæ, illatam vel conceptam, definitis respectiue, vel indefinitis, locis, velut ad latus despumantem & exundantem, acrem, rosuam, magis vel minus viscidam; in specie vero differunt coniunctis ac productis, & maxime malignitate.

Facit huc vitium lactis & nutricis cacochymicæ frequentissime, ἀδνηφαια, & vitia diæta alia, esus pisorum, lentium, salforum, carnis suillæ &c. Et seorsim furunculi, modo solitarii, vel vnus vel alter solum, modo confertim plures, Blut-schwären/ Hundrütteln/ nonnunquam liuidi, dolorifici, & torquentes miseros non leuiter.

Vlcera etiam alia, præter iam tacta, vel pustulæ quoque, vt pedum, manuum, faciei ichorescentiam particularem notant, non minus ac ipsa scabies, humida & sicca, sero falso muriatico debentur, velut criticum in modum; præseruantia licet ab aliis morbis grauioribus.

Spe-

Speciatim lue Venerea quidem liberi debebant esse, utpote innocentissimi, idem tamen flagellum quoque aliquando sustinent, parentum vel nutricum culpam lucentes.

Vidimus infantem ex utero materno vix egressum luis huius connatae notas manifestas, praecipue in pudendis, exhibentem, & breui tempore hinc mortuum, quamuis in parentibus, nostra quidem conscientia, nullum huius vestigium praesens adesset.

In aliis ordinarie magis in facie & circa labia ulcera Gallica maligna occurrerunt; (hac enim specie fere magis affici solent, quam alia) hinc & circa anum tubercula vidimus pathognomica. Certius vero singula patuere, vbi plures in eadem domo deprehendebantur affecti, v. g. mater, infans, quem lactabat, filia virgo, & ancilla, per contagium inducto fermento Venereo. Tacemus faucium ulcerationes, lituras cutis, tumores, lichenes, verrucas, aspredines, pustulas, & ulcera alia.

In genere itaque porro etiam huic aetati, si talia obtingant, in sua quidem latitudine conueniunt saponaria, defecantia, renouatiua, alterantia, & specifica, antiuenera, coagula, & deturpationes quascunque respicientia; principaliter interna, adaequate & in subsidium externa.

℞ essent. lignor. viperin. antimon.

mixt. simpl. rectific. a. ʒj. M.

℞ essent. fumar. compos. ʒj. serpent. Virgin.

tinct. bezoard. a. ʒʒ. M.

℞ liqu. C. C. succin. spir. tartar. a. ʒʒ. M.

℞ antimon. diaphor. pulu. cordial. viperin. a. ʒʒ.

cinnab. nat. gr. XV. M.

℞ pulu. bez. min. e chel. cancr. serpentar. Virg.

viper. Italic. a. ℞. M.

Quandocunque ergo nutritrix infecta, vel suspecta quoque non sine causis vel signis obuiis est, necessario, siquidem id fieri potest, & licet, mutanda est. Ipsa vero tubercula & variolæ Gallicæ non suppurantur, nec confundenda hinc cum reliquis, utpote chronica & alius plane commatis. Utque definita vlcera Venerea superficialia in infantibus facilius curantur, ita saluatio mercurialis, etiam incompleta, minus locum habet, nec vnguenta temere adhibenda in scabiosis ipsis.

Quod si vero topica requirantur nihilominus, in furunculis chirurgi accessu emollientia, ex emplastro de melil. diachyl. simpl. & aliis, hinc temperantia, mundantia & sanantia adhibenda.

In scabie, præmissis præmittendis, tutiora saltim, ex oleo ouorum, acinorum sambuc. vngu. de glycyrrh. populn. alb. camphorat. cum sem. lycopodii, item lotiones ex oxylapatho & alia blandiora conueniunt.

℞ vngu. enulat. simpl. ℞. sem. lycopod. ℞.

pingu. viper. ℞. camph. gr. iij. M. F. linim.

In ichorosa & intertriginosa illuue aqua calcis viuz blandissima cum pompholyge vera, & aqua mercurialis ipsa, applicari possunt. Hæc enim refracta est, & tutior, uti etiam grauiori malo mercurius dulcis in paulo adultioribus hoc casu ad vnum alterumque granum dari potest, sed rite præparatus, non item maiori dosi, continua, vel discreta.

Tacemus loco horum etiam, si necessum videatur, inter externa vnguenta, præ aliis mercurium præcipitatum rubrum, lotum prius prouide, certis casibus, remisceri minori dosi posse.

Omni-

Omnibus hisce velificantur purgantia, ex superioribus huc repetenda, ne quid tamen nimis; & diæta commoda, non solum quoad addephagiam, pinguia, salita, & alia communia, verum etiam ipsam contagem, ne cum infectis aliis conuerfentur.

## CAPVT XXXVII.

DE

*Variolis & morbillis.*

**T**Ria cum primis morborum genera infantibus infecta, & sæpenumero funesta timenda, sunt cordi habenda, (1) variolæ, cumque his symbolici quasi morbilli, (2) epilepsia; quæ intermediat quasi (3) dentitio, tum seorsim, tum cum illis aliquando comitata; singula magis propria, & duo, primum & tertium, velut mala necessaria.

Variolæ ergo & morbilli conueniunt feбри exanthematica, & causa communi proximiori, fermento massæ sanguineæ despumescente in habitum corporis; variolæ quidem magis sero ichorescenti, seu ichori, morbilli sanguini magis debiti. Illæ humidæ, & nunquam sine suppuratione curabiles, hi sicci, sola simplici discussione abeuntes.

Vnde vero humano generi præ omnibus aliis contigerint, præter ἰὸ θεῖον, sine dubio quærendum est in eiusdem temperie specifica, seu ἰδιοσυγγεαρία respectiua. Calidum enim & humidum putredini maxime est obnoxium.

Huic accedit corporis nuditas, vnde alterationibus aeris magis expositum est; & carniū aliorumque heteroge-

neorum, seu omnis generis, esus, quod alii fermento in vtero concepto, vt *Willisius*, alii corruptioni lactis acidæ, vt *Ettrouille-  
rus*, adscribunt.

Quandocunque ergo fermentum hoc alterutrum turbatium, seu grossius, vinctuosius & salinum respectiue magis fixum, variolaceum, seu subtilius, diffilabile, volatilius morbillosum emicat, prædominatur, & in actum deducitur, morbus præsto est, tutius fere & magis superabile in ætate incrementi, minus tale & periculosius in sequentibus, & habitu corporis crassiori.

Ancillatur vero magis status aeris, ad putredinem inferendam dispositus, & contagium mediatum vel immediatum, quibus conceptum, vel importatum corpori, in actum erumpens, & hinc febrì synocha concurrente determinata hæc exanthemata, velut crisi quadam καὶ ἀπόσπασιν, fiunt & producuntur. Vnde seorsim communiter vagans malum attendendum est.

Ad meliorem notionem singulorum notandum est, gaudere vtramque hanc exanthematum speciem sua latitudine & differentiis, quæ bene sunt distinguendæ. Sunt enim febres comitatæ.

Ita variolæ, tanquam pustulæ sui generis, aliæ sunt veræ, aliæ spuria, illæ quæ cum febrì ad perfectam suppurationem deueniunt; hæ partim aquosæ, non tam alte defixæ, sed in cute suprema magis, *Wind-Bocken / Wasser-Blattern*; partim minutz, minori sanie, transitoria, *Stein-Bocken*. Vid. *Sennert*.

Sic & morbilli, citra pustulas & suppurationem, contra distinguendi sunt partim purpuræ simplici, dem *Friesel* / a crispando dictæ, infantibus etiam recens natis communi, partim scorbuticæ, aliisque exanthematibus, maculis solis conspicuis, non confundendis. Acci-

Accidentario vero potissimum utrique generi communis altera est differentia, inter benignas v. g. variolas, & malignas, easque tales non vno gradu, vt & a priori, vel a posteriori. Signat variolas boni moris *εὐφροία, πεπασμὸς*, coctio bene habens, & absentia peregrinorum aliorum; malignas vero v. g. petechiæ puniceæ nigricantes interspersæ, cessans vel retrocedens eruptio, confluentia, & alia communia, respiratio difficilis & anxietas continuans. Morbillos vero partim eadem, partim grauiora symptomata alia, ceteroquin enim & citius decurrunt suam spheram, intra septem dies v. g. ad summum durantes.

Commodissime concipi possunt variolæ, (& hinc adæquare & analogice morbilli) quoad tempus triplex, crisi- bus per dies conueniens (1) antecedens seu ebullitionis, (2) crisis ipsa, seu tempus eruptionis, (3) consequens, seu declinationis ac exsiccationis.

Enimvero incipiunt variolæ manifeste magis & sensibilibiter, morbilli etiam fere magis clanculum seu remissius, (1) horrore, calore subinde aucto, cum variis symptomatibus, dolore ventris, capitis, dorsi, etiam cum pulsatione, tussi, vomitu, hæmorrhagia, deliriis, conuulsionibus, minus tunc temporis timendis, cum omnia sint scilicet in motu, & fermento; vsque ad quartum diem, vbi calor etiam sæpe quasi ad naturalem redit, vbi caute agendum est.

Hoc excipit (2) tempus eruptionis tuberculorum, quando die tertio vel quarto, & sic porro, maculæ rubræ, cum inæqualitate, hinc inde in facie, dorso, pectore, abdomine, extremis, plantis pedum ipsis emicant, indies increcentes, & sensim suppurantes ad diem vndecimum vsque, qui index est, etiam hoc

hoc loco, decimi quarti, vbi natura velut ouo incumbit, & maturationi operatur.

Et hæc tempora accurate seruat natura, etiam quoad dies, sed cum aliqua latitudine, tum in toto, sed rarissime, vt eruptio & declinatio per vnum alterumque diem postponantur, quod vidimus in generosa foemina; tum quoad partes, in extremis enim paulo tardant hæc, manibus & pedibus scilicet, vt taceamus in tenellis etiam citius paulo finiri.

Vt ergo consulatur fermento expellendo, despumationi, malignitati, frustra a quibusdam negata, minori vel maiori, feбри & symptomatibus, ipsique propulsioni cessanti:

- ℞ tinct. bezoard. essentif. ʒj.
- essent. serpent. Virg. ʒj. anodyn. spir. C. C. a. gtt. iv. M.
- ℞ mixt. simpl. rectific. liqu. C. C. tartaris. a. ʒ℞.
- essent. myrrh. balsam. ʒ℞. M.
- ℞ pulu. bez. mai. ʒj. lap. bez. or.
- cinnab. nat. a. gr. v. lap. de Goa ʒ℞. M. F. pulu.
- ℞ pulu. bez. ʒj. cordial. ʒ℞.
- myrrh. el. ʒ nat. a. gr. iv. castor. gr. j. M.

Sordidiora paulo sunt stercorea animalium, seu equinum, seu alia quoque, euporista vulgi decoctum lentium, ficuum & alia, item corn. ceru. philosophice præparatum, terra Lemnia, sem. aquilegiæ &c. cereuisiæ indita; aliquando & emulsiones, imprimis in adultis, quando sitis vrget, vnde & promouetur egregie suppuratio.

- ℞ aqu. scorz. C. B. cerasor. nigr. rub. id. a. ʒj.
- Hercul. Saxon. frigid. ʒ℞.
- pulu. bez. ʒ℞. epilept. March. ʒj.
- lap. bez. or. gr. v. theriac. cœlest. gr. iij.
- mixt. simpl. rectific. gtt. XX. extr. scorz. ʒ℞. M.

Inter

Inter hæc vero nec aeri frigido, vel promiscuo corpus exponendum, nec calore vel lecti, vel ambientis torquendi & quasi suffocandi, nec ad sudorem cogendi ægri, imprimis paulo obefiores, sed calore æquali, vel æquabili quieti detinendi. Nec potus denegandus necessarius, non æque tamen vini, neque lactis.

Alui quoque ratio habenda, non laxandæ, vel purgandæ a principio, qui enim aliter tractantur, ordinarie moriuntur, seu aliis, seu clysteribus quoque, etiamsi per aliquot dies non respondeat. Ad summum pila saccharina fere sufficit. Nec laxior negligenda, sed blandis theriacalibus moderanda, vitando fructus horarios quosuis.

℞ tinct. bez. essent. theriac. balsam. a. ℥j.

anodyn. gtt. iv. M.

Sub declinationem variolarum temperatiora bezoardica & renouatiua conueniunt. Nulla enim cura potior est infantum, quam variolarum.

℞ pulu. bez. minor. ℥j. viper. Italic.

myrrh. el. a. gr. vj. M.

Pessime vero habent, qui minus expectorare possunt, lympham in pulmonibus coagulata, vnde facile suffocationis metus oboritur, vel conuulsionis.

Pro oculis tutandis, vulgatum, sed Dioscorideum iam remedium, est crocus cum lacte humano palpebris illitus; aperiendis vero oclusis lac solum, vel ophthalmicum etiam ex solo magisterio sacchari saturni cum aqua rosarum, cum vel sine aliis.

Ceterum ad tutandam faciem integram hinc inde quidem solent commendari remedia, & imprimis a *Cnölfelio Dec. I. Eph. Germ. Ann. V. obs. 60. p. 50.* ceu præsens remedium con-

T

tra

tra variolas faciei, ne tam fortiter confluant, vel faciem dehoneſtent, (1) litus faciei cum ſpiritu vini myrrhiſato per duos dies. (2) ſacchar. ſaturni cum aqua roſarum mixtum, cum linreaminibus applicandum &c. Sed præſtat minus hæc imitari, & religioſe audere, repulſionis potius habendo metu.

Alterum vero eiusdem remedium *l. c.* gangrænæ in genis infantum a variolis curandæ, ſpir. ſal. vel vitriol. cum melle pro ſufficienti acidulatione illitum magis attendi, & ibi legi meretur.

Tacemus faucibus proſpiciendum, tum a chirurgo, ſi illum admittant, vel ferant, tum oleo bezoardico, amygd. dulc. iuſculis auenaceis, & aliis. Apertionem vero puſtularum & illitum oleum amygd. dulc. vel amarorum, vel pingued viperar. conſultius hætenus omiſimus, quod tardius ſic exſiccentur, nec emplaſtra imponere iisdem congruum eſt, quod male ceſſiſſe vidimus.

Referrî hac quoque poteſt purpuræ volaticæ ſeu ſcorbuticæ ſpecies, etiam in infantibus interdum occurrens, quam Eſſere vocant Arabes, non confundenda itidem cum morbillis.

Exigua erumpunt tubercula hinc inde in corpore, ſine inſigniori calore, cute inæquali, rubra reddita, cum inſigni pruritu, non aliter ac ſi vrticis eſſent percuffæ partes, vnde dicit *Neſſel-Sucht* etiam vocatur.

Lenioribus vero bezoardicis & quiete breuius abigi ſolentæ cum ſint hæ maculae, vix opus eſt iisdem immorari.

## CAPVT XXXVIII.

DE

*Calculo, & vrinæ incontinentia.*

**P**rat̄er vrinæ vitia leuiora, difficultatem, & remora-  
ram, ipsumque sabulum arenosum, etiam in re-  
cens natis, masculis imprimis, & calculi quoque  
concreti grauiora tormenta nonnunquam obue-  
niunt, & quidem vesicæ potissimum, ac solius fere.

Enimuero obseruauimus vtrumque, & calculum aperto  
marte hosticum, & occultum quasi illum, qui signis magis ma-  
nifestis desæuit, & cathetere, vel sectione, vel post mortem de-  
nique inuentus fuit, ceu corpus delicti; huncce vbi quidem sat  
grauia symptomata se exeruerent, sed sensim resolutione facta  
curatio perfecta fuit consecuta, post annum decimum quar-  
tum ætatis.

Perinde vero est, vtrum primæuam tartaream dispositio-  
nem quasi connatam, seu acidum & viscidum imprimis cum  
terreo exuperans, seu angustiam pororum renalium, seu alia  
laudemus etiam in pueris. Satis est ad singula respi-  
cere.

Phænomena vero elucent calculi maxime ex vrinæ gra-  
uiori difficultate, stranguria, frictio pudendorum, interdum &  
erectio, tormina ventris spasmodica, tenesmus, vrina albida,  
aquea, variegata, cruenta aliquando ipsa, quæ *Hippocrates*, *Cel-  
sus* & alii vberius recensent.

Mire torquentur sæpe, tum ab ipsis doloribus, tum situ seu positu cum tristibus motibus corporis totius, mille modis variato, quod vidimus, vt faciliorem mictum, vel leuamen sortiantur.

Idque nonnunquam per paroxysmos, maxime circa mutationes tempestatis, vel fructuum horariorum, olerum, aliorumque esum, potum cereuisiæ feculentæ, recentis, acidulæ, & paulo senioribus 3. aph. 26. quod alibi a septenario ad decimum, quartum annum definit.

Et hoc ipsum, per dicta, vidimus omnino in puero, qui per totos septem annos sæpius miranda quasi illa patiebatur, iam sanus & incolumis, præterquam vrinæ aliquando incontinentiam.

Notabile tamen est, non omnem dysuriam, etiam in pueris, esse a calculo, quod bene distinguendum. Dysuria quando laborant, inter mingendum magis clamant, in calculo vero magis ante hunc actum.

Vtrisque & præcipue dysuriæ alcalina profunt, vt euporiston constituunt etiam carbones salicis vel tilix puluerisati.

Optima sunt resoluentia nephritica quoque, omnino nervina & anodyna palmam obtinent, cauenda, nec temere propinanda, pellentia.

℞ lap. cancr. ppt. saph. occid. ppt.

cryfall. ppt. cinnab. nat. sperm. cet. alb. a. ℥j.

troch. de alkek. ℥ss. sal. volat. succin.

magist. anodyn. a. gr. vj. M. F. pulu.

℞ elix. nephrit. ℥j. essent. carmin.

essent. cerefol. traumat. a. ℥j.

anodyn. ℥ss. M.

℞ herb.

℞ herb. virg. aur. agrimon. a. m. j.

flor. chamom. Rom. m℞.

Conc. Cont. gr. m. D. pro decocto pugillari.

Consulto etiam adhibentur clysteres lenientes & emollientes, ut & balnea ipsa appropriata, si vires & alia consenserint, imprimis vero linimenta quoque & sacculi paregorici.

℞ ol. paregor. scorpion. a. ʒj. chamom. destill.

calam. aromat. a. gtt. v. M.

Cruditatibus etiam, acidis præcipue, & flatibus prospiciendum vna, nec colica simplex cum calculo confundenda, sed minimum vtrisque prospiciendum.

Quod si calculus actu concretus sit, isque productus, nec cesset, vel resolui possit in sabulum, vitæque inde periculum timendum sit, apud nos quidem paulo rarius admitti solita, lithotomia vltimum est remedium, in perinæo scilicet facta.

Accidit etiam infantibus & pueris, simul & seorsim, in annis incrementi, vrinæ incontinentia, quæ duplex statui potest, (1) promiscua & indefinita, seu diurna quoque, vnde caligæ & vestimenta sordent, olentque & corrumpuntur.

Fit hæc a laxitate sphincteris, a calculo etiam secto aliquibus reses, ab intemperie frigida, a paralyti vel quasi tali ipsa.

(2) Definita & determinata tempore, ut nocturna. Illa est inuoluntaria magis absolute, a retentrice, ut vocant, læsa; hæc secundum quid, & paulo improprie, ob copiam potus, seu stagnationem, & somnum profundiorum; ob malum morem quandoque ipsum: Vtraque non debet proprie, vel potest vocari diabetes, si usum loquendi vsitatum sequamur.

T 4

℞ essent.

℞ essent. mastich. traumat. a. ʒj. anod. gtt. vj. M.

℞ pulu. herb. agrimon. ʒβ. pellic. ventric. gallin. ʒij.  
cort. castan. ʒiβ. terræ Japon.

mastich. granul. a. ʒj. M. F. pulu.

℞ aqu. summit. abiet. tinct. mart. duplic. a. ʒj. M.

Super puluere etiam terræ Japon. bibi potest, infuso cum cereuisia.

℞ pulu. terr. Japon. cort. chaquerill.

corn. ceru. vst. præpar. a. ʒij. M.

℞ vngu. sumach. comitiff. a. ʒiij. terr. Iap. ʒj.

ol. petr. ʒj. mastichin. q. s. M. F. vnguent.

Plura videantur apud *Hartmannum in praxi chimiatri Ettmuller.*  
*Ferrar, & alios.*

Non minimum etiam conducit, & necessaria est diæta, vbi  
(1) potus respectiue parcior, in primis in cœna, nocturnus  
vero non concedendus, (2) vt ante decubitum & mane,  
quando surgunt, vrinam emittant, adsuefaciendi. (3) Commo-  
de etiam aliquandiu, quibus hic affectus familiaris est, no-  
ctu excitandi, vt mingant extra lectum; subinde paulo se-  
rius, v. g. per mensem integrum, hora tertia nocturna, hinc  
postponendo successiue horam dimidiam, donec adsuefiant  
tandem retinere lotium, quousque mane surgant.

## CAPVT XXXIX.

DE

*Erysipelate, fissuris labiorum, & extraordinariis  
quibusdam aliis.*



Liquando & erysipelas occurrit in infantibus, quod aliquoties vidimus. Sic in recens nato tale occurrit in scroto puelli, satis periculosum, vbi cautela maxima opus est; in alio etiam duorum annorum in pene. Sæpius vero in pede alterutro in utroque sexu; *ἄσσι* vndeunque a lacte, vel sanguine intemperato ac feruidiori contingente, nonnunquam etiam cum liuore aliquo.

Quod si medicamenta assumere infans queat, melius dari possunt, quæ in febribus conueniunt, in lactentibus & nutritici & ægris, in ablactatis his solis.

℞ tinct. bez. essentif. ʒʒ. essent. lign. ʒʒ.  
anodyn. gtt. iij. M.

Præter temperata alia & cinnabarina quoque remiscenda.

℞ pulu. bezoard. ʒ nat. a gr. v. M.

Exterius:

℞ ceruss. ʒʒ. flor. sambuc. sem. lycop. a. ʒiʒ.  
myrrh. el. ʒj. camphor. gr. iv. vel v.  
farin. fabar. ʒj. M. F. pulu.

Sic & ob clamores, ob suctum ascititiam, ob defluxiones &c. in labii vel superioris, vel inferioris medio fissura, seu rima oblonga, occurrit, producta etiam facile longius, & sanguinem etiam fundens interdum, vel ichorem.

Fit

Fit idem etiam tumido magis labio, & si diducatur risu vel clamore, vnde negligendum non est.

Imo & in angulis labiorum, vno, vel vtrisque interdum, tales fissuræ & vlcuscula occurrunt, quod in primis 1711. prope Sondershusam in aliquot generosis infantibus contigit.

Interius si quid necessarium videatur, alius moueri potest, vel transpiratio liberior promoueri, ne antiscorbutica vel renouatiua alia memoremus.

Exterius vero blanda abstergentia, mucilaginosæ, siccantia fere conueniunt, vt vngu. pomat. mucilago sem. cydon. psyll.

℞ ol. ouor. rec. vel plantag. ʒʒ. ceræ ʒʒ. M.

℞ fir. de symph. ʒj. sem. lycopod. ʒʒ. M.

℞ sem. lycop. pomphol. alb. a. ʒʒ.

camphor. gr. j. M.

℞ aqu. calc. viu. ʒiij. pomphol. ʒj. vel ʒʒ. M.

Agmen claudere possunt morbi quoque alii infantum obseruati hinc inde, sed ii partim incongrui, partim rariores, & extraordinarii, qui ad modulum communium aliarum ætatum, vel similium, curandi veniunt; sed cum modificatione quadam, respectu ad ætatem habito.

Sic vt quosdam saltim memoremus, tales sunt hydrops, coryza ipsa, sudor sanguineus, obseruatus a *Binningero Cent. IV. obseru. 52, pag. 429.* fluor albus primo ætatis septenario, & ante, a *Pecblino lib. I. obs. 38.* imo menses ipsi, & hæmorrhagiæ aliæ, a nobis visæ, item mania *Amat. 2. 57.*

aliique huc referendi.

SOLI DEO GLORIA.

# *Index I. Caputum.*

CAP. I. Morbi infantum in genere	p. 1.
II Regimen primum valetudinis infantis recens editi.	4
III. Nævi materni.	7
IV. Labia leporina, defectus vuulæ, sextus digitus &c	10
V. Atreti, vinculum linguæ strictius, & ronchus.	13
VI. Aphthæ.	17
VII. Regimen infantum, quoad balnea, umbilicum, & intertrigo.	19
VIII. Strabismus & lusciositas.	22
IX. Primum infantum alimentum & medicamentum	24
X. Icterus infantum.	29
XI. Arenularum excretio & urinæ difficultas.	30
XII. Tormina infantum.	32
XIII. Pauores, motus convulsiui, & epilepsia.	35
XIV. Syncope infantum, & narium obstructio.	43
XV. Hydrocephalus & Siriasis.	45
XVI. Ophthalmia & visus læsio.	52
XVII. Lactumina, faui, achores, phthiriasis & tinea.	56
XVIII. Cardiaca infantum, pleuresis flatulenta, ventris & hypochondriorum inflatio.	61
XIX. Prominentia umbilici & hernia.	65
XX. Ranula sub lingua, & angina seu pædanhone.	70
XXI. Dentitio difficilis.	73

INDEX I. CAPITVM.

XXII. Scorbutus oris & reliqui corporis	76
XXIII. Raucedo, tussis, respiratio difficilis, coryza, febris catarrhalis, catarrhus suffocatiuus.	80
XXIV. Alui adstrictio.	84
XXV. Alui fluxus, lienteria, diarrhoea, & dysenteria	88
XXVI. Tenesmus & procidentia ani.	92
XXVII. Singultus & vomitus.	96
XXVIII. Vigiliæ infantum.	100
XXIX. <i>Ἀουρησία</i> , surditas, fluor aurium, & tinnitus.	104
XXX. Obesitas & atrophia.	110
XXXI. Vermes intestinorum.	117
XXXII. Gibbus, rhachitis, curuitas membrorum	121
XXXIII. Tumor tonsillarum & vuulæ, bubones, strumæ, scrophulæ, & ganglia.	127
XXXIV. Febres infantum.	131
XXXV. Paralysis, arthritis & luxatio femoris.	134
XXXVI. Furunculi, vlcera, scabies, lues Venerea.	138
XXXVII. Variolæ & morbilli.	141
XXXVIII. Calculus & vrinæ incontinentia.	147
XXXIX. Erysipelas, fissuræ labiorum & extraordinaria quædam alia.	151.

*Index II.*

# Index II. Alphabeticus.

<b>A</b> Chores	56
Alimentum infantum primum	24
Alui adstrictio	84
Alui fluxus	88
Angina	72
Ani procidentia	92
Aphthæ	17
Arenularum excretio	30
Arthritis	1; 4
Ascarides	117
Atreti	13
Atrophia	110
Aurium fluor	104
<b>B</b> Alnea infantum	19
Bubones	127
<b>C</b> Alculus	147
Cardiaca	61
Catarrhus suffocatiuus	80
Comedones	116
Coryza	80
Crinones	116
Crusta lactea	56
Curvitas membrorum	121
<b>D</b> Entitio difficilis	73
Diarrhœa	88
Digitorum coalitus	13
Digitus sextus	13
	U 2
	Dy-

INDEX II. ALPHABETICVS.

Dysenteria	88
Δ σπυρία	104
<b>E</b> pilepsia	35
<b>E</b> rysipelas	151
<b>F</b> Aut	56
<b>F</b> ebres infantum	131
<b>F</b> ebris catarrhalis	80
<b>F</b> emoris luxatio	134
<b>F</b> issuræ labiorum	151
<b>F</b> luor aurium	104
<b>F</b> reni linguæ strictura	14
<b>F</b> urunculi	138
<b>G</b> Anglia	127
<b>G</b> ibbus	121
<b>H</b> ernia	65
<b>H</b> ydrocephalus	47
<b>H</b> ypochondriorum inflatio	61
<b>I</b> cterus	29
<b>I</b> nfantis recens editi regimen primum valetudinis	4
<b>I</b> nflatio ventris	61
<b>I</b> nflatio hypochondriorum	61
<b>I</b> ntertrigo	20
<b>L</b> Abia leporina	10
<b>L</b> abiorum fissuræ	151
<b>L</b> actumina	56
<b>L</b> ienteria	88
<b>L</b> inguæ vinculum strictius	14
<b>L</b> ues venerea	138
<b>L</b> umbrici	117
<b>L</b> usciofitas.	24
	<b>Luxa.</b>

INDEX II. ALPHABETICVS.

Luxatio femoris	134
<b>M</b> edicamentum infantum primum	24
Membrorum curuitas	128
Motus conuulsiui	35
Morbi infantum in genere	1
Morbilli	148
<b>N</b> æui materni	7
Narium obstructio	44
<b>O</b> besitas	110
Ophthalmia	52
Oris scorbutus	76
<b>P</b> ædanchone	72
Pauores	35
Paralyfis	134
Phthiriasis	56
Pleuresis flatulenta	61
Prominentia vmbilici	65
Procidencia ani	92
<b>R</b> anula sub lingua	70
Raucedo	80
Respiratio difficilis	80
Rhachitis	121
Ronchus	15. 16
<b>S</b> corbutus oris & reliqui corporis	76
Scrophulæ	127
Scabies	138
Siriafis	49
Singultus	96
Strabismus	22

INDEX II. ALPHABETICVS

Strumæ	127
Surditas	104
Syncope	43
<b>T</b> enesmus	92
Tenia	117
Tinea	56
Tinnitus aurium	104
Tormina	32
Tonsillarum tumor	127
Tussis	80
<b>V</b> ariolæ	141
Ventricis inflatio	61
Vermes intestinorum	117
Vermis umbilicalis	115
Vigiliæ	100
Visus læsio	52
Vlcera	138
Vmbilici inflammatio	20
prominentia	65
putrilago præcauenda	20
Vomitus	96
Vrinæ difficultas	30
incontinentia	147
Vuulæ defectus	12
tumor.	127









